

BABAJELEK

*Hogyan beszélj a gyermekeddel,
mielőtt még beszélni tudna*

Egy szülő számára az első pár év során az egyik legnagyobb öröm, amikor gyermeke elkezd beszélni, és végre el tudja mondani, hogy mi érdeklí, mit szeretne vagy – ha beteg – mije fáj. Ez a könyv a hazánkban forradalmian újnak számító módszert – a Babajeleket – mutatja be, melynek használatával jóval hamarabb el tudunk kezdeni beszélni a babákkal, minthogy az első igazi szavak megérkeznének.

Minden baba képes arra, hogy egyszerűen megformálható kézjelek segítségével kommunikáljon, hogy megértsen ezeket a jeleket, és – ami sok családban könnyebbé, vidámabbá és örömtelivé teszi majd a mindennapokat – használja is őket.

Igen, a Babajelek segítségével a gyerekek már egészen kicsi koruktól fogva el tudnak mondani szinte mindent, ami őket érdeklí, vagy amire szükségük van. Éhes vagy szomjas, rosszul érzi magát mert tele a pelus, látott egy hatalmas kutyát, és szeretné még egyszer megnézni – ez csak néhány példa abból, hogy milyen hihetetlenül változatos és sokszínű módon lehet a Babajeleket használni.

A Babajeleket több évtizede használják az Egyesült Államokban, ahol nagy népszerűségnek örvend. Ez nem meglepő, hiszen jelentősen segíti a kommunikációt, fejleszti a nyelvérzéket, és erősíti a szülő és a gyermek kapcsolatát. Mert a kommunikáció nem akkor kezdődik, amikor a gyerekek beszélni kezd...

anima

KISKAPU

ISBN: 963 9301 78 7

Ára: 1550 Ft

BABAJELEK

*Hogyan beszélj a gyermekeddel,
mielőtt még beszélni tudna*

LINDA ACREDOLO, SUSAN GOODWYN, DOUG ABRAMS

© 2004 Kiskapu Kft.

Minden jog fenntartva!

A kiadásért felelős: a Kiskapu Kft. ügyvezető igazgatója

Fordító: Fenyvesi Boglárka

Szerkesztő: Susánszky Iván

Műszaki szerkesztő: Csutak Hoffmann Levente

Kiskapu Kft.

1081 Budapest, Népszínház u. 31., I. em., 7.

Telefon: (+36-1) 477-0443

Fax: (+36-1) 303-1619

<http://kiado.kiskapu.hu/>

kiado@kiskapu.hu

ISBN szám: 963 9301 78 7

Készült a debreceni Kinizsi Nyomdában

Felelős vezető: Bördős János

Tartalomjegyzék

Előszó	v
Bevezetés	vi
I. Bemutatjuk a Babajeleket	1
Mik azok a Babajelek?	2
A Babajelek és az Amerikai Jelnyelv (ASL – American Sign Languages)	4
Hasznos a baba számára	6
Olyan könnyű, mint pá-pát integetni	17
Hogyan kezdődtek a Babajelek	19
Könyvünk célja	26
II. A Babajelek használata, avagy hogyan babajelezzünk	29
Mikor kezdjük el használni a Babajeleket	30
Hogyan kezdjük: Tíz lépés a sikerhez	37
Egy Babajel-tanító nap	45
A kisgyermek fejlődése	46
Tegyük a tanulást könnyűvé és örömtelivé	52
A babajelek a bölcsiben	55
Az eredményre figyelj	57
III. A Babajelek világa	59
Kezdő Jelek	61
További kezdő jelek	64
Biztonság	65
Étkezés	68
Esti jelek	71
Érzelmek	75
Otthon	79
Kiruccanás otthonról	83
Állatok	87
Babajelek kiválasztása	91

3. Segít a gyerekeknek hamarabb megtanulni beszélni

Könnyű azt megérteni, hogyan csökkenti a Babajelek használata a frusztrációt. De ez nem minden. Azok a babák, akikkel a szülei használnak jeleket, hamarabb megtanulnak beszélni, és nagyobb szókincssel rendelkeznek.

Egyik kísérletünkéből kiderült, hogy a babajelezők két éves korukban átlagosan 50-nel több szót ismertek, mint jeleket nem használó kortársaik. Ráadásul ez az előny nem tűnik el az idővel. Egy évvel később, 3 éves korban a babajelezők mind beszédben, mind szövegértésben, már a 4 évesek szintjéhez álltak közelebb!

Miért sajátítják el a babajelezők a nyelvet gyorsabban?

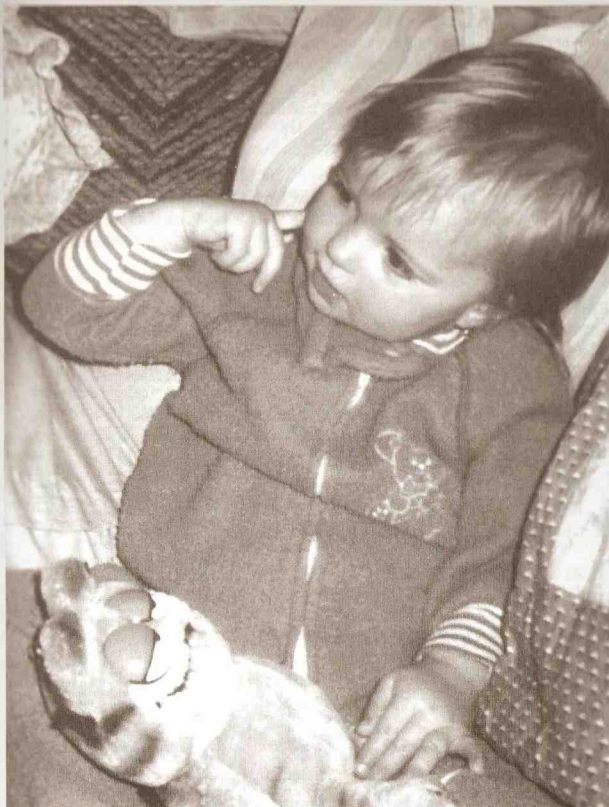
A kisbabák agyában születéskor kb.100-200 milliárd idegsejt található. Születéskor azonban még nincs jelen ezeknek az idegsejteknek trillió és trillió kapcsolata. Ezek a kapcsolatok teszik képessé az idegsejteket és bennünket gondolataink rendezésére, az összefüggések meglátására, a múltbeli eseményekre való emlékezésre, és a nyelv elsajátítására.

Hogyan keletkeznek ezek a kapcsolatok?

Létrejöttük és folyamatos létük a gyerek világról szerzett tapasztalatain alapul. Minél többet találkozik egy gyerek gondolatokat provokáló tárgyakkal, eseményekkel, problémákkal, annál több kapcsolat jön létre és erősödik meg az agyában.

Ez az alapelv nagyon fontos a babajelek és a beszélni tanulás közti viszony megértéséhez. Amikor a baba rájön, hogy a jel alkalmas arra, hogy sikerrel használja egy meghatározott cél érdekében, az agy gondolkodásért és nyelvi kifejezésért felelős területe finomodik, fejlődik. Ez a kifinomultabb agyi tevékenység aztán segíti a babát a következő nyelvi probléma megoldásában, és így tovább.

A Babajelek használata olyan „nyelvyakorlási” lehetőséget nyújt a gyerek számára, ami nélkül a fent leírt változások hónapokig váratnak magukra, amikor a gyerek már képes lesz szavakat mondani. A Babajelek használata a fogalmi gondolkodás kialakulását is elősegíti.

A Babajelek jól jönnek, ha kisállat van a családban. A cica jelet (huzogatja a kezét az arcán, mintha bajsa lenne) a képen a 13 hónapos Carolyn kitömött játékcicajára használja.

A *kutya* babajel ismeretében a kisgyerekek megtanulják, hogy a dolgok nagyon különbözően nézhetnek ki, de mégis egy csoportba tartoznak, mint pl. a tacsók és a dán dolgok. Hasonlóképp, a *kutya* és a *macska* babajelet ismerve megtanulják, hogy a dolgok hasonlíthatnak, de nem tartoznak egy csoportba – mint például a csivák és a szörtelem macskák. Minden babajel használat azért közelebb viszi a gyereket a nyelv elsajátításához.

Néhány szülő és nagyszülő attól tart, hogy a Babajelek megtanulása esetleg elveszi a gyerek kedvét a beszédtanulástól. Sophia, Bryce és Jennifer története jól mutatja, milyen megalapozatlan ez az aggodalom. A Babajelek használata gazdag interperszonális kapcsolatok létrejöttét teszi lehetővé, ami *gyorsabb* nyelvi fejlődést eredményez, nem lassabbat.

Röviden összefoglalva két évtizedes tudományos kutatásunkat, meggyőzően állíthatjuk, hogy ha a babákat bátorítjuk a Babajelek használatára, az nemcsak jobb kommunikációhoz vezet, még mielőtt a szavak ideje eljön, hanem megkönnyíti a beszédtanulást is. (További részletekért a beszédre váltásról ld. az 5-ös fejezetet)

Ez a módszer bizonyítottan segíti a babákat beszélni tanulni

Kérdés: Megállíthatja-e a babajelek használata a gyerekeket a beszélni tanulásban?

Az anyósom azt mondja, „Ha a gyerek megkapja, amit akar, anélkül, hogy szavakat használna, soha nem fog megtanulni beszélni.” Mit feleljek erre?

Válasz: Sokan félnek ettől, mielőtt közvetlen tapasztalatokat szereznének a témában, vagy megismerkednének a kutatás eredményeivel. A mi válaszaink a következők:

A kutatás eredményei

Jól megtervezett, kutatásunk megmutatta, hogy az ellenkezője igaz. Amikor babajeleket használó és nem használó gyerekeket összehasonlítottunk, minden teszt azt mutatta, hogy a babajelezők sokkal jobban haladtak a nyelvi készségek elsajátításában, mint jeleket nem használó kortársaik. (A kutatás részleteiről ld. További kutatások és olvasmányok)

Akár a mászás és a járás

Ahogy a mászás egy állomás a járás megtanulásának útján, úgy a babajelezés is egy fejlődési szakasz a beszéd előtt. Ha egy gyerek megtanul járni, utána már nem fog visszatérni a mászásához, mert nagyobb szabadságot ad neki a járás. Ugyanez a helyzet a babajelekkel is: hasznosak, mielőtt a gyerekek lennének szavai, de a beszéd képessé teszi őt arra, hogy gyorsabban és részletesebben kommunikáljon. Ahogy gyermeked agya és teste fejlődik, természetesen fog áttérni a beszédre, hogy sokkal hosszabb mondatokat és komplexebb gondolatokat tudjon kommunikálni. A babajelek használata segíti ezt a folyamatot, az áttérést a beszélt nyelvre.

A beszéd előgyakorlata

A jelyelv használata egy fontos leckére tanítja a babákat a nyelv működéséről, ez felgyorsítja a beszélni tanulás folyamatát, amíg a szavak rendelkezésre nem állnak. Azáltal, hogy képessé teszi a babát a tanulás gyakorlására, a szimbólumok használatára, az igények kifejezésére és az érzések meghatározására, a Babajelek létrehoz egy olyan mentális struktúrát, amibe könnyebb beleilleszteni a szavakat, amikor a baba hangszálai már eléggé kifejlődtek ahhoz, hogy használja őket.

Gazdagabb nyelvi környezet

Természetes reakció, hogy a Babajeleket használó szülők elárasztják a gyereket szavakkal, és minél többet hall a gyerek, annál gyorsabban tanul meg beszélni. A Babajelek használata közben a gyerekek nagyon sok szót hallanak, olyan témában, amit ők választottak. Mindig bátorítjuk a szülőket, hogy mondják ki a szót minden alkalommal, amikor ők vagy a baba használják a jelet. Ne csak akkor használjuk a szavakat, amikor a babajeleket megmutatjuk a gyerekeknek. Amikor ő elkezd egyedül jeleket alkotni, akkor mindenki észreveszi magán, hogy egyre több szóval válaszol neki.

Ha rád néz és szimatolgat, a *virág* babajelét használva, amikor a parkban sétáltok, automatikusan valami ilyesmit válaszolsz: „Ó, virágokat látsz! Igen, azok nagyon szép virágok. Sok virágot látunk, ugye?” Ezen a természetes módon hangsúlyozod számára a szót, aminek a jelét használja, és neki pontosan azt kell megtanulnia, hogyan mondja ki ő maga a szót.

„Az agy táplálása”

Minden alkalommal, amikor a baba sikeresen használja a babajeleket, olyan változás következik be az agyában, ami közelebb viszi őt a nyelv elsajátításához. A megváltozott agyi tevékenység – amin a beszéd alapul – tovább fejleszti a gyermek nyelvi tapasztalatait. A Babajelek használatának következtében a fejlődési folyamat korábban kezdődik és egy ugrásszerű kezdet után folyamatosan érzékelhető az előny, évekkal később is.

4. Kiugró intellektuális és érzelmi növekedés

Kutatásunk kimutatta, hogy a Babajelek használata jelentős és hosszan tartó pozitív változásokat generál a gyermek fejlődő agyában. Ahogy már korábban is említettük, a babajelező gyerekek jobb nyelvi készséggel bírtak, mint a jeleket nem használó páriáik, hatósobban teljesítettek a kognitív képességeiket mérő tesztekben, a szerepjátékokban és a memóriatesztekben is.

A beszélni tanulás csak egy a babajelek kognitív hasznából. Elgondolkodtunk, hogy ez lenne minden? A Babajelek hatásai vajon csak a beszélni tanulásban jelentkeznek?

A szülők unszolására, akiket nagyon érdekelt, hogy vannak-e későbbi életkorban is tapasztalható eredményei a Babajelek használatának, végeztünk egy másodlagos vizsgálatot a Nemzeti Egészségügyi Intézet közreműködésével.

Összehasonlítottunk két nyolcévesekből álló csoportot, hajdani babajelezőket és nem-babajelezőket, a WISC-III tradicionális IQ tesztet segítségével. Az eredmények elképesztőek voltak. A korábban babajelező gyerekek 12 ponttal jobban teljesítettek az IQ-tesztben (átlag 114 pont), mint azok a gyerekek, akik sosem használtak babajeleket (átlag 102 pont). (Egy átlagos gyerek az USA-ban 100 pontot ér el a teszten.) Emellett ellenőriztük a családi jövedelmet, a képzettséget és más faktorokat, amik befolyásolják az IQ pontszámokat.

Mit jelent mindez? Amíg a nem babajelezők úgy teljesítettek, ahogy ez nyolc éves korban várható, az egykori babajelezők teljesítménye majdnem a kilencévesek szintjének felelt meg!

Mi okozta vajon ezt hosszantartó pozitív hatást? A korán megszerzett nyelvi „előny” később is jól szolgálja a babajelezőket. Ahogy általános iskolába kezdenek járni, segíti nekik jobban megérteni, jobban megmagyarázni a dolgokat, és jobb kérdéseket tudnak föltenni, amikor össze vannak zavarodva.

A még jelet általában akkor használják a gyerekek, ha valami enniválót kérnek, de ebben az esetben Brandon azt szeretné, hogy anyja készítsen róla még egy fényképet (ujja hegye a tenyerét mutatja)

Ráadásul azok a kisgyerekek, akik a Babajelek segítségével aktív szerephez jutnak a könyvek nézegetése közben, szeretik a könyveket, és ez segít majd nekik megtanulni olvasni.

Érzelmi tekintetben: annak eredményeként, hogy képesek hatékonyan kommunikálni attól a pillanattól fogva, amikor szükségét érzik, a babajelezőknél kifejlődik egy „bevállalom”- attitűd. Ennek az önbizalomra tett pozitív hatását nemcsak saját tapasztalataink alapján figyelhettük meg, a szülők folyamatos visszajelzése is mutatják, hogy a gyerek büszke magára, amikor sikerül megértetnie magát másokkal.

Emiatt a babajelező kisgyerekek valódi résztvevőnek érzik magukat a család ügyeiben, – igazi beszélgető partnernek, akinek az észrevételei és gondjai valóban számítanak. Lehet hogy kicsik, de a Babajelek birtokában már nem kell csalódottnak és tehetetlennek érezniük magukat.

A Babajelek előnyei röviden összefoglalva

- Kevesebb könny, hiszti, frusztráció
- Képessé teszi a kisgyereket, hogy kifejezze igényeit és megossza világát
- Gazdagítja és megerősíti a szülő-gyerek kapcsolatot
- Megmutatja, hogy valójában milyen okos a kisgyereked és bekukkant-hatsz az elméjébe
- Jelentősen elősegíti a gyerek nyelvi készségeinek fejlődését, és hamarabb elindítja a beszédtanulást
- Pozitív alapot hoz létre a gyerek jövőbeni érzelmi fejlődéséhez, segíti őt érzéseit alkotó módon kifejezni
- Kiugró intellektuális fejlődést eredményez, magasabb IQ-teszt eredményeket az általános iskolában
- Erősíti a gyerek önbecsülését és önbizalmát

A meghallottságból és megértettségből eredő büszkeség és önbecsülés jelentős, hosszantartó emocionális haszonnal bír – egyfajta érzelmi stabilitást hoz létre, a gyerekek nem tekintik magát alkalmatlan szereplőnek a saját életében.

A tudomány minden nap többet és többet fedez fel az első három életévben történő érzelmi fejlődés hatalmas jelentőségéről. (Ez harmadik könyvünk, a *Babaszívek* témája.) Ebben a nehéz időszakban a babák megtanulják, hogy a Világ hogyan válaszol az ő elvárásaira. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen fontos, ha képesek kifejezni – és megértetni – igényeiket, örömeiket és félelmeiket ebben a kritikus időszakban. Ezért vagyunk meggyőződve arról, hogy az a pozitív érzelmi változás, amit a Babajelek hoz létre, még annál is fontosabb, mint az agyi fejlődésre gyakorolt jótékony hatás.

Bizonyítékok sora mutatja, hogy a Babajelek használatával szerzett tapasztalat a későbbiekben is jól szolgálja a gyerekeket, sokkal azután is, hogy a Babajelek világát már elhagyták a szavak világáért.

Olyan könnyű, mint pá-pát integetni

Könyvünk célja, hogy segítsen megtanulni a Babajeleket, és más családok százezreihez hasonlóan te is élvezhesd az elmondottak hasznát. Sophiához, Bryce-hoz és Jenniferhez hasonlóan, a te kisgyereked is könnyedén megtanulhat egyszerű jeleket tárgyakra, eseményekre, érzésekre és igényekre.

Ezekkel a jelekkel (szó szerint!) a kisujjában, abban a kritikus időszakban is virágozhat köztetek a kommunikáció, amikor a kisgyerekek vágya, hogy megértesse magát, megelőzi beszédképességét. Ahogy a jelek száma egyre nő repertoárjában, ti ketten sokkal több olyan dologról tudtok majd beszélni, mint amit az ő első szavai lehetővé tennének.

És hogy miért vagyunk olyan biztosak abban, hogy a babák képesek a Babajelek használatára?

A válasz egyszerű: két évtizedes kutatásunk során egyszerűen nem találkoztunk babával, aki ne lenne képes erre! Csak gondoldj arra, ahogy pá-pát intenek vagy a fejüket rázzák (*nem*), vagy bólogatnak (*igen*). Ezek is babajelek, mint ahogy Sophia fűj (*forró*) és ringatja karjait (*babá*), ahogy Bryce felmutatja ujjait (*fény*), és Jennifer felle rugózik (*kenguru*). A babák könnyen megtanulják a pá-pát, az igent és a nemet, és mi ezzel a könyvvel szeretnénk neked segíteni, hogy továbblépjetelek, és megtanuljátok a többit. Azokat a meghatározott jelentésű, ám egyszerű jeleket, amiket a kisgyerekek arra használhatnak, hogy tudassák a többiekkel, mi zajlik bennük. Könnyen megtanulják a jeleket, mert égnek a vágytól, hogy csatlakozzanak a környezetükben élő emberekhez.

A könyv segítségével meg fogod tanulni, milyen könnyű továbbfejleszteni ezt a természetes hajlomot: kinyitni egy izgalmas kommunikációs csatornát te és a gyereked között. A pá-pá lehet az első jel, amit a gyereked megtanul, de nem szükséges, hogy ez legyen az utolsó.

Legyen ez játék, ne házi feladat

Hallottál már szülőlt arról panaszkodni, mennyi időt és energiát fektetett abba, hogy kisgyerekeit megtanítsa pá-pát inteni? Nem valószínű, hiszen ez nem munka. A szülők természetesen és örömmel tanítják meg a babát a pá-pára. Nagyon egyszerű, csak három lépésből áll: mutasd meg neki, hogyan kell, légy türelmes, és mosolyogj sokat. Ráadásul ez az összes babajelre érvényes, legyen az *még*, *virág*, vagy *víziló*, – ezekhez sem kell más: mutasd meg, légy türelmes, és mosolyogj sokat.

A kétéves Kayla a nap jelével követi a dalt (összerinti kezeit a feje fölött), amit anyukája énekel

Ezt persze részletesebben elmagyarázzuk majd a könyvben és speciális tippeket és technikákat is bemutatunk. De ez nem tanóra. Ellenkezőleg: a babajelezés sokkal inkább egy játék, amit te és kisgyereked játszottok mindennapjaitok során. A még babjel használatára kiváló alkalom az étkezések ideje, a virág természetes a kertben vagy a parkban, a víziló pedig egy magától értetődő választás az állatkert látogatása során, vagy ha egy könyvet nézegettek együtt. Rá fogsz jönni, hogy az egész nap te le van lehetőségekkel Babajeltanulásra, és még így is mindig rengeteg időtök marad egymásra.

Hogyan kezdődtek a Babajelek

Az elmúlt két évtized során szülők, tanárok és gyermekorvosok százezreivel ismertettük meg a Babajelek előnyeit. Először mindenki lenyűgözött a módszer egyszerűsége, majd elragadott a lelkesedés, miután próbálták otthon.

De honnan jött a mi lelkesedésünk? Ki győzött meg *minket*, hogy a Babajelek valóban különleges dolog? Miként történt velünk a Babajelek csodája, és miért hiszünk olyan erősen abban, hogy segítenek a gyerekeknek – ez egy külön történet. Amelyben nem mellékes az sem, hogy mi anyák is és a gyerekek fejlődését kutató szakemberek is vagyunk.

Linda története

Számomra ez az egész személyes úton kezdődött, amikor megszületett kislányom, Kate.

Akkoriban fiatal főiskolai oktató voltam, Susan pedig végzős diák, aki újonnan került hozzánk a University of Londonról, ahol korai nyelvi fejlődésből írta a diplomamunkáját.

Annak ellenére, hogy Susan hozzánk került és komoly szakértelemmel rendelkezett a témában, a csecsemők kommunikációja csak felszínesen érdekelt, mindaddig, amíg a tizenkét hónapos Kate el nem kezdte kitalálni a saját babajeleit.

Egy pompás nyári napon történt 1982-ben, Kate és én kint voltunk a kertben. Elvárásoltan a színpotatott egy rózsabokorra, orrát felhúzva ismétlődően szimatolt. Emlékszem, gyakran vittem virágokat a kislányomnak, hogy megszagolja, miközben mindig ilyesmiket mondtam: „Nézd, Kate, virág! Szép virág!”

Kate egyértelműen emlékezett a szimatolás és a virág közötti kapcsolatra, és remélte, hogy a körülötte lévő felnőttek szintén emlékeznek. A nap hátralévő részében folytatta ennek a „babajelnek” a használatát, felhúzta orrát és szimatolt *mindenféle* virágra a házban, a ruhája mintáján, és a képeskönyvben is. „Milyen édes” – emlékszem, ezt mondtam, és feljegyeztem a naptáramba, de nem foglalkoztam ezzel komolyabban.

Nem múlt el két hét, mikor rájöttem annak jelentőségére, amit Kate csinált. Éppen visszajöttünk egy családi látogatásról, Buffalo-ból, ahol az apám megtanította Kate-et a „Milyen nagy a baba?” játékra. A gyerekek szeretik ezt a játékot; a felnőtt azt kérdezi: Milyen nagy a baba?, majd felemeli a gyerek karjait magasra és megadja a választ: Nagyon nagy! Kate rájött a kapcsolatra a kézfelemelő mozdulat és a nagy

szó között, és elkezdte felnyújtani a karját minden olyan dologra, ami nagy volt. Akkor ébredtem rá, hogy ezt a jelet kommunikálásra használja, amikor kettesben nézegettünk egy képeskönyvet az anyaállatokról és az állatbékéről. Kate rámutatott a vízilómamára, és felelte karjait. „Így igaz – feleltem – a mama a nagyobb” – és a kettes számú babajel megszületett.

Linda 14 hónapos fiát, Kai-t tartja a karjában, miközben a kislít a repülő babajelét használja (karok oldalra kinyújtva). Erre a jelre Kai könnyen emlékezett, mert a mozdulat a repülő szárnyaira hasonlított.

Ezután tudtam, valami nagyszerű dolog történik. Kate jeleket használt, hogy „beszéljen” hozzám! Okos, frissen végzett hallgatómhoz, Susan-hoz fordultam tanácsért, és kértem, adjon nekem könyveket vagy cikkeket, ahol utána olvashatok a témának.

Susan története

Kicsit félve vallom be, hogy semmi ilyet nem ismertem. Később aztán megkönnyebültem fedeztem fel, hogy nem az én tájékozatlanságommal volt probléma. Ahogy Linda-val elmerültünk a szakirodalomban, rájöttünk, hogy Kate olyasvalamit mutatott nekünk, ami egészen mostanáig láthatóan elkerülte a nyelvi fejlődéssel foglalkozó szakértők figyelmét. Igen, mindenki tudja, hogy a babák megtanulnak pá-pát inteni, de senki nem akadt, aki egy lépéssel továbbfejlesztette volna a koncepciót.

Persze a kislányt nem zavarta, hogy a tudományos közösség „nem tart lépést vele”, és folytatta jelek alkotását mindenre, amiről beszélni akart, például *hal, elefánt, majom, hinta, csúszda, és labda*. Egy nap Linda írodájában, Kate látott egy kaszaspókot a sarokban. Megragadta anyja kezét, rámutatott a pókra, és összedörzsölte két mutatóujját: ő azt világosan jelnek szánta.

Nem volt nehéz kitalálni, honnan jön ez a babajel. Az „Inci-finci pók” ovis dalocskát a gyerekek jelekkel kísérik: pók, eső, nap (ld. a 6. fejezetben). Az ujjak összedörzsölése Kate saját variációja volt annak jelzésére, ahogy a pók felmászik az esőcatornán. Kate a cselekvést az ovis dalból kölcsönözte és átette az életbe. Lelkesedésében, hogy kommunikáljon, ugyanazt a cselekvést használta, hogy „beszéljen” az igazi pókok világáról: buzgón keresgélte a pókokat mindenhol, a házban található legkisebb pókbétől kezdve, a tarantuláig az állatkertben.

A többi általa használt babajel hasonlóan hasznos volt, alkalmassá tette őt arra, hogy megossza másokkal, amit látott, kérje, amit akart és igazi partnerként részt vegyen a beszélgetésekben a számára fontos emberekkel.

Kate kreativitása ugyanakkor a körülötte lévő felnőtteknek (engem is beleértve) örömteli bepillantást nyújtott egy totyogó agyának működésébe.

Kapcsolat születik

Miután rájöttünk, hogy Kate mivel próbálkozik, elhatároztuk, hogy segítünk neki. Olyan könnyű volt! Csak megfigyeltük a cselekvéseket, hogy párosítsuk a dolgokkal, amiket ő szeretett: ujjunkat tekergettük a *hernyóra*, szájunkat nagyra nyitottuk, mint egy *víziló*, fel és le rugóztunk, mint egy *kenguru*, kezünkkel előre-hátra integettünk, mintha valami forrót próbálnánk lehűteni, és így tovább.

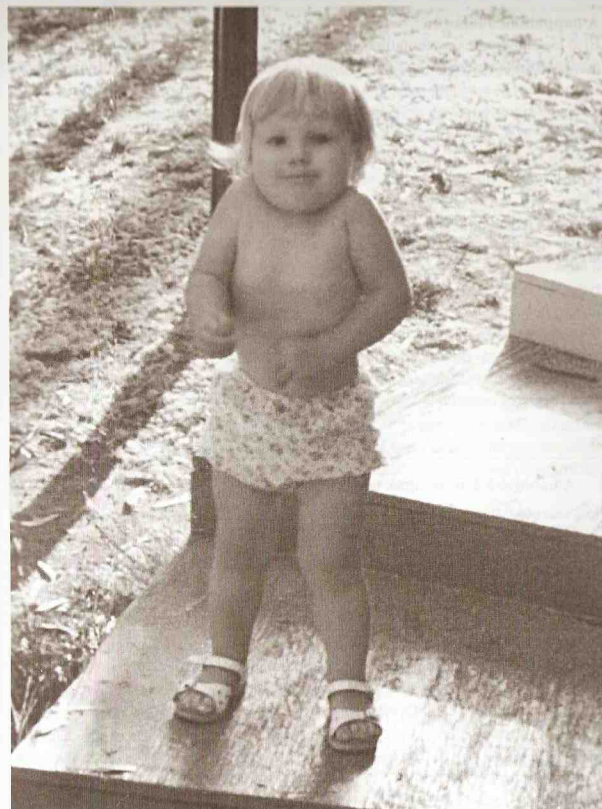
Kate buzgón megtanulta ezeket a babajeleket, és ugyanolyan örömmel használta, mint azokat, amiket ő maga talált ki.

Megbabonázva Szezárn utcától a 14 hónapos Kate általánosítja az ő babajelét a nagyra, hogy megjelölje a Nagy Sárga Madarat. Szintén volt babajele Kermít-re és a Sütitörny-re.

Érdeklődve láttuk, hogy ez nem állította meg őt abban, hogy megtanulja az igazi szavakat is. A kommunikáció iránti lelkesedésében mindent használt, amit csak tudott. Csakhamar már 48 szó plusz 29 babajel volt a repertoárjában. 17 hónapos korára igazán jó társalgó lett!

Végül, a többi babához hasonlóan, a szavak elkezdtek nagyon könnyen jönni, amiktől a jelek egyszerűen elmúltak. Kicsit szomorú volt ezt látni, de izgalmas volt megfigyelni Kate nyelvi képességeinek kivirágzását. A kislány számára a babajelek használata egy jó kezdet volt a nyelvi fejlődés útján. Nagyon büszke voltam, mint anya, és kíváncsi, mint gyerekfejlődés-kutató szakember, hogy más gyerekek is használnak-e jeleket.

Egy forró nyári nap az állatkertben adott alkalmat erre a képre. A 13 hónapos Kate saját jelét használja a kengurura (testével rugózik), hogy elmondja anyjának – őt a kenguru a kerítés mögött.

A nappaliból a laborba

Első lépésünk volt szisztematikusan végigkérdezni a szülőket, hogy kiderítsük, vajon a babák rutinszerűen használnak-e babajeleket. Napokon belül egyértelmű volt a válasz. Nemcsak a szülők meséltek nekünk példákat a babájuk által használt jelekről, de megtörtént, hogy a babák maguk félbeszakították az interjúkat, hogy „beszéljenek” anyunak, nemegyszer 1-2 jelet használva a közlés folyamatában.

A 17 hónapos Elisabeth volt az első győzke:

Épphogy lelepedtünk a konyhában Peggel, Elisabeth mamájával, amikor keresztül-gurult a padlón egy színes felhúzható elefánt. Meglepve figyeltük, ahogy elútnik a hűtő közelében. Pár perc múlva két viganc játsszópaját – Elisabeth és a család kutyája – robbant be a konyhába. Noha mi nem hoztuk rögtön összefüggésbe a két eseményt, kiderült, hogy a totyogó és a kölyökkutya a játékok kereste. De hol lehet? Egyiküknek sem volt fogalma róla. Elisabeth azonban képes volt arra, hogy anyja segítségét kérje. Elkapta pillantását, mutatóját az orrán föl-le mozgatva érthetően utánozta az elefánt ormányát. „Ja, az elefánt!” – válaszolt Peg. – Ott van a hűtő mellett. Hadd segítsék odaadni.”

A babajelek kutatásának háttere

Elhatározásunk, hogy ajánljuk a babajeleket a családoknak, két évtizedes gondosan megtervezett kutatás eredményein alapul.

Résztevők

Kezdetben több mint 140 család kapcsolott tanulmányunkhoz, gyermekük ekkor 11 hónapos volt. A családok véletlenszerűen jelölték ki babajelező vagy nem babajelező csoportnak. A tanulmány időszakában a csoportok azonosak voltak nem és származás, kintetében, a gyerekek kommunikációs hajlandósága, valamint a szülők képessége, jövedelmi szintje szerint.

Értékelés

A gyerekeket standard nyelvi mérők szerint értékeltük 11, 15, 19, 24, 30 és 36 hónapos korban. Ezen kívül azokat a gyerekeket, akikkel később is tartottuk a kapcsolatot, 8 éves korukban újrateszteltük a WISC-III IQ-teszt segítségével (a gyerekek intelligenciájukat legrendszerebben használt mérési formája).

Eredmények

A 24 hónapos babajelezők átlag annyit beszéltek, mint a 27-28 hónaposak, több mint 3 hónapos előnyük volt a nem-babajelezőkkel szemben. Ezen kívül a babajel-babák jóval hosszabb mondatokat alkottak. A 36 hónapos babajelezők úgy beszéltek, mint a 47 hónaposak, egy évvel leghygya átlagos kortársaikat. A 8 évesek, akik korábban babajelezők voltak, átlagosan 12 ponttal több pontot) értek el a WISC-III-IQ-teszten (114,75%), mint-nem babajelező párijaik (102, 53%)

Konklúzió

A babajelek használata segíti a gyerekek kognitív (megismerő, észlelő) és nyelvi eszközeinek fejlődését.

Ugyan Peg és Elisabeth számára ez egy szokványos esemény volt, mi teljesen voltunk ragadtatva. Itt, éppen a szemünk előtt zajlott egy babajel „akcióban”!

Elisabeth megtanulta az *elefánt* jelet születésétől, a játékok és napi rutin során, sikeresen utánozta őket ebben, magáévá tette az *elefánt* jelet a képek, játékok megnevezéséhez (egyszer még a fém porszivóra is használta, annak hosszú, ormány-szerű csöve miatt).

Nagy örömünkre a történet nem ért itt véget. Néhány héttel később telefonhívást kaptunk Pegtől: Elisabeth most már próbálja mondani, hogy elefánt és a jelet használva segít szüleinek megérteni, hogy az „e-fnt” mit akar jelenteni!

Az ilyen beszélgetésekből kiderült számunkra, hogy a Babajelek nem egy szokatlan kelléke a családi életnek. Sok baba spontán kifejleszt néhány jelet az univerzális pápán, igenen és nemen túl, általában valahol 9-14 hónapos életkorban.

Néhányuk a kommunikáció iránti lelkesedésének köszönhetően megteremtí a kedvenc tárgyaira és fontos igényeire vonatkozó saját jelek lenyűgözően széles skáláját. Ezeknek a babáknak a családja mindig megosztotta velük a lelkesedést és bátorították a jelezést.

Ezen kívül az is feltűnt, hogy minél több babajelel használ egy kisgyerek, annál gyorsabban fog megtanulni beszélni, a jelek használata felgyorsítja a nyelvi fejlődést.

Az első interjúk óta eltelt években bebizonyosodott, hogy a Babajelek segítik a gyerekek fejlődését. A Nemzeti Intézet a Gyerekek Egészségéért és Emberi Fejlődéséért által támogatott nagyméretű kutatásban 103 családot figyeltünk meg 11 hónapos gyere-

rekükkel két éven keresztül. A családok 1/3-át bátorítottuk a babajelek használatára, 2/3-át nem. Azt terveztük, hogy a csoportokat rendszeres időközönként összehasonlíttjuk, hogy lássuk van-e a babajeleknek bármilyen konkrét eredmény – jó, rossz, vagy indifferens. Az eredmény? A „babajelező babák” felülmúlták teljesítményben a „kontrollcsoport babákat” minden tekintetben. Magasabb pontszámok kerültek az intelligencia tesztekben, több szót értettek meg, nagyobb szókincsük volt és jobban lefoglalták őket a bonyolultabb játékok. (A kutatás további részleteiről a Kutatás a babajelek mögött a 24. oldalon és a További kutatások és Olvasmányok a könyv végén.)

A leginkább persze az okozott örömet, amikor a szülők elmesélték kádjait. És ahogy vártuk: növekedett a kommunikáció, csökkent a frusztráció, és gazdagodott a szülő-gyerek kapcsolat. Ezek a történetek olyan előnyökre is felhívták a figyelmünket, amit mi nem vettünk észre: erősödő önbizalom és érdeklődés a könyvek iránt.

Egy szülő mesélte nekünk: „Kezdetben nem sok bizalmunk volt a módszer kipróbálására, mert úgy tűnt, mintha pont az ellentéte lenne a beszédtanulásnak. És én nagyon akartam, hogy a gyerekek beszéljen! De amikor Lori megtanulta az első jelet – a hal jelet –, onnantól kezdve nem volt megállás. Mintha arra várt volna, hogy valamilyen módon tudathassa velem, mi van a fejében. Hirtelen hal volt itt is, ott is, mindenütt – még a fagyaszóban is! És ez így volt minden jellel, amit megtanult. A végén már annyira élveztem az egészet, hogy szinte szomorú voltam, amikor a szavak ideje eljött, és a jelek elmúltak. Életünknek nagyon vidám időszaka volt ez, és lefogadom, hogy soha nem ér véget pozitív hatás.”

Könyvünk célja

Kisgyermekkorban elmerülünk a világ csodáiban, felfedezzük, hogyan működnek a dolgok, megosztjuk a napjainkat kitöltő örömeinket és félelmeinket a számunkra fontos emberekkel. A babák legalább olyan kíváncsiak, mint a macskák, csak sokkal társaságibbak. Nem elégszenek meg azzal, hogy észreveszik a repülőgépet az égen, a madarat az ablakpárkányon, vagy a virágokat a kertben, de mondani is akarnak valamit ezekről.

Az elsődleges motiváció, – ahogy Penelope Leach rávilágít klasszikus gyerekevelési könyvében, a Babakor-ban (*Baby Hood*) –, ami a babákat a nyelv használatára ösztökéli, az az esély, hogy ezáltal érintkezésbe léphetnek a többiekkel: „Az első szavak... majdnem mindig a felnőtt figyelmét hivatottak felhívni valamire, megosztani vele a tapasztalatot, az élményt.”

Milyen szomorú, panaszozza Leach, hogy sok ember azt gondolja, hogy a babákat nem érdekli a nyelv és a beszéd, csak mert nem tudnak még beszélni. A szülők emiatt sok lehetőséget hagynak ki a nyelvi fejlődés előmozdítására, és a szülő-gyerek kapcsolat erősítésére, ami nagyon fontos az egészséges fejlődéshez.” A „Te növekvő gyereked” című könyvben (442-443. oldal) Leach egy sokkal segítőbb megközelítést javasol: „Mit tehetnék, hogy segítsék a gyerekemnek elsajátítani és jól használni a nyelvet? Az első és legfontosabb lépés: meg kell szabadulni az általános képzetől, hogy a nyelv beszédet jelent, hogy a beszéd szavak használatát jelenti, és emiatt a nyelvtanulás folyamata nem kezdődhet el míg a gyerekek egy éves koráig. A nyelv kommunikáció két ember között... Tehát ha te addig vársz, amíg a gyerek megtanul szavakkal beszélni, nagyon sok örömtől fosztod meg magadat és őt is.”

A könyvben bemutatjuk, hogyan lehet kihasználni kisbabád rejtett tehetségét. A babák képesek kommunikálni, ha hagyjuk őket. A Babajelek használatával gyermekek ki tudják fejezni igényeiket, sokat tanul a világról és, mivel ebben a fontos időszakban sikeresen kommunikál veled és családtagjaival, elégedetten és nagy szeretettel kötődik hozzátok, és ez a jó kapcsolat egész életére meghatározó lehet.

II. fejezet

A Babajelek használata, avagy hogyan babajelezzünk

Amikor először hallottam a Babajelekről, arra gondoltam, „Jó, de én egyáltalán nem ismerem a jelnyelvet.” De amikor tanulmányoztam a módszert, rájöttem, hogy én is ezt csinálom a gyerekemmel, még ha nem is tudatosan. Hiszen ez nem is nehéz!

– A 16 hónapos Anthony anyja –

IV. A Babajeleken innen és túl	93
Itt, ott, mindenhol	94
Baba-találmányok	95
Az első hasonlatok	98
Babajel mondatok	100
Típusos jelkombinációk	102
Elindul és megy – de merre?	103
V. A jelektől a beszédig	105
Babajelek: A beszéd főpróbája	106
Miért akar a babajelező beszélni?	107
Átmenet jelek és szavak között	109
Elmúlt, de nem tűnt el	110
Szeretet egy életen át	114
VI. Versek és dalocskák	117
Babajel-szótár	129
Babajel-mutató	130
Kutatások	155

Előszó

Gyermekorvosként gyakran találkozom a panasszal, hogy az addig édes, kezelhető kilenc hónapos baba hirtelen követelőző és nyugós 12-18-hónapossá válik. A második évben tapasztalható sok dühroham és hisztis legtöbbször annak a következménye, hogy a gyerek nem tudja megértetni magát. Mivel nem tudja igényeit, érzéseit, gondolatait megértetni az emberekkel, rendkívül frusztrált lesz, mint ahogy mi, felnőttek is. De nekik, ellentétben velünk, a hangos visításon és keserves sírson kívül nincs hatékony eszközüik a kommunikációra.

Ám a szülőknek nem kell tehetetlenül várni ebben a nehéz időszakban. Hála a Babajeleknek és az azt megelőző két évtizedes, gondosan szervezett kutatásnak, a szülőknek végre van egy csodálatos eszköze, ami segíthet a gyerekeknek. Aki valójában nagyon szeretnének kommunikálni, de a beszédért felelős szerveik még nem fejlődtek ki eléggé. A legtöbb gyermekorvoshoz hasonlóan én is határozottan bátorítok mindenkit a Babajelek használatára. Amilyen fontos a szoptatás egy baba testének táplálásában, olyan fontosak a Babajelek a gyerek mentális és érzelmi fejlődésében. Klinikusként és kutatóként is nagyra értékelem, hogy a szerzők milyen módszeresen tanulmányozták a Babajelek hatásait a gyerekek fejlődésében. Tudományos kutatásuk megmutatta, hogy a Babajeleket használva a babák képesek kommunikálni szükségleteiket, igényeiket és vágyaikat, még mielőtt beszélni tudnának. Emellett a Babajelek segítenek a babáknak hamarabb megtanulni beszélni. Ha azt szeretnéd, hogy gyermeked könnyebben kifejezhesse igényeit, közvetítse az érzéseit, vagy segítenéd intellektuális fejlődését, akkor a Babajelek használata az egyik legjobb dolog, amit tehetsz ezért.

Mindezekért ajánlom én a Babajeleket minden új szülőnek!

– Robin Hansen,
gyermekorvos, a Kaliforniai Orvosi Egyetem gyermekfejlődéssel
foglalkozó részlegének vezetője. –

Mikor kezdjük el használni a Babajeleket

Úgy érzed, szinte mindent tudsz már a Babajelekről, és türelmetlen vagy, hogy elkezdhesd a saját kisgyerekeddel. De hogyan fogj hozzá? Nem lesz nehéz. A Babajelek alkalmazásához nem kell megtanulnod a hivatalos jelnyelvet, ez egy természetes kiterjesztése azon gesztusoknak, amiket a szülők már használnak. A könyvben néhány speciális tanácsal segítünk, hogy kisgyermekeddel te is megtapasztalhasd a sikeres gyakorlati alkalmazását.

Ebben a fejezetben megtárgyaljuk, mikor, és hogyan melyik jellel kezd, és szóba kerül a könnyű és vidám tanulás módja is. A szülők azt kérdezik leggyakrabban, hogy mikor érdemes elkezdni.

Vajon elkezdhetem már tanítani a jeleket?

Nincs olyan meghatározott életkor, amikor minden kisgyerek felkészült a Babajelek használatára. Minden babának megvan a saját belső időbeosztása, ami az ő speciális érdeklődésén, tapasztalatain és fejlődési sebességén alapul. Néhány baba érdeklődésének középpontjában a mozgás (kúszás, járás, fölmászás) megtanulása áll, míg más babák szívesebben építenek kockákból, vagy pepecselnek játékokkal.

Mikor kezdjük tanítani a Babajeleket

Kérdés: Mikor kezdhetem el mutatni a Babajeleket? Hat hónapos kisbabának még túl korai?

Válasz: Elkezdheted a jeleket mutogatni a gyermek születése napjától. Sok szülő azonban jóval kényelmesebbnek találja, hogy akkor kezdje, amikor a gyermek érdeklődést mutat a kommunikáció iránt. Hogy eldönthesd, a bábád vajon kész-e a babajelek használatára, tedd fel magadnak a következő kérdéseket. Ha a válasz bármelyikre „Igen”, akkor itt az ideje elkezdni.

- A baba már legalább 6 hónapos?
- Elkezdett rámutatni dolgokra?
- Odahoz eléd játékokat, tárgyakat és vár valami reakciót?
- Elkezdett pá-pát integetni?
- Rázza a fejét, hogy nem, vagy bólogat, hogy igen?
- Kezdi érdekelni a képeskönyvek?
- Láthatóan csalódott, ha nem érted, mire van szüksége?
- Vannak olyan fontos dolgok, amikre a gyerekednek még nincs szava?

Másokat az emberek érdeklík leginkább, velük töltik idejük nagy részét, és energiájukat főleg arra használják, hogy felhívják magukra az emberek figyelmét. Kutatásunk eredményei azt mutatják, hogy a legtöbb baba 9 és 12 hónapos kor között válik fogékonyra a babajelekre. Mégis határozottan azt tanácsoljuk a szülőknek, hogy ne kizárólagosan a gyerek életkorára koncentráljanak. Sokkal fontosabb azt figyelni, hogyan fejlődik a gyermek érdeklődése a kapcsolatteremtés, kommunikáció terén. Néhány kisgyereknél ez már 9 hónapos kor előtt tapasztalható, másoknál 12 hónapos kor után. Bármennyi is azonban a gyermek életkora, a kommunikáció iránti érdeklődés annak biztos jele, hogy nemsokára képes lesz használni a Babajeleket.

Cady szülei már akkor kezdték mutatni a babajeleket, amikor a kislány még csak 7 hónapos volt. Egy hónappal később boldogan tapasztalták hogy a kislány elkezdte maga használni a jeleket. A képen a 9 hónapos Cady a béka jelét használja (nyelvtét kidugja és behúzza), hogy megmutassa egy játékbékát az asztalon.

Honnan fogom tudni, hogy a gyermek szeretne kommunikálni?

Ennek az egyik legszembetűnőbb jele, hogy a megnő a baba érdeklődése az emberek és a dolgok iránt, és az embereket akarja arra használni, hogy megtudjon valamit a dolgokról.

A baba többet mutogat a tárgyakra mint addig, és a mutogatást esetleg „Ö-Ö-Ö”-vel is kíséri, mintha csak azt kérdezné: „Mi az?” Például, elmentek a parkba, és ő mutatja a csúszdát, a hintát vagy egy másik babát babakocsiban. És te, mint a legtöbb szülő, boldogan megnevezed neki ezeket a dolgokat.

A mutogatás mellett, valószínűleg odahozza majd a játékeit vagy más tárgyakat, odatartja eléd, mintha a nevéket akarná tudni. Megpróbálja elkapni pillantásodat, és láthatóan ragaszkodik ahhoz, hogy elismerd erőfeszítéseit. Te persze ismét természetesennek találd, hogy megnevezd a tárgyat. Jutalmad várhatóan széles mosoly lesz.

A harmadik jele annak, hogy itt az ideje elkezdni bevezetni a babajeleket, ha a gyermek érdeklődni kezd a képeskönyvek iránt. Ahogy közeledik az első születésnap, már nem az a legérdekesebb, hogy hogyan térje ki a lapokat a könyvből, hanem a könyv lapjain lévő képek érdeklik. Rámutat valamelyik képre, amelyek különösen színes vagy ismerős számára, miközben fürkészően néz föl, mintegy információt kérve. A szülők ilyenkor általában rámutatnak a különböző képekre és kérdezzétek: „Mi az?” Persze tudják, hogy nekik kell megnevezniük a képeket, hiszen a baba még nem képes választ produkálni. „Ez egy kutyus! A kutyus azt mondja: Vau-vau!”

Mindezekben a változásokban van valami közös: világosan jelzik, hogy a baba már érdeklődik a dolgok neve iránt – és így már alkalmas arra, hogy elkezdje megtanulni a Babajeleket.

Ahogy az majd a következőkben kiderül, maga a folyamat önmagában könnyű, és a siker kulcsa az érthetőség, az egyszerűség és az ismétlés. Valahányszor kedved támad megnevezni valamit, ami a babát érdekli, mutasd meg neki a jelet is, ahogy a szót kimondod. Amikor odahoz egy labdát, mondd ki tisztán és érthetően „*labda*”, és mutasd meg a *labda* jelet hozzá. Az ismétléseknek köszönhetően a gyerek idővel elkezdi megérteni, hogy a szó és a jel ugyanarra a dologra vonatkozik. Ha ezt egyenlőséget, már felkészült, hogy megtegyje a következő lépést – hogy ő maga is használja a Babajeleket.

Mikor fogja a gyermek használni a babajeleket?

Ha a gyerek látja, hogy te használod a Babajeleket, ez még nem jelenti azt, hogy már nála is kifejlődtek a készségek a jelzéshez. Gondold el, mi mindenre van a gyerekeknek szüksége, mielőtt rámutatna egy kutyára és mutatná a kutya babajelét. Ahogy már

mondtuk, fontos, hogy sokszor lásson téged, amint a jelet mutatod, és megértse az egyenlőséget a jel és a tárgy között. Emellett képesnek kell lennie a mozdulatra is, amelyik szükséges az adott babajelhez. Végül, kell hozzá memória-kapacitás, hogy előhívja ezeket a dolgokat, amikor lát egy kutyát, és elhatározza, hogy beszél róla neked. Ezek mind fontos elemei a nyelvi „kirkósnak”. Senki nem várná el egy három hónaposról, hogy mindezeknek megfeleljen. De 10 vagy 14 hónapos korban már a legtöbb gyerek képes rá.

Engy piknik során a 20 hónapos Brandon a saját maga által kitalált jelét használja a repülőgépre (kezével a magasba mutat), hogy elmondja, egy repülőt hall odafönt. Ez a gesztus volt Brandon babajele minden repülőre, a képeken lévőkre, és a játékreplőkre is.

Az egyik legvilágosabb jele annak, hogy a gyerek kész saját maga használni a Babajeleket, a *pá-pá* megtanulása, ami mérföldkőnek számít. A szülők majdnem ösztönösen megtanítják gyerekeiknek ezt a jelet, mondják a szót és integetnek. Legtöbbször nem is gondolnák, hogy ez egy Babajel, pedig az. Egy egyszerű jel, aminek a jelentése: valaki vagy valami elmegy, távozik. Ehhez hasonlóan, ha a baba rázza a fejét a nem-re, vagy bólint az igen-re, már biztosan felkészült a Babajelekre.

Soha nincs túl korán elkezdni a Babajelezést?

Amikor a szülők megismerik ezt a módszert, legtöbbször azonnal szeretnék elkezdni. Sokan kérdezik, mikor lehet legkorábban megismertetni kisbabájukat a jelekkel, nehogy egy percet is elvesztesse. Mindig azt válaszoljuk, hogy olyan korán kezdhetik, amilyen korán csak akarják, nem számít. Végül is a babához beszélni már születése napján vagy jóval azelőtt elkezdnek. A fontos az, hogy ne várják el, hogy a gyermek szóval, vagy jellel válaszoljon, amíg a szükséges készségei nincsenek meg hozzá. Tehát minél előbb kezd el a szülő a Babajeleket használni, annál tovább kell várnia, hogy a baba maga is használja azokat. És mivel a szülők könnyen elbátortalanodnak, ha a baba nem kezd azonnal visszajelezni, arra kérjük őket, hogy várják meg, amíg a fent leírt változások bekövetkeznek, melyek azt mutatják, hogy a baba valóban akar kommunikálni.

A babajelezés ABC-je

Íme négy fontos jótanács, amit érdemes észben tartani:

- Mindig mondd ki a szót, amikor mutatod a jelet!
- Légy türelmes! Minél fiatalabb a baba, annál több idő kell neki, hogy megtanuljon jelezni.
- Teremts alkalmat, hogy mutathasd a jelet; az ismétlés a siker kulcsa.
- Legyen ez móka, ne pedig házi feladat.

Adott esetben fontos lehet annak kiderítése, hogy a szülő készen áll-e a jelezésre? Ha ő már felkészült, elkezdheti használni a jeleket. Nincs a kisgyerek kárára, ha a szülei beszélnek hozzá, mielőtt ő maga beszélni tudna, ahogyan nem árt Babajeleket mutatni neki, mielőtt tudna jelezni, – ha a szülő elég türelmes. Tehát nyugodtan el lehet kezdeni, ha a szülő úgy érzi, hogy már kész erre.

Kezdjük kevés jellel, és tartsuk észben, hogy minden babánál az első jelek megtanulása tart a legtovább. Lehet, hogy a gyermeknek kicsit több idő kell, légy hát türelmes: elülteted a „kommunikáció magjait” és hamarosan learatod a „megérett gyümölcseit”.

Hogy elkészítse ezt a képet a 16 hónapos Brandonról (aki a viziló babajelét használja – száját nagyra nyitja), apja megkérdezte, az állatkertben melyik állat úszott a víz alatt.

Végül érdemes megemlíteni, hogy a Babajelek tanulása, mint a gyerekek fejlődésének minden aspektusa, *nem verseny* vagy vetélkedő. A szülők érthetően büszkék gyermekük teljesítményére, de fontos, hogy ne aggódjanak, ha a gyerek nem tanul vagy fejlődik elég gyorsan. Minden baba a saját ritmusa szerint fejlődik, és mint ahogy mindegyikük megtanul beszélni, amikor kész van rá, úgy minden baba megtanul babajelezni, amikor kész van rá.

A kétéves Eliana szókincse több, mint 500 szó – talán részben a jelek használata miatt –, de alkalmanként még mindig használ jeleket a nehéz szavakhoz, mint a krokodil (tenyerét, mint állkapcsokat nyitogatja).

Túl késő, ha a gyerek már szavakat használ?

Ha a gyerek 12 hónaposnál idősebb, vagy már elkezdett néhány szót használni, még mindig érdemes lehet megismertetni a Babajelekkel. A módszerrel kapcsolatos kutatásaink során világosan kiderült, hogy a Babajelek nagyon hasznosan alkalmazhatók bármikor az első két és fél év során.

A beszélni tanuló gyermek első szókészlete néhány egyszerű szóból áll, és nehezen adódnak hozzá új elemek. A babák nehezen tudják kimondani a *krokodil*, *zsiráf*, *víziló*, vagy a *csúszda* szavakat, pedig ezek biztosan érdeklik őket, amikor az állatkertben

járnak, a parkban sétálnak, vagy könyvet nézegetnek. Szeretnének beszélni róluk, de nem tudnak, mert ezek a szavak túl komplikáltak. A Babajelek segítségével hatékonyan „társalaghatnak” mindenféleképpen – jóval szélesebb választékban, mint azt elsőszoaikká lehetővé tennék számukra. Ha gyermeked már bemutatja „kommunikációs készségét” szavakkal vagy azok nélkül, itt az idő megismertetni őt a Babajelekkel.

Nyssa papája a kislány egyik leglelkesebb Babajel-tanára. A képen „óra” közben láthatjuk őket. Nyssa éppen elszántan figyeli apja kezét, amíg az bemutatja neki a még jelváltozatot (ujjhegyeivel megérinti tenyerét).

Hogyan kezdjük: Tíz lépés a sikerhez

A Babajeleket olyan könnyű használni, mint bűcsüt inteni. Ugyanaz kell hozzá, mint amikor megtanítod a babát a „pá-pá”-ra: megmutatni a jelet, és kimondani hozzá a szót. A szülők mégis gyakran kérnek pontos útmutatást, ezért itt felsorolunk tíz fontos lépést, ami már sok családnak segített:

1. Kezdjük kevés jellel

A jelekkel való kommunikáció kezdetén a szülőnek sok a dolga: hozzá kell szoknia a jelhasználat gondolatához, és meg kell tanulnia a jeleket. Ha még teljesen új a babajelezés módszere, érdemes kevés jellel kezdeni a tanítást. (A harmadik fejezetben adunk ehhez néhány jó ötletet.) Nincs csak a jelet kell fejben tartani, hanem minden kif-

nálkozó alkalmat meg kell ragadni, hogy megtaníthassuk azt. Könnyű elfelejteni, hogy mit is kellene mutatnod, ha sok jelet próbálsz egyszerre tanítani. Ha már belestél a jelek használatába, már magad is meg tudod élni, milyen hamar taníthatasz meg egy újat a listáról. A Babajeleket használó kisgyerekek azok közül a jelek közül választanak, amelyekről úgy érzik, hogy a legjobban megfelel nekik.

2. Mindig együtt használj a Babajelet és a szót

Fontos, hogy kimondj a szót, amikor használod a jelet. Ha összekapcsolod a babajelet a szóval, az a gyerek számára mindkettőt megerősíti. Ne feledd, a babajelezés egy mód, hogy segíts a gyerekednek kommunikálni. Amikor hallja a szót és látja a jelet, kettőből választhat egy helyett. Néhány szót, mint a *baba* vagy *mama* könnyebb lesz számára kimondani, másokat nehezebb. Ezekben esetekben választhat, hogy rögtön a szót tanulja meg, vagy a jelet választja. Ha együtt használod a Babajeleket és a szavakat, mindkettőt lehetséges van megtanulni. De sokkal fontosabb, hogy gyermekek megtanulja megérteni, amit mondasz, és ez biztos alap lesz számára, hogyan mondja ki a szót ő maga.

3. Ismételd a jelet és a szót többször

Ismétlés a tudás anyja. Minél többet látja a baba a jelet, annál könnyebben tanulja meg. Hangsúlyozd a jelet, többször ismételve. Amikor felnőttek beszélnek babákhoz, jellemző az ismétlés. Például rámutatsz egy madárra a fán, és valami ilyesmit mondasz: „Ó, ott egy madárka! Látod a kis madárkát? Látod a kis madárkát fenn a fán?” Az ilyen ismétlések segítenek a babának felismerni, melyik a fontos szó, amire emlékezni kell. Tedd ugyanezt a babajelekkel. Az ilyen helyzetekben használj a *madár* babajelet minden alkalommal, amikor kimondod a szót. Hamarosan a baba tisztán látja majd a kapcsolatot a jel, a szó és a jelenség/tárgy között. És elkezd megérteni, hogy a világban a dolgoknak nevük van, amiket arra használhatunk, hogy beszéljünk róluk. Csak úgy, mint a szavak esetében, rá fogsz jönni, hogy az ismétlés teljesen természetesen működik.

4. Ha lehet, mutogass

Amikor kimondod a tárgy vagy jelenség nevét, és megmutatod a kisgyerekeknek a hozzá tartozó Babajelet, lehetőleg mutass rá közben. Ha a szót vagy a jelet többször megismétled, mutass rá újra és újra. Nem nehéz megszokni, talán már amúgy is rámutatál a dolgokra, amikor megnevezted őket. Ne feledd, arra kéred a gyerekedet, hogy megértsen egy hármas összefüggést: (1) jel a tárgyra, (2) szó a tárgyra, (3) jel a szóra. Ha a kezdeddel még rá is mutatsz, megkönnyíted számára a szó, a jel, és a tárgy közötti kapcsolat felfedezését.

A gabonapehely a babák örök kedvence, ez alól Emma sem kivétel. Mint a többi babajel, amit gondozójától megtanult, ez is segített sikerrel megértenie magát: Kérek még!

5. Ha szükséges, gyengéden vezesd a gyerek kezét

Azon túl, hogy megmutatod a jelet, néha segíthet, ha gyengéden irányítod a kezeit, hogy ráérezzen a mozdulatra. Sokszor nem elég látni, ahogyan az edző fogja a tenisz- vagy golfütőt, hasznos, ha kezeidet megigazítva mutatja meg. Ettől jobban ráérez, és következő alkalommal már sokkal könnyebben megy egyedül is. A babák sem mások. Sőt, mivel kevés a saját tapasztalatuk, egy felnőttnél többet tanulhatnak a segítségnyújtásból. Egyvalamit nem szabad elfelejteni: a kisgyerekek néha nagyon különbözőek. Néhányuk szereti, ha segítenek neki, mások inkább egyedül szeretnék megpróbálni. Figyelj oda a gyerek reakciójára, hogy biztosan tudd, igényli-e a segítségedet. Mint mindig, most is a legfontosabb tisztában lenni a gyerek valós igényeivel és az általa előnyben részesített dolgokkal.

6. Tedd a babajelezést a nap megszokott részévé

A Babajelek használata természetes kiterjesztése a szülő és gyermek között már meg­lévő kommunikációnak. Legjobb úgy emlékeztetheted magadat a Babajelek hasz­nálatára, ha beilleszted őket a napirendbe: pelenkacsere, étkezés, fürdetés, lefekvés. Őgy a nap folyamán bármikor használhatod a jeleket, hogy kommunikálj a kisgyere­keddel. Tegyéél egy *kutyás* képet a pelenkázóasztal fölé, és beszélj a kutyáról, használj a szót is és a jelet is, minden alkalommal, ahogy kicseréled a baba pelenkáját. Válassz *kutyákról* szóló mesekönyvet az esti lefekvés idejére. Használj *madárkás* tárgyálatétet és *virágokkal* díszített partedit, és mutasd meg ezeket a jeleket minden étkezéskor. Tegyéél egy *játékhalat* a fürdőkádba és hal-mágneseket a hűtőszekrényre. Próbáld ki a Goldfish kekszet, és mutasd a *hal* jelét. Amikor megette, kérdezd meg, kér-e *még*. Ilyen és ehhez hasonló módszerek segítségével felkeltheted az érdeklődését a jelek iránt, amikor próbálsz neki megtanítani. Ragadd meg az alkalmat minden játék és kép segítségével, keresd a módját, hogy élvezetes, és könnyen ismételtető szokássá váljon a babajelezés.

Ne csak otthon keresd a lehetőségeket a babajelezésre, hanem akkor is, amikor a csa­lád együtt elmegy valahová. Mondk ki a szót és mutasd a jelet, ha madarakat láttok a parkban, virágokat a szomszéd kertjében, kutyákat a sétálóutcán, és aranyhalakat a gyermekorvos rendelőjében. Meg fogsz lépődni, milyen gyakran használod a baba­jeleket, és milyen könnyen részei lesznek napi tevékenységeidnek.

7. Keresd a lehetőségeket a jelek használatára

Egy egyszerű szó is nagyon sok különböző dolgot jelenthet. *Kutya* a szomszéd vizs­lája, mint ahogy kutya az uszár képe is. Hogy teljesen megértse a szót (és a fogal­mat, amit jelent), a gyereknek össze kell kapcsolnia a szót mindezekkel a nagyon kü­lön­bözőn kinéző dolgokkal. Meg kell tanulnia, hogy a Babajel sok különböző, de mégis hasonló dolgot jelenthet. Ha minden alkalommal használod a *kutya* babajelét, amikor találkoztok bármilyen fajta kutyával, meg fogja tanulni, hogy ez minden ku­tyára érvényes – igazi kutyákra, játék kutyákra, képeken lévő kutyákra –, nem csak a család kutájára. Használj a *még* babajelét, hogy megkérded a gyerektől, kér-e még gabonapelyhet vagy gyümölcsöt, vagy hogy akarja-e még egyszer megnézeget­ni a képeskönyvet.

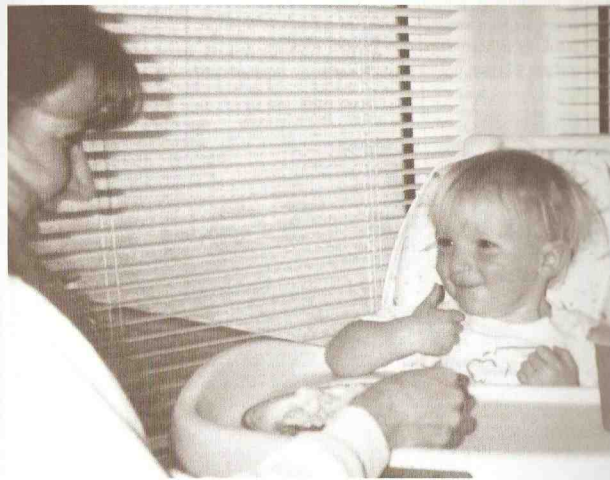
Használj az *elfogyott* jelet, amikor kiüriti a cumisüvegét, amikor a repülő elrepült, vagy ha a fürdővíz lefolyt a lefolyón.

Ismételd a jelet minden alkalommal, amikor találkozol ugyanannak a dolognak kü­lön­böző megnyilvánulásaival, és ez megtanítja a gyereket arra, hogy szavakhoz hasonlóan, a Babajelek is ugyanúgy vonatkozhatnak a kategória bármely képviselő­jére. Csakhamar megtanulja, hogy ugyanahhoz a jelhez különböző formájú, de ugyanazt jelentő dolgok tartozhatnak.

Más szóval, fel fogja fedezni annak a dolognak a fogalmát. Az ilyen fogalmak a baba felfogásának az építőkövei, tekintet nélkül arra, hogy kutyára vagy macskára, hideg­re vagy melegre, fentre vagy lentre utalnak.

8. Légy rugalmas és figyelj a gyerek saját jeleit

A könyvben és a jegyzékben található jelek kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy mi vált be a gyakorlatban. Az általunk használt jelek annyiban is eltérőek a hi­vatalos jelnyelvtől, hogy itt nincsenek helyes vagy hibás megoldások. Azt használj, ami érthető és működik kettőtök között.

A 14 hónapos Keegan az inni babajelét mutatja, (hüvelykujját föltartja) az ő saját változatában, anyja jelétől (hüvelykujj az ajkakhoz) eltérően. A lényeg, hogy értik egymást.

Amikor saját jeleket találunk ki, mindig válasszunk könnyen utánozható mozdu­latokat, hogy a másolása ne okozzon gondot a gyerekeknek. A dobó mozdu­lat, a *labda* jele, vagy a begörbített ujj, a *hernyó*, – ezeket a legtöbb kisgyerek tudja utánozni. Fi­gyeld meg, fizikailag mire képes a kicsi, és használj ki ennek előnyeit az új jelek létrehozásában. Ne feledd, mindig módosíthatsz egy jelet, ha látod, hogy a mozdu­lat nehéz vagy kényelmetlen a gyerek számára.

Egy család például módosította a *cica* babajelét, hogy fiuk, Jeremy könnyebben utánozni. Kezdetben mindkét kezük ujjainak hegyét keresztülhúzgálták az arcukon az orrtól az orcák felé, így imitálva a macska bajsztát. Hamar rájöttek azonban, hogy ez a kisfiúnak nagyon bonyolult, úgyhogy megváltoztatták, és csak egy ujjat húztak át az arcon. Jeremy ezután gyorsan elkezdte utánozni a jelet és hamarosan mindenhol cicákat fedezett fel – a környéken, a TV-ben, könyvekben, és a macskaeledel dobozán a boltban.

Hogy fogalmunk legyen arról, milyen, amikor egy totyogó megpróbálja koordinálni a saját mozdulatait, próbálj meg edényfogó kesztyűvel a kezeden levest enni. Noha a gyermek nagyon szeretné használni a kezét és ujjait, a szükséges finom motoros mozgások és a kézmozgatás a kezdeti időkben még túlmutat képességein. Ezek a készségek a lassan fejlődnek az első három év során.

Nem lehet nem visszamosolyogni rá, amikor a 16 hónapos Turner elmondja, hogy éppen most látott valami igazán nagy dolgot.

Mitől jó egy babajel

- Hasonlít vagy emlékeztet a tárgyra vagy fogalomra
- Nem követel meg olyan finom motoros mozgásokat amelyeket nehéz a babának utánozni
- Elég nagy, hogy egyértelmű legyen, amikor a szülő megmutatja, vagy a baba használja
- Eléggé különbözik a többi jeltől, hogy azonosítható legyen
- Jobb, ha egy mozdulattól áll, mint ha egy mozdulatsorból

A könyv végén található lévő Babajel-szótárban *-gal jelöltük azokat a jeleket, amelyek a hivatalos jelnyelv (ASL) elemei egyben, mindegyiket a fent leírtak figyelembe vételével választottuk ki.

Ha a szülő nem ragaszkodik mereven egy jelváltozathoz, teret enged a babának, hogy ő maga találjon ki jeleket. Ha a gyermek érzi, hogy odafigyelsz a jeleire, az bátoríthatja őt saját jelek kidolgozásában (mint Linda kislánya, Kate). Tulajdonképpen minden baba jeleket próbál használni a kommunikációhoz, még azok is, akiknek a szülei sohasem hallottak a babajelekről. A probléma az, hogy a legtöbb szülő csak a beszédre koncentrált, és nem is veszik észre ezeket az apró jeleket. Nem csoda, hogy mindketten csalódtak, ha nem értik egymást.

9. Légy türelmes!

Minél korábban kezdted a jeleket használni, annál többet kell várni arra, hogy a gyerek jelekkel válaszoljon. Ráadásul, minden gyerek a saját tempójában tanulja meg (ld. A gyerekek nem egyformák, 48. oldalon). Gyakran egy hónap vagy még több eltelik, mire a gyerek elkezd használni a jeleket. Légy türelmes! Ennek a gazdag kommunikációs csatornának a megnyílását érdemes kívánni.

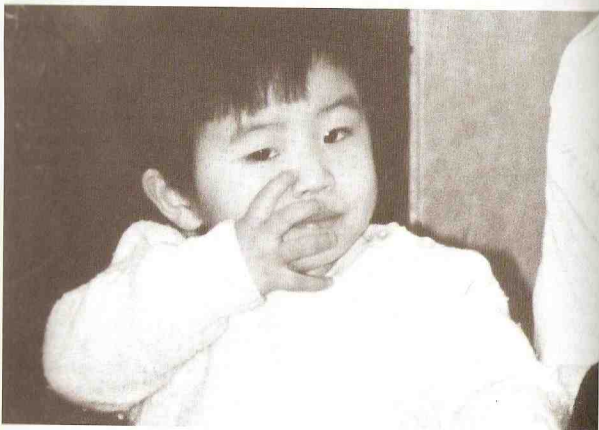
A gyerek fejlődésében, akár járni vagy beszélni tanul, mindenhez idő kell. Sokat kell gyakorolnia, mielőtt megtanulja, és tökéletesen elsajátítja az új készséget. Ha a gyerek nem jelez vissza, az egyáltalán nem jelenti azt, hogy ne fogná fel az adott jelet. Minden gyerek saját tempójában tanul meg beszélni. Lehet, hogy nem használ szavakat, de aztán már egész mondatokban kezd beszélni! Légy türelmes. Mint ahogy nem adod föl a tanítást egy későn beszélni kezdőnél, ugyanúgy ne add föl egy későn jelezni kezdőnél!

Az egyetlen, ami számít, hogy működik-e

Kérdés: A gyerekem más jelet használ, mint amit én tanítottam neki. Össze-érinttem két mutatóujjamat a még jelet mutatva neki, de ő csak a két ökklét ütögeti össze. Nem látszik rajta a szándék, hogy az ujjait kezdje használni. Mit tegyek?

Válasz: Sok szülő keresett meg minket hasonló aggodalmával. Azt tanácsoljuk, dicsérd meg. A babajelek célja, hogy segítse a megértést kettőtök között, nem pedig az, hogy különleges mozdulatokat tanítson a babáknak.

Egy anyuka mesélte nekünk, hogy a kisfia, Oshi a cica babajelet úgy használja, hogy ujjaiával végiggereblyézi a szája előtt, pedig az anya a két ujját végighúzza az orcáján, mintha a macska bajszt mutatná. Oshi jele csak hasonlított az eredetire, de az anyja megértette őt. Nem baj, ha a kisgyermek jele csak megközelítőleg olyan, mint amit te mutattál neki. Figyelj nagyon, hogy mit próbál veled közölni, és mutasd meg neki, hogy érted őt és értekeled az erőfeszítését. Nem az a lényeg, hogy a jel hogyan néz ki. Ameddig ti ketten tudjátok, mit „mond” a másik, a Babajelek működnek.

Ákár az első szavak, a babajelek sem mindig pontosan ugyanúgy jelennek meg a gyerekeknél, mint amit a felnőtt mond vagy mutat. A képen Oshi babajele a macskára: keresztülhúzza ujjait a szája előtt.

10. A tanulás legyen vidám

Tedd a tanulást a mindennapi élet természetes részévé. A Babajelek tanítása közben nagyon fontos, hogy sok dicséretet, bátorítást használj, és ne spórolj a lelkesedéssel. Egy széles mosoly és egy jókedvű „Úgy van!” sokat lendít a dolgon. A gyerekek meglepően érzékenyek az elégedetlenség vagy csalódottság apró jeleire. Ha ilyesmit tapasztalnak, tévováznak, hogy megpróbálják-e újra. Vegyél észre és jutalmaz mindenen korai erőfeszítést, – a lelkesedésed a gyerekre is hatással lesz, és hamarosan használni fogja a Babajeleket, hogy csatlakozzon hozzád a társalgásban.

Egy Babajel-tanító nap

Ahogy a 6. lépésben elmondtuk, az egyik leghatékonyabb módszer a babajelek tanulásához, ha a gyakorlást a mindennapok állandó részévé teszed. Ez könnyebb, mint gondolnád. A mindennapi élet egy kisgyerekekkel tele van fontos tárgyakkal (étel, pelenka, háziállat), képekkel (képeskönyvben, tapétán, tévében), kiruccanásokkal (a boltba, a parkba vagy az állatkertbe) és emberekkel (Anyu és Apu). Bármelyik – vagy mindegyik – alkalmat nyújtsd egy-egy Babajel bemutatására. Íme néhány sajátos módszer, amit megpróbálhatsz, hogy a Babajeleket belefogd a napirendbe.

- **Reggel 7.00 óra:** Míg kicseréled a baba pelenkáját, mutass az állatokra a mobilon (felfüggesztett mozgó játék, fekvő csecsemők fölé teszik kiságyba vagy a pelenkázó asztalra) vagy egy poszterre és beszélj a kutyusról, cicáról, vagy a halról – dugd ki a nyelved és lihegi, simítsd végig az arcodon a cicabajszot, cuppogj az ajkaiddal – vagyis jelezz!
- **Reggel 7.30:** Reggeli közben érintsd a hüvelykujjadat a szádhoz, mondd: imni, és adj a babának egy csőrös ivópoharat. Mondd: enni, ujjad hegyével érintsd meg a szádát, és adj neki egy tányér gabonapelyhet. Mutass rá a partedlőjén, a tálkáján vagy a poharán levő virágra, szimatolj és mondd a szót. Amikor kér még gabonapelyhet, érintsd meg tenyeredet az egyik ujjaddal és mondd: még.
- **Délelőtt 10.00 óra:** A parkban csapkodj a karjaiddal, szimatolj, lóball a karjaidat előre-hátra, és mondd: madár, virág, hinta – amint a kisgyerek észreveszi ezeket maga körül.
- **Délelőtt 11.00 óra:** Itt a tízórai ideje. Adj a gyerekeknek Goldfish kekszet, cuppogj a száddal és mondd: hal.
- **Délben, 12.00 órakor:** Amikor főzöd az ebédet mutass a lángra, fűj, és mondd: forró. Majd mutass a kávéra, levesre, ahogy gőzölög, fűj és mondd: forró.

- **Délután 1.00 órákor:** Itt az idő egy kis szundításra, fektesd a fejed a kezre, és mondd: aludni.
- **Délután 4.00 órákor:** Csörög a telefon., Emeld a füledhez a kezed és mondd: Ez a telefon?
- **Délután 5.00 órákor:** A baba befejezte az uszonnát, mutasd a jelet és mondd: mind elfogyott.
- **Este 6.30-kor:** A gyerek hasra esik és sírni kezd. Vigasztald meg őt, mondd: Meggütötte magát? Mutatójajaid hegyét összeérintve, használd a fáj jelét.
- **Este 7.00 órákor:** Mielőtt lefekteted aludni, kérdezd meg, szeretne-e megnézni egy képeskönyvet, tenyeredet nyitva-csukva közben. Amíg nézgetitek a könyvet, használd a képeken látható állatok vagy tárgyak jelét. Mutasd meg neki a fürdés, fogmosás és a Hold jelét is.
- **Este 7.30-kor:** Amikor jóéjszákát kívánsz neki, mutasd meg a szeretet babajelét, ahogy a legfontosabb szót mind közül drága gyermeked fülébe súgod. (Szerettek)

A kisgyermek fejlődése

Amikor a Babajeleket használni kezded, a gyerek felfigyel rá: mi lehet ez? Benne még nem fogalmazódik meg, hogy ezen a módon tud majd veled kommunikálni. Saját gyerekeink teljesen el voltak bűvölve, amikor elkezdtük tanítani nekik a Babajeleket: nézték, ahogy újra meg újra szímatoltunk, miközben rámutattunk egy virágra a kertben. A te kisgyereked is kíváncsian figyelni majd, ahogy a jeleket mutatod neki, – érzi, hogy ebből lesz valami! Ha megérti, mire megy ki a játék, talán odához majd egy könyvet vagy tárgyat, és a kezre néz, mintha kérné, hogy mutasd a jelét. Ha így tesz, elkezdte megérteni: a jel fontos, hogy kapcsolatba lépjen veled. A haladás első fázisában figyeld, hogyan figyel téged a gyermek.

Figyelni kell arra is, hogy a kisgyermek biztosan megérti-e a jelek értelmét. Mint ahogy a babák több szót értenek, mint amennyit ki tudnak mondani, felfogják a babajeleket is, mielőtt használni kezdenék őket. Ha a gyerek egy kutyát keres, mikor te a kutya jelet mutatod, vagy odáhozza a játék halat a kádból, miközben cuppogsz a száddal, akkor valószínűleg megérti, mit jelentenek ezek a jelek.

Egy pillantás Nyssa arcára, és máris látható, mennyire élvezi a babajelezést apjával. Itt éppen a béka jelét gyakorolják (nyelvet költeni és behúzni).

Persze a fejlődés legfontosabb bizonyítéka a gyermek első abbéli kísérlete, hogy ő maga is produkálja a töled látott jelet. Szinte leírhatatlan az öröm, amit az izgatott szülők éreznek, amikor a baba elkezdi használni a babajeleket. Figyelj oda a gyermek minden erőfeszítésre, amit azért tesz, hogy mutassa a jelet. Nem számít, mennyire ügyetlenek ezek a korai próbálkozások, reagálj lelkesen. Ne feledd, a babák első szavai gyakran különböznek attól, amit a felnőtt kimond. Például, ha egy felnőtt azt mondja, hogy labda, a gyerek akár úgy is mondhatja, „dada”. A gyermek megtesz minden tőle telhetőt, de nem könnyű elsajátítania az összetett hangok tiszta artikulációját. Nagyon jó, ha a szülők sok dicséretet és bátorítást adnak. Ha a baba azt mondja, hogy „tuta” vagy „ama”, a szülők elragadtatva válaszolnak: „Igen, ez egy kutya!” Vagy: „Kérsz egy almát?” Hasonlóan történik mindez a Babajelek tanulása esetén.

Nézzük például Dillon és családja esetét a kacsával: a szülők kezükkel mutatták a „hápopást”, a kacsá csőrének nyílását utánozva. Nagyon figyeltek, hogy ujjaitak mindig egyenesen tartsák, Dillon mégis begörbítette az ujjait, lényegében öklét nyitotta-zárta. Vagy a kis Karent, a béka jelével kapcsolatban: képtelen volt a nyelvét kidugva hagyni, ahogy általában a béka jelet mutatjuk, ezért ujjával megfogta a nyelvet, hogy ne húzódjon vissza a szájába.

A jelek mindkét gyermek esetében jól működtek, mert a szülei megértették őket, és felismerték, hogy ezek a kísérletek a fejlődés jelei és dicséretet érdemelnek. Ha Dillon és Karen sose tanulja meg a felnőtt verziót, akkor sincsen semmi baj. Cél a kommunikáció, nem a jelek tökéletes utánzása.

A gyerekek nem egyformák

Minden szülő szeretné tudni, hogy a saját gyerekének mennyi időbe telik az említett fejlődés. Napok? Hetek? Hónapok? Minden gyermek más. Ahogy korábban már leírtuk („Mikor kezdjük el használni a babajeleket” – 30. oldal), a gyermek saját tempója szerint fogja föl és kezdi használni a jeleket. Ez számos tényezőtől függ: a gyermek életkorától, hogy hányszor látta a jelet, érdeklődik-e az iránt hogy megnevezze a dolgokat, és azt is nagyon fontos megfigyelni, hogy nem akar-e egészen mással foglalkozni, mint egy kicsit kommunikálni – lehet, hogy inkább felmászna a könyvespolcra, mint hogy nézgesen egy könyvet. A legfontosabb, hogy a babajelek természetes része legyen a gyerekekkel való társalgásnak, és azok előjönnek, amikor neki szüksége lesz rájuk.

A húsz hónapos Karen kitalálta saját verzióját a béka jelre. Hogy a nyelve ne esússzon túl hamar vissza a szájába, Karen megfogja a nyelvét, amikor ezt a jelet mutatja.

A gyermek életkora is fontos tényező. Egy fiatalabb kisgyermek számára általában tovább tart, míg első babajelet bemutatja. Gondolj csak arra, amikor először tartottál egy csörgőt a kisbaba elé, hogy megfogja. Ha ekkor ő még nagyon kicsi volt (két vagy három hónapos), szemecskéivel megpróbált rá fókuszálni, kezeivel maga előtt hadonászott, és lábaival rugdosott (egésztést-reakció). A csörgő persze a szülő kezében maradt. Őt, vagy hat hónapos korára azonban a legtöbb csecsemő elsajátítja a megragadó mozgulatot. Nem meglepő, hogy a nagyon fiatal babáknak időre van szüksége, míg megtanulnak egy olyan mozgulatot, mint a tárgyak megragadása. Ebben az egy mozgulatban nagyon sok készségnek kell együtt működnie. Ugyanez igaz a Babajelek tanulására is: minél fiatalabb a baba, annál nehezebb számára együtt használnia motoros, emlékezetit, és figyelmi képességeit, amik szükségesek az első jelek megtanulásához. Ezért van, hogy az idősebb babák hamarabb reagálnak a babajelekre, mint a kicsik. Nem az a fontos, hány éves a gyermek, mert amikor bemutatja az első saját babajeletét, a fejlődés útjára lépett.

Figyelembe véve, hogy a gyermek valószínűleg gyorsabban tanul, ha később kezded a jelek tanítását, arra gondolhatsz: „Miért ne várják?” Azért, mert kár lenne elvesztegetni az időt, amiben már lehetőségek nyílna a kommunikációra. És még valami: kutatásunk kimutatta, hogy a Babajelek használata segít a babának megtanulni beszélni. Minél előbb kezd el a gyerekek babajelezni, annál hamarabb válik nyilvánvalóvá ennek pozitív hatásai. Ha látod, hogy a gyermek felkészült a jelezésre, kezd el a jelek tanítását. (Ld a keretes részt a 30. oldalon: Mikor kezdjük el tanítani a babajeleket)

Ne feledd, minden kisgyermek egyéniség. Nemcsak a gyermek életkora, hanem egyedí temperamentuma és személyisége miatt is jelentős különbség tapasztalható egyes gyerekek között a tanulás gyorsaságában. Fontos ezt kihangsúlyozni, mert a szülők általában túl sokat foglalkoznak saját gyerekük fejlődési sebességével, más gyerekekhez viszonyítják, és emiatt elveszíthetik a kibontakozás varázsának pillanatait.

Minden baba tempója más

Kérdés: Miért van az, hogy a testvérem gyereke gyorsabban tanul meg babajelezni, mint az enyém? Az elmúlt két hónapban folyamatosan használtam a babajeleket 14 hónapos kisfiammal, és még mindig nem látom a fejlődés semmilyen bizonyítékát, egy szót vagy jelet sem utánoz. A testvéren gyereke csak 12 hónapos, de már 6 babajelet és 4 szót megtanult. Az én gyermekem lassabban fejlődik? Mit jelent ez?

Válasz: Az ég világon semmit sem jelent – azt leszámítva, hogy a fiadat jelenleg más érdekli. Minden babának megvan a maga érdeklődési löre, saját motivációja és időzítése. A te kisdíad nem lassú, csak más a tanulási sebessége.

A kutatás során gyakran találtunk egyéni különbségeket arra nézvést, hogy milyen korban zajlott az első babajelek illetve szavak elsajátítása, és abban is, hogy milyen tempóval bővült a jelrepertoár illetve szókincs.

Néhány kisgyerek életének első évében elkezdte használni a babajeleket és a szavakat, majd nagyjából azonos mértékben folytatta a tanulást mindkettőből.

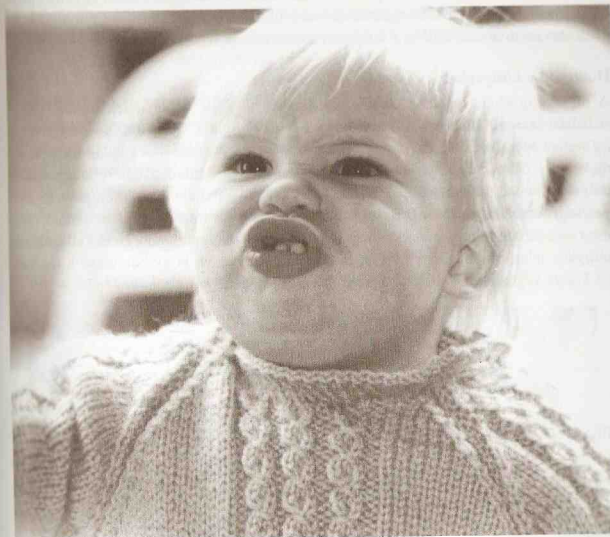
Más gyerekek hamar megtanulják a babajeleket, és erősen támaszkodtak rájuk, amíg hónapokkal később el nem kezdik a szavakat használni. Néhány baba egyszerre használ jeleket és szavakat, de aztán hamar elengedik a jeleket, mert nagyon gyorsan új szavakat tanulnak, nincs szükségük a jelek segítségére. Megint más gyerekeknek hosszabb időbe telik megtanulni a jeleket is, és a szavakat is, és hosszabb ideig használják mindkettőt mert erre van igényük. A legfőbb lecke, amit megtanultunk a gyerekektől: türelmesnek kell lenni, és oda kell figyelni gyermekek kedvelt dolgaira, és fejlődésének jellemzőire.

Néha lehetetlen megmagyarázni, miért reagálnak a babák különböző tempóban a babajelekre. Egyszerűen így van és kész. Nézzük például Samantha és Robin esetét. Mindkét kislány 12 hónapos volt, amikor szüleik elkezdték megismertetni velük a babajeleket. A roppant energikus Samantha láthatóan felkészült a kommunikációra, ami abból is látszott, hogy szívesen osztja meg élményeit az őt körülvevő emberekkel. Két héten belül teljesen magabiztosan használt egy saját jelet, meglepve anyját – a virág jelet mutatta szimatolva, amikor kint voltak a kertben. És onnantól nem volt megállás. Két hónap alatt több mint 20 másik jelet, és jónéhány szót is elsajátított. Ezzel a lenyűgöző szókincsel Samantha volt az egyik legjobban kommunikáló 14 hónapos kisgyerek, akivel valaha találkoztunk!

Robinnal máshogyan történt mindez. Jókedvű kislány volt, aki elégedetten játszott a játékaival, ugyanakkor kész volt majdnem mindenkit széles mosollyal és felemelt karokkal üdvözölni. Robin anyja elkezdte modellezni a babajeleket, szokatlanul lelkes és kreatív módon használva őket. De – Samanthával ellentétben – Robinnak két hónap kellett, míg bemutatta első saját jelet.

A nevezetes alkalom egy hálaadás napi vacsora volt, ahol az asztal közepén elhelyezett virágfűsz keltette fel a figyelmét. A család tagjai összegyűltek az asztal körül, Robin pedig beleültették emelt székébe, és ő felfedezte az asztalon ezt a csodaszép virágot. Anyjára nézett, majd pillanatnyi kételkedés nélkül felhúzva az orrát, szima-

tni kezdett. Az anyuka elmesélte nekünk, a kislány arcán látszott, hogy rájött valamire. Robin a következő három hét folyamán még 15 jelet tanult meg használni. Végül további 35 jelet sajátított el, mielőtt a szavak kibuggyantak volna belőle tizenhétéves-hónapos korában. Édesanyja elnyerte jutalmát a türelméért.

Mindannyiunk szerencséjére a világ tele van virágokkal – a kertben, a tapétán, a könyvekben, a ruhákon. Ezért a virág babajele nagyon népszerű. A képen a 10 hónapos Bryce bemutatja azt a verziót, amit sok család használ: a szimatolást.

Nem tudhatjuk, miért kezdte ez a két kislány különböző időben. Sok tényező játszik szerepet abban, hogy a babák mikor kezdik el használni a Babajeleket. Legfontosabb tanácsunk: figyelj a korábban leírt viselkedést, hogy a kisgyermek felkészült-e már a jelek tanulására, ismertsd meg őt a kezdő jelekkel, amit a harmadik fejezetben találasz, és használd ezeket türelmesen és következetesen. Ezáltal fejleszted gyermekek elméjét, nem számít, milyen sokáig tart, amíg ő maga produkálni kezdi a jeleket.

Tegyük a tanulást könnyűvé és örömtelivé

Számtalan dolgot tehetsz annak érdekében, hogy a Babajelek tanulása könnyű és szórakoztató legyen gyermeked számára. Képeskönyvek nézegetése, dalocskák éneklése, olyan közös játékok, amik jeleket tartalmaznak, és az egész család együttes próbálkozása, – a babajelezők tapasztalata szerint ezek a legjobb utak, hogy nyugodt és élvezetes módon vezessük be a módszert a mindennapi használatba.

Használd a könyveket

A mesekönyvek nézegetése közben sok lehetőség nyílik a babajelek használatára. A babák szeretik átlapozni a képeskönyveket, és hallgatni, hogy a szülő megnevezi, mi van az egyes oldalakon. Hamar rájössz, hogy a könyvek milyen gazdag forrásai az új babajel ötleteknek. Az ábécés könyvekben például minden betűre megszokott dolgok képeivel találkozhatunk, soknak közülük van babajele is: A, mint alma (a hüvelykujj forgatása az arcon), B, mint banán (egyik ujjat mintha meghámoznánk), C, mint cica (arcán mintha a macska bajszát simogatná), és így tovább. Nem kell minden tárgyhoz jelet mutatni; légy nyitott, használd a könyveket, hogy bemutasd a jeleket. (A könyv végén lévő Babajelek Szótár tele van jó ötletekkel.)

A 15 hónapos Emma és anyukája élvezettel nézegetnek együtt egy képeskönyvet. Emma a pillangó babajelét használja (tenyerével mutatja a pillangó szárnyacsapkodó mozgását), hogy elmondja, pillangót lát az egyik oldalon.

Az olyan egyszerű mesék is, mint József Attila „Altató” című verse, vagy az „Jelri-pirri” Möriz Zsigmondtól, sokkal vidámabbak jelekkel előlva. A babák szeretik újra és újra megnevegetni a könyveket, és ez lehetőséget teremt a jelek gyakorlására. Lapozgatás közben figyelj meg, mi az, amit gyermeked különösen szeret. Próbáld ki néhány jelet, és bízhatsz benne, hogy a kommunikáció hamarosan nem lesz egyoldalú. Minél többször lát a gyermeked téged babajeleket használni kedvenc könyve nézegetése közben, annál hamarabb tanulja meg, hogy ő is tud „beszélni” a képen látható kutyáról, macskáról vagy madárról.

Használj dalokat, verseket, játékokat

A dalocskák, gyermekversek, és kiszámolók mókás módjai a jelek tanításának. Próbáld megtanítani a babádnak a pók jelét (dörzsöld össze két mutatóujjadat), amiközben a „Incifinci Pók” dalocskát énekeled. Aztán használd ezt az új pók jelet, hogy megnevezz vele sok pókot – igaziakat, gumipókokat, és képeken lévő pókokat. A cél, hogy a babának sok lehetősége legyen megtanulni, a két mutatóujj összedörzsölése azt jelenti, hogy pók.

Találj ki versikéket, játékokat, hogy bemutasd a jelet. Például ilyesmit:

*Krokodil, krokodil megcsípi az orrocskád,
Krokodil, krokodil megcsípi az ujjacskád,
Krokodil, krokodil körbeúszik
Krokodil, krokodil most lefekszik.*

Használd a krokodil jelét (két kezdet nyitogatod és csukogatod, imitálva a krokodil állkapcsát), csípd meg a baba orrát, csípd meg a lábujjait, tégy úszó mozdulatot (összezárt tenyerekkel) egyik oldalról a másikra, és végül rakd a kezeidet az állandó alvá (alvó tartásba).

A dalok, versek és játékok élvezetesek és könnyen ismételhetők. És ami a legfontosabb: a tanulásból mókát csinálnak. Még több ilyen dalocskát, verset találsz a 6. fejezetben „Énekeljünk. Rímeljünk”.

Légyen a babajelezés a család közös ügye

A jelek használata nemcsak az egész családot közelebb hozhatja egymáshoz, bátorítsd hát a többieket is, hogy csatlakozzanak. A bátyók vagy nővérek szeretnek a kicsinek új jeleket tanítani, és könyvet nézegetni is nagyobb moka Babajeleket használni. Egy családban a hatéves kislány nagyon sok olyan képet lerajzolt és kiszínezett, aminek kiscsöce tanulta a jelét – virágok, majmok, halak, teknősök, és madarak. Műveit a szülők kiragasztották a hűtőre, az ajtókra, az ablakokra, sőt, némelyiket rávarrta egy pólóra vagy macskafélcsőre. A lányka nagyon örömmel mutogatott a képekre és mutatta a jeleket öcsinek. Képzelteljük, milyen büszke volt, amikor az öccse elkezd-

te maga használni a jeleket. A szülők számára néha nehéz helyzet, hogyan segítsenek elfogadtatni a kisbábát az idősebb testvérrel. A Babajelek tanítása által az idősebb testvér fontos tagja lehet a családi „fejlesztő pedagógusoknak”.

Az egyik legjobb babajel-tanítók az idősebb testvérek. A képen a 4 éves Brandon mutatja a könyv jelét húgának, Leanne-nak. Mint látjuk, sikerrel!

A nagyszülők is szeretnek másoknak eldicsekedni az ő okos unokájukkal, aki már tud „beszélni”, mielőtt beszélni tudna, ezért örömmel vesznek részt a családi „csapatmunkában”. Amikor megtudják, hogy a Babajelek segítik a gyermeket hamarabb megtanulni beszélni, teljesen belekelesülnek. És azt mindenki tudja, hogy a nagyszülők örömmel játszanak a kisgyerekekkel és tanítanak nekik dalokat, ami mind csodálatos forrása a babajeleknek. Nagypapi térdén lovagolni vagy a „Nagyon Nagy!” játékokat játszani Nagymamival a gyerek legkedvesebb emlékei közé tarthatnak, különösen, ha a babajeleket használva képes kérti ezeket a játékokat.

A babajelek a bölcsiben

Azok a szülők, akik munkájuk miatt a nap legnagyobb részében távol vannak kisgyermeküktől, gyakran hezitálnak, érdemes-e megtanulniuk és a családban használniuk a Babajeleket. Muszáj őket emlékeztetnünk arra, hogy azért jó sokat vannak együtt a gyerekekkel, különösen a hétvégéken. Mi tehetné még jobbá ezeket a közös időket, mint a „beszélgetés” a jelek segítségével?

A Babajelek nagyszerűen működnek a kapkodós öltözködés és reggelizés idején is, amikor Anya megpróbál mindenkit felkészíteni, és időben elindítani. Este pedig, amikor a család elfáradt, a Babajelek különösen sokat segíthetnek a vacsora, a fürdés és a lefektetés körüli teendőkben, minden simábban megy, ha a szülő igazán ismeri és érti gyermeke igényeit. Ezen túl a Babajelek segítenek a családnak az érzelmi egymásra hangolódásban. Segítségükkel el lehet mesélni, kivel mi történt aznap, a tipikus stresszes időszakokat meleg és becses pillanatokká változhatják. A Babajelek egyszerűen sokkal több örömet hoznak a mindennapokba!

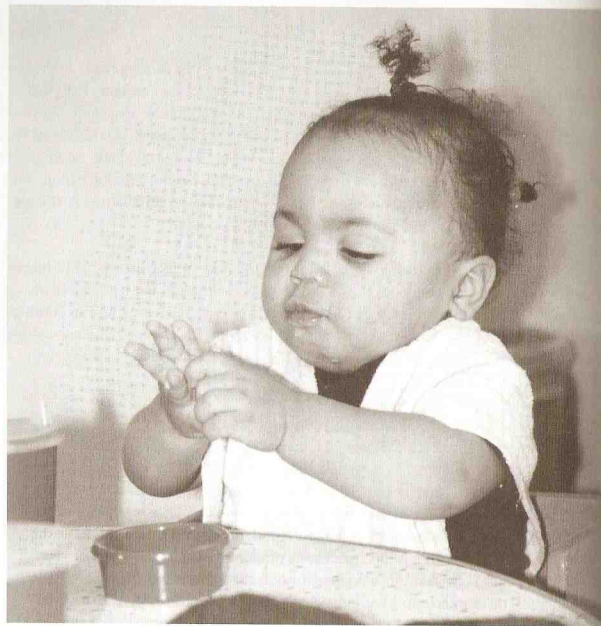
Ha a kisgyermeked napközben gyerekcsoportban van, vagy rendszeresen bébiszitterek vigyáznak rá, érdemes nekik beszélni a módszerről, és bevinni őket a baba tanításába. Tudasd velük, milyen fontos számokra, hogy a gyermeked képes legyen kommunikálni az őt körülvevő emberekkel. Mondd el, melyik babajelet használjátok otthon, és a jelek hogyan segítenek a kisgyerekek kifejezni igényeit, érzéseit, és vágyait.

Babajelek akcióban: Gyengéd figyelmeztetés

Egy hétfő reggel a bölcsődében a 20 hónapos Tosha várakozóan nézett gondozója, Kathleen szemébe, és megpaskolta a pelenkáját. „Itt az idő egy új pelenkára?” kérdezte Kathleen, és a hátára fektette a kislányt a pelenkázó asztalon. Megragadva bokáit egy kézzel, felemelte a gyermeket lábait a levegőbe, előkészült hogy levegye a használt pelenkát. Hirtelen, lábaival a feje fölött, Tosha nyugtalanul nézett Kathleen szemébe, és mondott valamit, ami úgy hangzott, hogy „szojos”. „Tosha, mit mondasz?” kérdezte tanácstalanul Kathleen. „Ne haragudj, de nem értem. Meg tudnád mutatni, mit szeretnél?” A kislány felemelte a kezét, hogy Kathleen világosan lássa őket, megsimogatta egyik kezével a másik kéz kézfejét, és panaszosan ismételte, hogy „szojos”. Kathleen hirtelen felismerte a *finomabban* babajelet.

„Ó Tosha,” mondta bocsánatkérően „azt mondd, hogy *szoros*. Túl szorosán fogom a bokádat, és ez fáj neked. Azt szeretnéd, ha *finomabban* fognám.” Mint otthon, Tosha itt is képes volt érthetően közvetíteni igényeit és érzéseit gondozójának.

Mint már elmondtuk, a Babajelek módszere „ablakot nyit” a kisgyermek elméjébe, amin bárki bepillanthat. Mondd el a gyermekgondozóknak, melyik babajelet használjátok otthon, és meséld el nekik, ha már tudtok egy újat. Bátorítsd a dadusokat, hogy tanítsanak a gyerekeknek olyan új jeleket, amik a napi tevékenységekhez kapcsolódnak, kérd, hogy tájékoztassanak erről.

A kisgyerekek egyik kedvenc elfoglaltsága az evés. Ha egy gyermek nem is tanul meg sok jelet, a még jelét biztosan elsajátítja.

A legtöbb szülő elégedetten hallgatja a gyermekére vigyázó óvodapedagógus vagy bábiszitter lelkes beszámolóját kisgyermek tevékenységeiről és fejlődéséről. A módszer segítségével a gyermek, és a napközben dolgozó szülő is közelebb kerülnek egymás megértéséhez: a jelekkel sikeresen „beszélgethetnek”, amikor Anyu vagy Apu havazási gyermekét a bölcsiből.

A családban más jelet használunk...

Kérdés: Bölcsődébe szeretném fradni kislányomat, aki már használ néhány Babajelet. Aggódom, hogy azok a formák, amiket az ottani dadusok alkalmaznak, nem ugyanolyanok, mint amiket a lányom már megtanult. Attól tartok, a gyerek össze fog zavarodni.

Válasz: A Babajelek többsége a józan észen alapul. A különböző jelek gyakran hasonlóak, és könnyen megfigyelhetők. Ha a kislányod néhány fogalomra vagy tárgyra sajátos jelet használ, tudasd a gondozóival, hogy oda tudjanak erre figyelni, és könnyebben megérthessék őt. A dadusok és óvónénik megfejtik az első szavakat, a „gyerekeszédet” (pl. tita), – ehhez hasonlóan megtanulják minden kisgyerek egyéni jelváltozatát is.

Az eredményre figyelj

Most, hogy készen állsz a Babajelek tanítására, fontos megjegyeznünk: a siker nem azon múlik, hány jelet tanul meg a gyermek. Inkább az a fontos, hogyan teszik a jelek a mindennapi életet könnyebbé és gördülékényebbé.

Tanulmányaink során találkoztunk ugyan olyan gyerekekkel, akik több mint 40 jelet megtanultak, de a jellemző egy tucat vagy kevesebb jel elsajátítása volt. A különbözőségnek számos oka van: néhány kisgyereket jobban érdekel a kommunikáció; vannak szülők, akik később kezdik el a jeleket tanítani; az idősebb testvér vagy a módszer ismerő bölcsődei csoport segítheti a fejlődést, és így tovább. De még azok a családok is, akik kevés jelet használtak, arról számoltak be, hogy a kevesebb családás és több öröm érte őket, mit korábban, a jelek használata előtt.

A harmadik fejezetben bemutatjuk a Babajelek széles választékát. Ne feledd, senki sem várja tőled, hogy mindet megtanítsd a kisbabádnak. Célunk egy olyan repertoár felajánlása, amiből a szülő és gyermeke együtt választhat, szem előtt tartva a kisgyerek meglévő képességeit, világról való tudását, érdeklődését és igényeit.

III. fejezet

A Babajelek világa

Őszintén szólva, amikor a feleségem elkezdte a fiunkat a Babajelekre tanítani, azt gondoltam, hogy ennek semmi értelme nincs. Később beláttam, hogy igenis hasznos, mikor Adam elkezdte használni a még jelét alig egy hét után. Rá néhány nappal elkezdte az enni és inni jeleket is mutatni, és abbahagyta a nyafogást esténként a vacsoraasztalnál. Elhatároztam, hogy besegítek, és én is elkezdtem mutatni a fiunknak különböző Babajeleket. Elképesztő volt, milyen gyorsan megértette! Egészen megváltozta az életünket a Babajelek használata!

– A 19 hónapos Adam szkeptikus apja –

Mielőtt elkezdenéd a Babajelekre tanítani, először gondold át, milyen jeleket használtál már eddig is a kettőtök közti kommunikációban. Gyakori, hogy a szülők ezt teszik, ilyen jelek például a pá-pá, a bólogatás (igen) és a fejrázás (nem). A babák is átveszik ezeket a gesztusokat, még ha a szülők nem tanítják is őket. Ha Anyu azt mondja: Psszt, és az ujját keresztbe teszi a szája előtt, ezzel jelzi a gyermeknek, hogy valaki alszik. És a gyermek utánozza, amikor azt mutatja, hogy Apu, vagy a kutya, vagy valaki a tévében alszik. Figyelj oda az ehhez hasonló, automatikus gesztusokra, és értékeld a gyerek teljesítményét, amikor ő ezeket használja. Ilyen jelek veszik körül a gyereket születése óta, ezért általában ezeket tanulja meg legelőször.

A képen a 13 hónapos Carolyn a kalapjelét mutatja (paskolja a fejét). El fogsz ámulni, mennyi kalap van a világon, ha a gyerek elkezd mútogatni.

Minden kisgyerek különbözőképpen tanul. Van, aki kitalálja a saját jeleit, mielőtt tanulna Babajeleket, más babák azokat a jeleket használják, amiket a szülő mutat nekik, megint mások módosítják a tanult jeleket. Nem várjuk el a gyerekektől, hogy ki-

találják saját szavaikat, ezért azt sem szabad elvárnunk, hogy kitalálják a saját jeleiket. Arra bátorítjuk a szülőket, hogy éberben figyeljék a spontán jeleket, amiket egyébként nem vennének észre. A jelek megfigyelésén túl a Babajelek egész világa vár rád és a gyermekekre. Itt az idő elindulni néhány „Kezdő Jel”-lel.

A hátsó udvari madáretető nagyszerű hely a madarak megfigyelésére. A 18 hónapos Brandon a madár babajelét használja (karjával csapkod), hogy hírvil adja anyjának: a verebek visszajöttek.

Kezdő Jelek

Kutatásunk kezdete, az 1980-as évek óta számtalan családnak segítettünk elindulni a Babajelek használatának útján. Tapasztaltuk, hogy bizonyos jelek kezdetben különösen alkalmasak a kezdéshez, mert a kisgyermek könnyen utánozhatja ezeket, és mert hasznos fogalmakat jelentenek. Az enni, inni és még nagyon jó jelek, – kezdetben ugyanis ezek a kisbabák legfontosabb igényei. Ez a három jel a szülők körében is népszerű, hiszen a gyerek képes sírás nélkül jelezni, hogy mire van szüksége. A másik három kezdő jel a kalap, kutya és macska, – három olyan dolog, amihez a gyerekek különösen vonzódnak és gyakran látnak (baseball sapkák, téli sapkák, biciklis sisakok, és baba főkötők); a kutyák és macskák gyakorta fontos tagok a családban, és gyakran feltűnnek könyvekben, a babák ruháin, partediklen és a tapétán is.

Kezdő jelek

Ha a gyermeked már szavakkal mondja, hogy enni, inni, még, cica, kutya, vagy sapka, akkor nyilvánvalóan nem szükséges megtanulnia a jelet. Válassz helyette egy másik jelet a továbblépéshez. (A 64. oldalon találsz néhány helyettesítő jelet, és a kezdő jelek második készletét.)

Ha a kisgyerekek ráérzett a Babajelekre, figyelni, megérti vagy használja az induló jelek valamelyikét, akkor felkészült arra, hogy belépjen a Babajelek szélesebb világába. Más dolgok megtanulásához hasonlóan, jobb előbb mászni, mint járni. Kezdd el lassan, figyelj érzékenyen a kisgyerekek saját tempójára, – és mire észre veszitek, már árkon-bokron túljártok.

A következő szakaszban bemutatunk néhányat a legnépszerűbb jelekből. A Babajeleket olyan témák szerint csoportosítottuk, amelyekről a kisgyerekek vélhetően szeretne közölni valamit, miközben felfedezi a világot. Ezen kívül a Babajel Szótárban több mint 100 jelet gyűjtöttünk össze, ami már jól bevált más gyerekeknek és szülőknek.

A még babajel különböző verziói könnyűségük miatt népszerűek (ld. A Babajel Szótárát). A képen a 13 hónapos Emma a kettes variációt használja (öklök összeveregése), hogy kérjen még kekszét.

ENNI

Érintsd az ujhegyeidet az ajkaidhoz

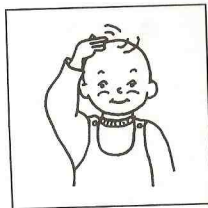
INNI

Vidd a hüvelykujjadat az ajkaidhoz (mint egy cumit)

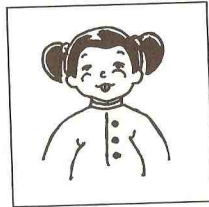

MÉG

Koppintsd/érintsd össze az ujhegyeidet

KALAP (SAPKA)
paskold a fejed

KUTYA

lihegi, a nyelved kidugva

MACSKA

húzkodd az ujjaidat az arcodon (mint egy cicabajszt)

További kezdő jelek

KÖNYV

nyisd és csukd össze tenyereidet

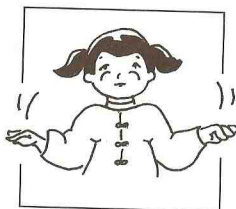
HAL

cuppogj a száddal

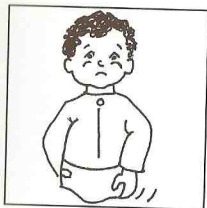
VIRÁG

szimatolj, mintha virágot szagolnál

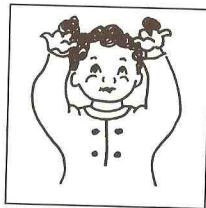
MADÁR

csapkodj a karjaiddal

PELENKA

paskold a csípődet

NAGY

emeld magasra mindkét kezed

Babajelek akcióban: Állj! A szeretet nevében!

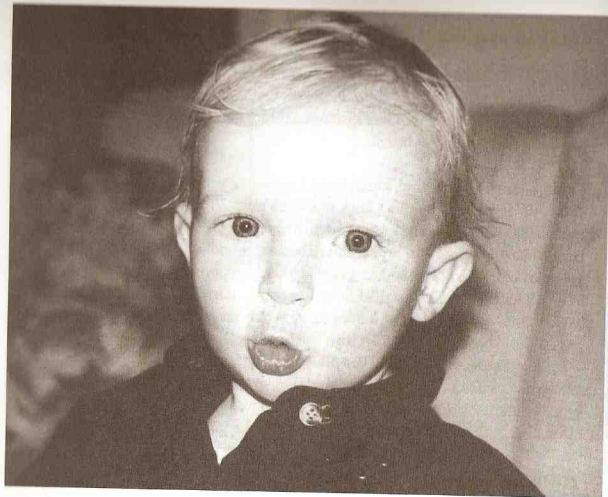
Marla, a csoportban az új kislány, az első nap óta szerette a bölcsit, és új ját-szópjátását, Laneyt. Különösen szerette ölelgetni őt. Néhány ilyen medveöle-lés után (ami általában mindkét kislányt a földre döntötte) Laney sírni kezdett, ha Marla túl közel ment hozzá.

Laura, a lányok gondozója, tudta, hogy Laney-nek kell némi segítség ebben az „elsöprő” helyzetben. Noha Laney már több mint 30 babajelet használt az el-múlt néhány hónap alatt, Laura rájött, hogy Laney-nek nincs jele az állj-ra. Ezért ő kezdte el mutatni a jelet miközben azt mondta: „Kérlek, állj Marla!”, valahányszor Marla Laney-hez közeledett. Laney gyorsan megértette. A kö-vetkező lerohanás alkalmával Laney keze fönt, tenyere kifordítva, – a jellel megállította Marlát. Ezután, Laura legnagyobb meglepetésére, Laney az állj jelet a *finoman* Babajellel folytatta. Hamarosan minden gyerek használta ezt a két jelet, nemcsak Marla heves ölelései miatt, hanem más kisgyerekek he-veskedése esetén is. Ahogy Laura elmondta a szülőknek, a Babajelek segítsé-gével „öntudatoság tréninget” tartott a pelenkás csoportnak.

Biztonság

A szülők különösen hasznosnak találják a Babajeleket, amik segítenek a gyerekeknek elkerülni a baleseteket. Ebben a részben bemutatjuk azokat a jeleket, aminek segítsé-gével a babák „elmondhatják”, hogy *forró*, *fáj*, *finoman*, *állj*, *segíts* és *várgj*. A 12 hó-napos Keegan története jó példa arra, hogyan tudnak segíteni ezek a jelek.

Miután szülei észrevették a gyermek vonzódását a kandallóhoz és a szabadtéri grill-hez, megtanították Keegan-nak a forró babajelet, a fűjást. Rendszeresen használták, mindig szóval is kimondva, hogy „forró”, amikor Keegan valamelyik veszélyes do-loghoz közeledett. A kislány hamar felfogta és elkezdte ő is használni, hogy megmutas-sa szüleinek: tudja, ezek a dolgok forróak. Azt is jelezte, ha az étel vagy a fürdővíz volt túl forró, időt és könnyeket megtakarítva ezzel mindenkinek. Ez a jel a család számára különösen hasznosnak bizonyult egy nap az uszodában. Miközben anyja mellett totyogott a víz felé, Keegan hirtelen megállt és mérgesen fűjni kezdett. Anyu-kája rögtön rájött, hogy mi a baj, és felemelte őt a forró betonról. Ha a kislány strászá-nak okát találgatja, sokkal később értette volna meg a problémát.

„Apám, de forró!” kommentálja a 14 hónapos Keegan, használva a forró jelét (fújás) hogy mindenkivel tudassa, mit tapasztalt, amikor túl közel ment a kandallóhoz. Ezt a jelet használta forró ételre, fürdővízre, még a forró járdára is.

A család számára aggasztó, ha a gyerek rosszul van és nem képes elmondani a szülőnek vagy az orvosnak, hogy mi a baj. A fáj jele a fül mellett jelenthet fülfájást, a has közelében hasfájást. A forró jelét használhatja a gyerek, ha lázasnak érzi magát. Amikor a gyerekünk rosszul van, sokszor nehéz feladat beadni a gyógyszert, lázat mérni, kitisztítani a sebet, és feltenni a kötést, mert a babák félnek, hogy még jobban fájni fog. A *finoman* babajel segíthet eloszlatni a gyermek félelmeit és tudatni vele, hogy megérted őt, és olyan gyengéd leszel, amennyire csak lehet. A jelek segíthetnek a szülőknek a betegségeket gyorsan kinyomozni és megnevezni. A Babajelek tehát nemcsak madarak és virágok megnevezésére jók, segíthetnek a kisgyereket biztonságban, egészségben és mindkettőtöket boldogságban tartani.

Biztonsági jelek

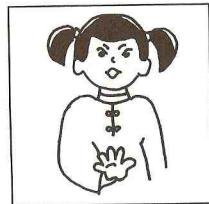
FORRÓ
fúj, fúj, fúj

FÁJ
érintsd össze két mutatóujjad
hegyét

FINOMA(BBA)N
simogasd a másik kézfejed

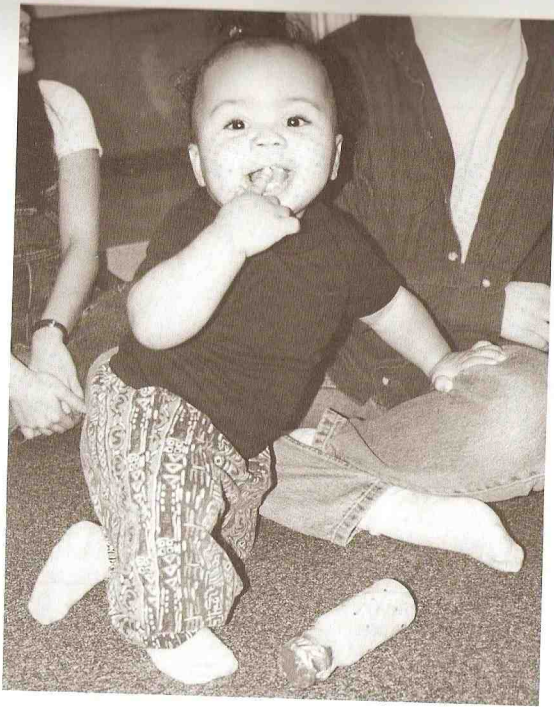
ÁLLJ
lökdd a kezed magad elé,
tenyérrel kifelé

SEGÍTS
egyik tenyérrel emeld felfelé
a másik öklödöt

VÁRJ
csavargasd az ujjaidat felfelé
fordított kezeiden, bal kéz előtt

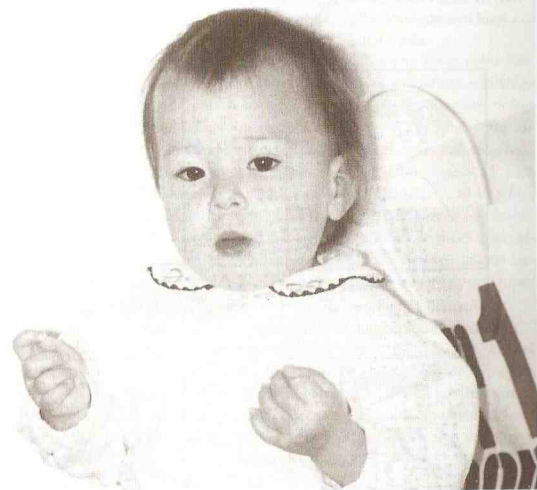
Elainte a babák igényei egyszerűen és könnyen kifejezhetők a babajelek segítségével – a képen Jasmine inni kér. Ahogy nőnek, mondanivalójuk komplexitása motíválja őket a szavak használatára.

Étkezés

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a félreértések száma szülők és gyerekek között drámaian megnő az első születésnapot követő időszakban. Ennek egyik oka az, hogy gyorsabban fejlődik a gondolkodás képessége, mint a beszédé. Más szóval, a babák sokkal többet tudnak, mint amit el tudnak mondani! Ez a hiány különösen nyilvánvaló az alapvető igények terén, mint az enniváló vagy az innivaló. Egyéves korban

a kisgyerekek már határozottan tudják, hogy éhesek vagy szomjasak, almát vagy banánt szeretnének, kérnek még vagy elég volt. De amíg nem tudnak beszélni, kénytelenek mutogatni, nyafogni, és bölogatni, vagy a fejüket rázni.

Hogy megérthesd, mit tapasztal egy gyerek, amikor nem tudja elmondani, mire van szüksége, képzelj el, hogy egy külföldön vagy, egyáltalán nem beszéled az ottani nyelvet, és nagyon éhes vagy. Susan emlékszik, egy ilyen helyzetre, Franciaországban, egy étteremben, amikor képtelen volt megérteni a pincérrel, hogy mit szeretne. Hamar rájött, hogy hangosabban angolul beszélni felesleges időpocsékolás, és ha a menüre mutogat, az sem használ, mert fogalma sincs, mi van odaírva. Végül egy olyan ételt rendelt, mint amit valaki a szomszéd asztalnál evett, mert rá tudott mutatni! A frusztráció és tehetetlenség érzése még mindig eleven emlék számára.

A kedvenc ételek és a kedvenc állatok jelei nagyon népszerűek a babák körében. A képen a 12 hónapos Maya bemutat egy egyszerű jelet, ami sok szülő és gyermekgondozó szerint gabonapolyhét jelent (formálj O-t hüvelykujjád és mutatóujjad segítségével). Ez a kis gesztus utánozza azt a fölésipegető mozdulatot, amit a babák használnak a gabonapohely fölszedéséhez, ezért a jelet könnyű megjegyezni.

Bevezetés

1996-ban, a Babajelek első kiadásakor meglepő ötletnek tűnt hogy egészséges hallású babákat tanítsunk jelbeszédre, mielőtt beszélni tudnának. Am ahogy a jelezést használó családok száma egyre nőtt, a lelkes babajelező szülők továbbadták a többieknek, és az ötlet kezdett elterjedni. Több mint negyedmillió eladott példány, és 8 idegen nyelvű megjelenés után a családok világszerte a saját (és gyermekük) bőrén tapasztalhatták a Babajelek csodálatos hatását. A hatalmas érdeklődés következtében csakhamar mozgalommá nőtte ki magát a babajelezés. A nevelők a bölcsődékben egész Amerikában használják a módszert, és számtalan orvos ajánlja a szülőknek. A nagyszámú babajelező családdal együttműködve megtanultuk a nagy titkot: milyen információkat igényelnek a szülők a babajelek még hatékonyabb tanításához. Habár a Babajeleket rendkívül könnyű használni – azt szoktuk mondani, hogy olyan könnyű, mint pá-pát inteni –, a szülők mégis több konkrétumot szeretnének tudni arról, hogy hogyan tanítsák a babájukat jelezni. A jelen kiadásban közreadjuk azt a témérdek ismeretet, amit az elmúlt évek során a családok a jelek használata során gyűjtöttek. Minden nap új, izgalmas kis történeteket hallottunk a Babajel-rajongóktól, amelyek arról győzték meg minket: a babajelek öríási öröm lehet mindkét fél számára. A könyvben olyan példákat is mellékelünk, melyeket az évek során az izgatott és ámuló szülők osztottak meg velünk. Újdonságnak számít, hogy minden ilyen kis történetet egy Babajelek Akcióban című részben mutatunk be. Arra is rájöttünk, hogy a szülők jobban szeretik ha ezek a történetek egyenletesen vannak elosztva az egész könyvben, mintha egy fejezetben ömlesztve olvashatnák őket. Engedtünk a szülők kérésének abban is, hogy egy jóval praktikusabb megközelítésben tálaljuk a Babajeleket. Ennek jegyében szerkesztettük a könyvet a köré az 5 dolog köré, amit a szülők leginkább szeretnének tudni. Az első öt fejezet a következő fő témák köré csoportosítottuk: Mik azok a Babajelek? Mikor és hogyan lehet elkezdeni? Melyik jelek a leginkább használhatóak a fiatal kisbabáknál? Mi várható, miután a baba megtanult babajelezni? Hogyan és mikor fog a baba áttérni a beszédre? A kérdések megválaszolásában közben megpróbáltunk tiszta irányelveket, szórakoztató példákat és kreatív javaslatokat adni, hogy a Babajelek használata móka legyen az egész család számára.

Ez az új kiadás sokkal több jeljavaslatot tartalmaz a könyv végén lévő Babajel szótárban.

Noha a Babajelek arra bátorítja a szülőket és a babákat, hogy használjanak bármilyen jelet, sok szülő kért további speciális babajel javaslatokat egyéb tárgyak, események és érzések azonosítására. Az elmúlt néhány évben több kérés is érkezett hozzánk a siket szülőktől, hogy terjesszük ki a szótárunkat, és vegyük bele az Amerikai Jelnyelvet (ASL) is. Bizonyos mértékig – amennyire ez a babáknál működik – meg is tettük. Célunk a babajelezést olyan könnyűvé tenni minden család számára, hogy az a gyerek

fejlődésének természetes részévé válhasson. A jelen kiadásban szó esik még arról is, hogy milyen pozitív tapasztalataik vannak a családoknak a gyerek kognitív fejlődését illetően. Beszámolunk továbbá egy tanulmányról, amely megmutatta a babajelek intellektuális fejlődésre és IQ-ra gyakorolt hatását. Ahogy a 2. fejezetben ez olvasható, mi magunk is meglepődtünk, amikor kiderült, hogy a kiskorukban babajeleket használók évekkal később is szignifikánsan magasabb IQ-pontszámokat értek el a kontrollcsoportnál. Egyre biztosabb, hogy a babákkal való korai kommunikáció haszna évekkig érzékelhető. Amilyen sokat tanultunk a Babajelek kognitív fejlődés terén kifejtett hosszútávú hasznáról, olyan sok derült ki a Babajelek érzelmi fejlődésében játszott szerepéről, és ezt szintén ismertetjük a jelen kiadásban.

Igen, a babák a legboldogabbak, ha kommunikálni tudnak azokkal, akik számukra a legfontosabbak: a családjukkal. A Babajelek használata nemcsak a babák értelmét fejleszti: mélyíti az érzelmi kapcsolatot szülők és babák között, továbbá erősíti a kötődést. Reméljük, a Babajelek az Ön családját is hozzásegítik ehhez!

Akár egy vagy száz jelet tanul meg a kisbaba, biztosak vagyunk benne, hogy mindketten élvezni fogják a bővülő kommunikációs lehetőségeket.

A szerzők:

– Linda Acredolo, Ph.D.

Susan Godwyn, Ph.D.

Davis, Kalifornia Állam –

Reggeli-Ebéd-Vacsora-Jelek

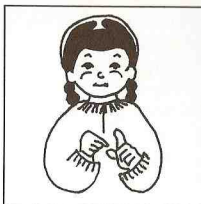
MIND ELFOGYOTT/VÉGEZTEM
tedd le a tenyere(i)det és mozgasd
előre-hátra

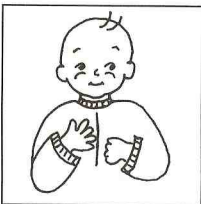
GABONAPEHELY
formálg O-t a hüvelyk- és
mutatóujjaddal (csipegető mozdulat)

KEKSZ
üsd meg a tenyered
a könyököddel

BANÁN
hámozd meg a mutatóujjadat

TEJ
nyisd és zárd az öklöd, mintha
megfejnél egy tehenet

GYÜMÖLCSLE
tedd két öklöd egymásra
és forgasd

Babajelek akcióban: Nemesak a keksz fogyott el!

A 14 hónapos Austin odatotyogott mamájához, Jackie-hez a garázsban és a *keksz* jelét majd a *mind elfogyott* jelét mutatta. „Szóval kérsz még egy kekszt?” mondta Jackie, ahogy átnyújtott neki egyet a tartalékból, amit mindig kéznél tartott. Azonban alighogy visszafordult a dobozhoz, amit éppen pakolt, a kislíú újra megjelent. Az anya arra számított, hogy a gyerek még egy kekszet kér, de meglepve figyelte, hogy Austin egy egész más jelet közvetít. Ahogy megfordult, látta, hogy mit figyel a kislíú – egy pók mászott anyja lába felé. A kislíú ránézett a pókra és mutatta anyjának a *pók* babajelét. Jackie éppen azt akarta mondani: „Igen, Austin, ez egy pók”, amikor a kislíú tornacipős lábával laposra taposta azt, és így megmentette anyját a „veszélyes” póktól. Austin felnézett anyja meglepett arcára és széles mosollyal babajelezte, hogy *elfogyott*. Semmi kétség – a pók, mint a keksz, csakugyan „elfogyott”!

A gyerekek, akik még nem tudnak beszélni, naponta érzik ezt. Ki ne látott volna kisgyereket kitartóan a konyhaszekrényre vagy hűtőre mutogatni, miközben a kétségbeesett szülő kipalolja annak tartalmát? Mindketten remélik, hogy a vágott dolog előkerül, mielőtt valamelyiküknek elfogy a türelme és a csalódottság könnyei kibuggyannak. Sokkal egyszerűbb lenne, ha a gyerek nyugodtan és pontosan meg tudná jelölni milyen ételre gondolt, és itt jönnek kapóra a Babajelek. Az étkezések idején az *enni*, *inni* és *még* kezdő babajeleken, és a biztonsági jeleken kívül, mint a *forró*, a Babajelek a különleges ételre is használhatóak. A gyereked szereti a gabonapehelyt? Használd a *gabonapehely* jelét. Rajong a gyümölcsökért? Próbáld ki az *alma* vagy *banán* jelét. A keksz a kedvence? Használd a *keksz* jelét. Számtalanszor látunk babákat, akik azt mutatják, hogy *még* és a *keksz*. És ha nincs több keksz, a *mind elfogyott* jel közölheti a rossz hírt.

Nem számít, hogy milyen egzotikus a gyerek kedvenc étele. Csak egy egyszerű jel kell, amit használhat, hogy *kérje*, amíg nem képes kimondani a szót – vagy amíg ez a kifejezett étrendi hóbort véget ér. Ne feledd, a Babajelek mottója: Légy rugalmas! Ha a te kicsikéd kedvenc fogása az éticsiga, hiába keresed a csiga jelét a Babajel Szótárban. Csak használd azt a jelet, ami működik, hogy az étkezések ideje is boldog és könnymentes legyen.

Esti jelek

A gyerekek számára a napi menetrend fontos és biztonságot nyújtó dolog, a lefekvés ideje jó példa erre. A gyerek számára vigasztaló a tudat, hogy a fogmosás, a fürdés, a pelenka és pizsama után össze lehet bújni Anyuval vagy Apuval egy könnyvet nézegetni, – ez a legutolsó és legjobb dolog, mielőtt „kialszik a fény”.

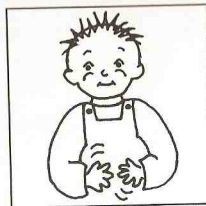
Fürdés közben pancsikolni és fürdőjátékokkal játszani fontos eleme Leanne lefekvészi szokásainak. A képen a hal babajelét használja (cuppog az ajkaival), hogy Anyu hozza oda neki a halacskjáját, hogy együtt pancsolhassanak.

Babajelek akcióban: Szemedben égnek a csillagok

A 14 hónapos Abby és szülei meglátogatták a rokonait. Amikor eljött a lefekvés ideje, Abby apja, Jim, föllállította a hordozható kiságyat a gyerekszobában, és betakargatta kislányát. Leoltotta a lámpát, és becsukta az ajtót, amikor hallotta, hogy Abby izgatottan szólítja őt. Gyorsan kinyitotta az ajtót, felkapcsolta a villanyt, és látta, hogy Abby a kiságyban áll és lelkesen ide-oda mozgatja az ujjacskáit a levegőben. Jim azonnal felismerte a *csillag* babajelét. „Csillagok? Csillagokat látsz?” kérdezte, de a szobában semmit nem fedezett fel, ami hasonlítana csillagokra. „Nem látom őket, szívécském” mondta Jim, visszafektette Abbyt, és indult az ajtó felé. Leoltotta a lámpát, még egy pillanást vetett a sötét szobára, és ekkor rájött, mit látott a kislány.

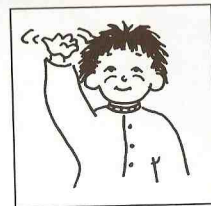
A gyerekszoba plafonja tele volt ragasztva foszforeszkáló csillagokkal! Láthatatlanok voltak a fényben, de a sötétben felragyogtak, mint egy varázslat. „Igazad van! Ezek csillagok!” mondta Jim. Felemelte Abbyt a kiságyból és magasra tartotta őt, hogy megérinthesse a csillagokat. Az Apa tudta, a Babajelek nélkül ez a kedves pillanat nem történt volna meg.

Esti jelek

FÜRDÉS

dörzsölgésd a tested a kezeiddel

HOLD

emeld fel a tenyered magasra,
és közzz vele

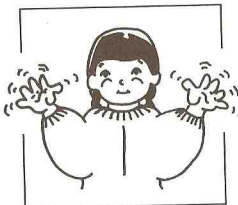
CSENDBEN

ujjak az ajkak előtt

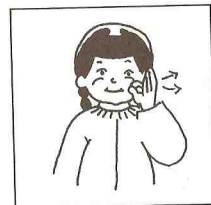
ALSZIK

fedtesd a fejed a kezeiddel

CSILLAGOK

tekergesd az ujjaidat, karjaidat
fölemelve

FOGMOÓSÁS

mozgasd az ujjad a fogaid előtt

A Hold és az éjszakai égbolt a gyerekkönyvek kedvenc témája. A képen tenyerével körözve a Hold jelét mutatja egy 15 hónapos kisfiú.

A szokások mindenki kényelmét és biztonságát szolgálják, – idézd fel, amikor legutóbb új munkahelyre mentél dolgozni. Amellett, hogy ismeretlen emberekkel és feladatokkal kellett boldogulnod, néha azt sem tudtad, mire számíthatsz aznap, illetve, hogy milyen sorrendben számíts a történésekre. Ahogy múlt az idő, a dolgok fokozatosan belesimultak a napi rutinba, és mind az elméd, mind az érzelmeid alkalmasak voltak rá, hogy valamire sokkal produktívabbra koncentrálj, mert nem kellett azt találgatni, „Mi jöhet most?”

A gyerekek jól fejlődnek, boldogabbak, egészségesebbek, többet tanulnak az őket körülvevő világról, és sokkal könnyebben ki lehet velük jönni, ha ismerik a napirendet, tudják, mi vár rájuk. És ez nem minden. A gyerekek nemcsak nyugalmat találnak a megszokott napi cselekvésekben, de néha büszkén jelzik előre, hogy mi következik

éppen. És a Jóisten legyen irgalmas ahhoz a szülőhöz, aki megszegi a szokást, például elfelejtkezik a mesélésről. Apu talán elfelejtette az esti mesét, de kisgyermeké finoman (vagy határozottan) figyelmeztetni fogja őt.

A *fürdés, fogmosás, könyv és alvás* jelekkel (lásd a Babajel Szótárat) a gyermeknek lehetősége nyílik tudatni, hogy ismeri a játékszabályokat. Sőt, nemcsak arra tud emlékeztetni, hogy itt a mesélés ideje, de el tudja „mondani” azt is, melyik könyvet szeretné olvasni, a kutyásat, a nyuszisat, vagy azt, amiben jóéjszakát kívánhat a Holdnak. Természetesen fel kell készülnöd az elkerülhetetlen babajel kombinációkra, mint például a *még könyv*, nem számít, hány könyvet olvastál már el neki. (Ilyenkor gyakorolható az *elfogyott* babajelet!)

A kétéves ikerpár, Eliana és Kayla bemutatják a fogmosás babajelét (ujjak mozgatása a fogak előtt) – tudják, hogy itt az ideje fogat mosni.

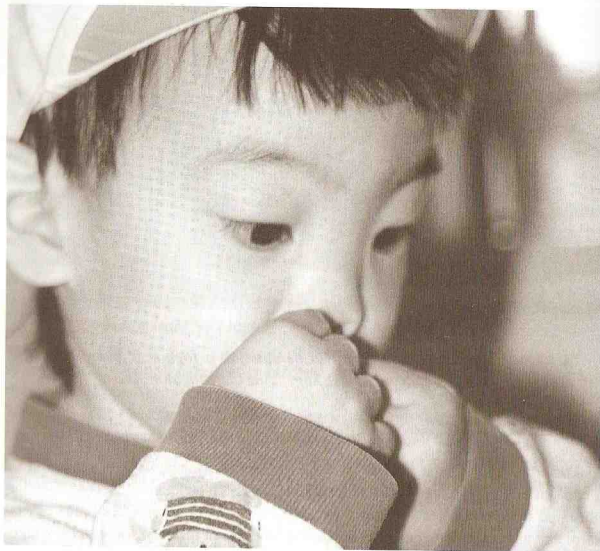
Érzelmeik

Csiklandozd meg a baba pociját, és ő elragadtatva kacarászni fog. Csomagold be a babádat egy bolyhos törülközőbe fürdés után, és ő elégedetten mosolyog. Véletlenül csúpd be a baba bőrét a túl szoros pelenkával, vagy felejtis el rátenni még egy takarót egy nagyon hideg éjjelen, és az eredmény egészen más lesz, de szintén világosan érthető. A baba sírni fog.

A boldogság és a bánat abban hasonlítanak, hogy ez a két érzés könnyen felismerhető. A mosolygó baba boldog. A síró baba boldogtalan baba.

Ugyanakkor a boldogság és a bánat két nagyon fontos dologban különbözik. Az egyik, hogy a bánat egy vészhívás: valaminek meg kell változnia, mégpedig most azonnal. A sírás akcióra felszólító jelzés. A másik, hogy a bánat megköveteli a szülő-től, hogy pontosan kitalálja, mi okozza a bajt. Miért sír? Önmagában a segítségkérés nem használ, ha nem tudod, mit kell tenned.

A Babajelekkel a kisgyermek el tudja mondani, mi a baj, sokszor még azt is, mire van szüksége. Az érzelmek kifejezésére szolgáló babajelek jól használhatóak a 9-30 hóna-pos korban leggyakrabban sírást okozó gondok-bajok esetében, mint a *félek*, *szomorú vagyok*, *fázom*, vagy a *mérges vagyok*. A korábban már bemutatott *fáj*, *forró*, *állj*, vagy *finoman* jelek is alkalmasak lehetnek az érzelmek kifejezésére. Ha rájössz, miért sír a kisgyerek, sokkal könnyebb felszárítani a könnyeket. Végre, mosolyog a baba! És nemcsak annak örül, hogy elmúlt a baj, hanem a bizonyosságnak is, hogy törődsz ve-le és megbízhat a segítségében.

Ez a 16 hónapos kisfiú sajátos jelet használ a szomorú vagyok-ra (a két öklét az orrához emeli, nem a szeméhez). A kiscsoportban minden gyerek szerette ezt a jelet mutatni a három szomorú kiscicáról szóló dalocska éneklése közben.

Érzelmek kifejezésére való jelek

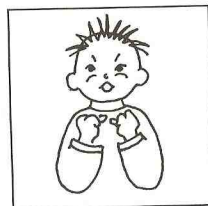
BOLDGÓ

húzd mosolyra a szá-d
a két kezdedel

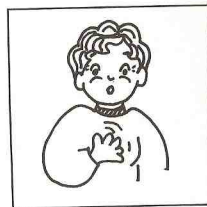
SZOMORÚ

rajzolj könnyeket az arcodon

DÜHÖS

szorítsd ökölbe a kez-ed
és ráncold a homlokod

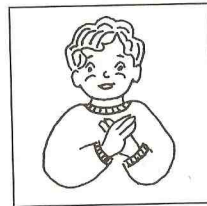
FÉL

lapogasd a mellkasodat
gyorsan

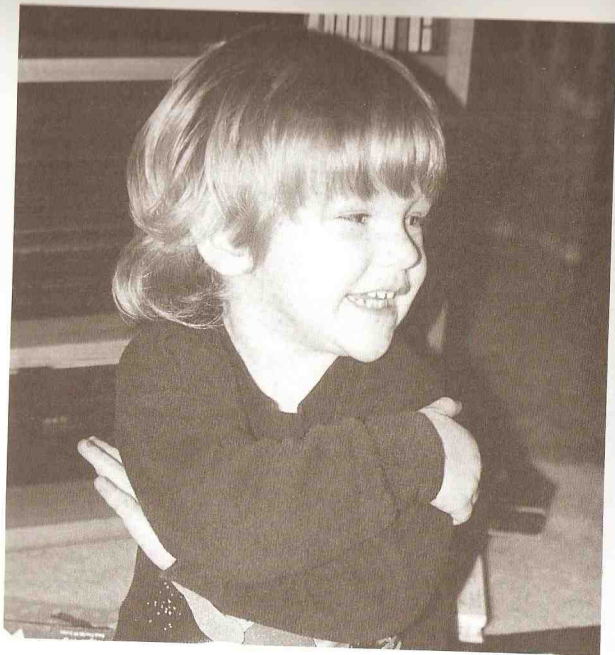
FÁZIK

szorítsd a karod a testedhez
és reszess

SZERETET

tedd keresztbe két tenyered
a szíved fölött

Leanne-t teljesen elbűvöli Barney, a gyermekműsor szereplője. Anyukája kihasználta a lehetőséget, és megtanította a kislánynak annak a jelét, amit Barney is nagyon fontosnak talált – szeretet jelét.

Szerencsére a babák nem sírnak egész nap. Idejük nagyobb részében boldogak és szeretve érzik magukat. A babajeleknek itt is fontos szerepe lehet. Ha a kisgyerek megtanul megjelölni egy mosolygó arcot a *boldog* babajellel, vagy a tévében ölelkező apát és fiát a *szeretet* jelével, ez azt mutatja, hogy képes felismerni mások érzelmeit. Ez pedig döntő lépés a szimpátia, empátia és önkontroll fejlődésében, és minden szülő azt szeretné, ha a gyerek birtokolná ezt a három érzelmi képességet. Persze nem ugyanaz felismerni mások érzéseit, mint segíteni tudni. A 17 hónapos Kara a Babajelekkel megmutatta érzelmi kifinomultságát, és egyben segített megvizsgáltani kis barátját.

Kara és Levi (mindketten 17 hónaposak), ugyanabba a csoportba járnak, jó pajtások. Egy reggel Kara feszülten figyelte, ahogy Levi, szülei távozásakor zokogott. A kislány odafordult anyjához, rámutatott Levire, és újjával vonalat húzott saját arcán lefelé. „Igen, Kara, Levi szomorú ma reggel” – válaszolta az anyja. A kislány odasétált Levihez és ajkaival ismétlődően cuppogtatott, közben nyilvánvaló aggodalommal nézte őt. Kara anyja felismerte a cuppogást, mint a hal jelét, de nem tudta, Kara miért csinálja most ezt. A rejtélyt Laura, a gyermekgondozó fejtette meg. Ha egy kisgyerekeknek nehéz volt elválni szüleitől, a gondozók hívták, hogy segítsen megetetni a halakat, ezzel megpróbálták elterelni a figyelmét. „Szia Levi”, mondta Laura. „Nehéz napod van ma reggel? Kara azt gondolja, talán segítene jobban érezni magad, ha megetetném a halakat.” Laura megfogta a gyerekek kezét és elindult az akvárium felé. Mosolyogott, és meggyőződéssel mondta: „Aki azt állítja, hogy a babák nem tudják kifejezni az együttérzésüket, még nem találkozott babajelzőkkel!”

A kis Kara viselkedése mindannyiunk számára jó példa. Érzéseinket kifejezni és mások érzéseit megérteni fontos dolog. A negatív érzelmek (szomorúság, düh, félelem) felismerését ugyanolyan lényeges megtanítani a gyerekeknek, mint a pozitívokat (szeretet, boldogság). Minden Babajel eszköz a gyermek számára, hogy megtegyje a legfontosabb lépéseket az érzelmi növekedés és harmónia irányába.

Otthon

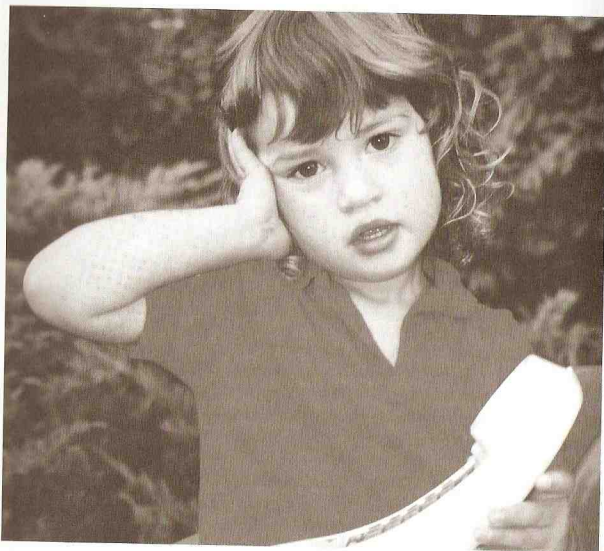
Egy gyermek világa sokkal kisebb, mint egy felnőté. A kisgyermek életének első 18 hónapja javarészt egy helyen telik – otthon. Az otthon ismert, kényelmes hely számára, ahol az élet előre kiszámítható és megnyugtató, ahol van mit enni, ahol a család tagjai leginkább megtalálhatók, és ahol a tárgyak az én kiterjesztésévé válnak, mert mindig ott vannak

Ebben a fejezetben olyan tárgyairól és igényekről szólnak, amelyek gyakran előfordulnak a mindennapi életben otthon. Ezeket a fogalmakat a kisgyerekek olyan jól megértik, hogy a jelek segítségével számodra fontos információkat közölhetnek: csöng a telefon, szeretnének játszani a számítógépen. Épp annyit használnák a jeleket otthon, mint te a szavakat, a napi menetrend gördülékenyebb legyen, a család tagjai megismerjék egymás igényeit, és harmóniában élhessenek egymással.

A 15 hónapos Cheyenne látta, hogy a család kutya a hátsó ajtót kaparja, és tudta, ez azt jelenti, hogy ki akar menni. A Mami azonban valahogy nem vette észre. Belemerült a beszélgetésbe látogatóival, akik olyan jelekről kérdezték őt, amit Cheyenne esetleg kommunikálásra használ. De a kislány nem adta fel. Magabiztosan betyotyog a nappaliba, meghúzta a Mami nadrágját, belenézett a szemébe, majd a kutya babajelét mutatta (lihegés), ami után rögtön a kint babajel következett (kezét úgy mozgatva, mintha az ajtónyitó gombot fordítaná el). „Elnézést – mondta Mami Lindának és Susannak, rögtön visszajövök, csak kiengedem a kutyát.”

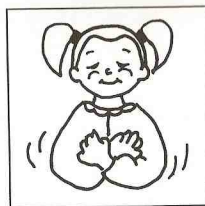
A kisállatok sok családban szinte családtagok, nem meglepő, ha a gyerek először a kutya jelét tanulja meg. A gyerekek a családhoz tartozó kutyákat és macskákat gyakran egyenrangúnak tekintik, olyan mértékig, hogy akár meg is mondják nekik, amit tudniuk kell.

A 16 hónapos Clara szemtanúja volt, hogy anyja megtölti a kutyájuk, Hobb tálját vízzel. Várta, hogy a kutya jöjjön és igyon. De Hobb a konyha padlóján aludt elégedetten a besütő napfényben. Szinte látni lehetett, hogyan forognak Clara fejében a kerekék, miközben feldolgozta a szituációt. Végül rájött a régi igazságra: „Ha a hegy nem megy Mohamedhez, Mohamed megy a hegyhez.” Mivel Hobb nem vette észre, hogy vizet kapott, Clara leértéldelt a kutya feje elé, megbökdöste, a víz jelét mutatta neki, majd a tál felé mutatott. Hobb valahogy nem volt ettől annyira lelkes, mint a felnőttek. Hát igen, legalább megpróbálta.

Eliana a telefon babajelét használja saját változatában (kéz a fülhöz), hogy elmondja apjának, mivel játszik

Otthoni jelek

BABA

ringass egy láthatatlan babát a karodban

LABDA

rajzolj labdaformát a kezeiddel

CIPŐ

ütögesd össze az ökleidet (fel felé mutató kézfejjel)

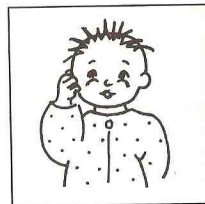
VENTILÁTOR

föltartott mutatóujjaddal körözz

FÉNY

nyisd és zárd az öklöd

TELEFON

emeld a füledhez az öklödöt

„Ott repül a Kismadár!”

Babajelek akcióban: Hát senki sem veszi föl a telefont?

Közeledtek az Ünnepek, és eljött az idő, hogy Ricardo elkészítse a hagyományos családi fotót a karácsonyi képeslaphoz kint a kertben. A 16 hónapos Paulo nem volt túlságosan elragadtatva, hogy el kell szakadnia a játékaiktól, de végül felvette az ünneplőjét és lábát beleszuszkolta az új cipőbe. Miután elhelyezte Paulot anyja ölében, Ricardo elkezdte beállítani az időzítőt a fényképezőgépen. Mikor éppen megnyomta volna a gombot, Paulo felemelte a kezét a füléhez. Aztán, alighogy anyja visszatette a kislíú kezét az ölébe, ő azonnal felemelte újra. Inkább kíváncsiságból, mint idegesen, Ricardo megkérdezte a feleségét: „Mit gondolsz, mi a probléma?” Ő éppen válaszolni akart, hogy fogalma sincs, amikor Ricardo rájött, mi történik. Hármuk közül csak a kis Paulo hallotta meg, hogy a házban csörög a telefon!

Kiruccanás otthonról

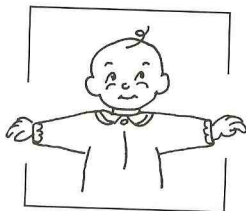
Kérdzd meg a szülőket, hogyan változtatta meg életüket a gyerek, és valószínűleg az első mondatok között hangzik el a következő: „Ő a legkisebb dolgot is annyira elbűvölőnek találja, hogy én is új szemmel látom a világot!” Felnőttként túlságosan megszoktuk a világot, még azokat a dolgokat is hajlamosak vagyunk nem észrevenni, amik az orrunk előtt vannak. A babák mások, nem mulasztanak el semmit. Arcoeskájuk felderül, amikor egy esőcsepp belesik a pocsolóyába, amikor egy hópehely elolvad a nyelvükön, amikor egy hernyó mászik az ujjukon, és ha az árnyékuk követi őket az utcán. A világ egy varázslatos hely a kisgyerekek számára, csuda dolgokat lehet látni, hallani, és, ami a legfontosabb, megosztani az élményeket azokkal, akiket szeretnek.

A Babajelek lehetőséget nyújt a gyerekednek, hogy megtegye ezt – hogy megossza a felfedezéseit veled. Nem kell többé megelégednie abba az irányba mutogatással, ahol az izgalmas dolog van. A Babajelekkel elmondhatja neked, hogy egy madár, mókus, pillangó vagy darázs keltette fel a figyelmed. Ha egy baba egyszer megtanul egy bizonyos babajeleket, példákat keres és talál hozzá mindenhol! Ez olyan, mintha „hideg-meleg” játékot játszana veled! A 15 hónapos Brienne, szerette a hal babajelét (cuppogtatás az ajkakkal), és sasszemmel figyelte a halakat mindenütt. Nagy lelkesedéssel riasztotta anyját, valahányszor a könyvekben, a tévében, és az állat-kereskedésben halat látott. Anyukája akkor lepődött meg igazán, amikor Brienne *halat* jelzett miközben egy oldalára fektetett hurkolt L betűt mutatott egy feliraton (ELADÓ). „Igazad van! Ez tényleg úgy néz ki, mint egy hal!” válaszolta anyja boldogan, és Brienne arca ragyogott a büszkeségtől.

Babajelek akcióban: Egy hajmeresztő élmény

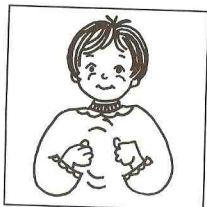
A 14 hónapos Sam anyjával ült a buszon, amikor egy rasztahajú fiatal fickó leült tőliük nem messze. A kislíú teljesen lenyűgözve odafordult anyjához, és megpaskolta saját fejét, a sapka babajelét mutatva. „Ő, szívem, tudom, hogy sapkának néz ki, de ez valójában igazi haj” – sutogta anyukája válaszul, miközben saját hajának egy tinesét morzsolgatta az ujjai között, az ő családi haj babajelüket használva. Sam visszafordult a srác felé, merőn tovább bámulta, és aztán megint összepillantott anyjával, még több vehemenciával paskolgatva saját fejét. Ekkorra már a srác is eléggé kíváncsi lett, és megkérdezte, mi történik. „A fej paskolgatása azt jelenti Sam számára, hogy sapka. Azt gondolja, hogy maga sapkát visel, és nem hiszi el nekem, hogy ez tényleg haj.” Válaszul a fiatalember odahívta Sam-et, hogy megérinthesse a haját. Amikor Sam ujjai hozzáérték a srác hajához, a kislíú felemelte kezét a fejéhez, és a csodálkozástól tágra nyílt szemekkel megdörzsölgettet néhány tineset a saját hajából ujjai között. Az üzenet olyan világos volt, mintha csak szavakkal mondta volna: „Ez tényleg haj!”

Jelek odakint

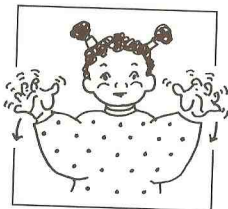
REPÜLŐGÉP

nyújtsd ki oldalra egyenesen
a karjaidat

AUTÓ

kormányozz!

ESŐ

mozgasd az ujjaidat,
karjaid leeresztése közben

PILLANGÓ

két hüvelykujjadat illeszd
össze és mozgasd az ujjaidat

ZAJ

tedd a kezed a füled mögé
(görbítsd a tenyered)

NAP

hajlítsd össze kezeidet
a fejed fölött

Az ilyen kis történetek, mint Brianne-é, megmutatják, hogyan nyerhetsz bepillantást a jelek segítségével a kisgyermek fejébe, és közelebb hozzák egymáshoz a szülőt és a gyereket. Ezekből a történetekből az is kiviláglik, hogy miért tanulnak meg a babajelezők korábban beszélni, mint a nem babajelezők. Ahogy az első fejezetben leírtuk, a Babajelek segítségével a gyermek megválaszthatja a beszélgetés témáját, nem kell megvárnia, míg a felnőttek kitalálják, mi érdekli őt.

A szülők gyakran meglepődnek, amikor rájönnek, hogy mennyire figyelnek a babák a látnivalókra és hangokra maguk körül. A 16 hónapos Turner sem kivétel. A zaj babajelét használja (kéz: tölcserként a fülhöz): Hallom, hogy csörrög a telefon!

A képen a 17 hónapos Turner azt mutatja, hogy odakint esik az eső (mozgatni az ujjakat lefelé).

És ha a gyermek választja meg a „beszélgetés” témáját, arra bizonyosan jobban odafigyel. Így sokall hatékonyabb a „mini nyelvelcke”, mint egyébként.

A jelek, amiket ehhez a részhez választottunk, olyasmikre vonatkoznak, amikkel legtöbb család találkozik, miközben sétálnak a parkban, végigmennek az utcán, vagy autóznak. A kisgyerekek lehetnek más kedvencei is, egy bizonyos helyszínen, vagy

megszokott útvonalon. Ez lehet a traktor a farmotokon, vagy a daru az építkezésen. Ha nem találsz a jelet a Babajel szótárban, vagy nincs éppen nálad, és te nem akarsz elszalasztani a lehetőséget, hogy jelezz a babáddal, találd ki egy jelet. Minden Babajel, amit a gyermek megtanul, hozzásegít, hogy te is észre vedd a világ apró csodáit a gyerek szemével.

Állatok

Az állatok fontos helyet foglalnak el a gyerekek szívében. Általában minden harmadik kisgyermek első szava valamilyen állat neve, főleg *cica, kutya, kacsa* vagy *nyuszó*. Ez ugyanúgy igaz a Babajelekre is, ezért itt bemutatunk néhányat a legkönnyebb és legnépszerűbb jelek közül.

Gondolkoztál már azon, miért tartják a gyerekek az állatokat olyan izgalmasnak? A költők, és mesemondók talán soha nem vizsgálták ennek a kérdésnek tudományos oldalát, de ez a fontos témát mind szórakoztatásra, mind tanításra használták. *A török és a tehén, A három pillangó, A macska és az egér barátsága* csak néhány példa a sok közül. És kinek köszönhetjük hagyományosan ezeket a rímeket? Nem másnak, mint Lúdányónak!

Talán már észrevetted gyermeked elragadtatását a kutyák, macskák, nyulak és madarak iránt. Nagyon egyszerű dolog van e mögött, állítják a kutatók. Ahogy a fiatal kisbabák elkezdnek körülnézni az őket körülvevő világban, vonzódnak a mozgó, világos színű és könnyen észrevehető dolgok iránt. A gyermekek örömmel figyelik azt, ami érdekes hangokat ad ki, képes velük kölcsönhatásba lépni, és előre nem kiszámítható módon viselkedik. Nyilvánvaló, főleg a másik emberek felelnek meg ennek a leírásnak. A babákat születésüktől kezdve elbűvöli az emberek arca és hangja. Szerencsére mi is így érzünk irántuk!

De nem az emberek az egyedüliek ebben a világban, amik megfelelnek ezeknek az elvárásoknak. Az állatok szintén. A legizgalmasabb mechanikus játékkal szemben, egy állat magától mozog, nem megjósolható módon viselkedik, és nagyon sok mulatságos hangot ad.

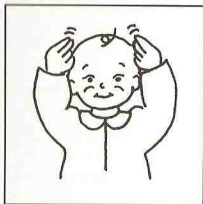
Ráadásul, sok állatot a gyerekek közeli és személyes kapcsolatból ismernek, és az állat közelsége egy plusz előnyt nyújt, amit a kutatók „vigasztaló érintés”-nek neveznek, hiszen a legtöbb ember puhának és dédelgetnivalónak tartja őket. A kisgyermek számára az állatok a távolból figyelve is olyan érdekesek, hogy ha valami ezen túltesz a számukra, az már ember.

I. fejezet

Bemutatjuk a Babajeleket

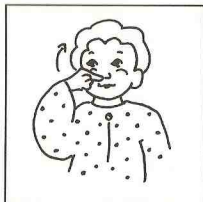
Carlotta aludt, amikor belső anya-riasztója jelzett: a tizenöt hónapos Sophia sír. Besietve kislánya szobájába azonnal észrevette, hogy Sophia kétségbeesetten fújtat, vagyis a forró jelét ismétli. „Meleged van szívecském?” – kérdezte Carlotta csodálkozva, mert a szoba egész hűvös volt. Mivel a fújás és a sírás nem maradt abba, megfogta kislánya homlokát és nyomban megértette, mi a baj. „Hiszen neked lázad van!” Némi gyógyszer, víz és sok-sok ölelgetés után visszarakta a kislányt az ágyba. Éppen lehajolt, hogy még egyszer megpuszilja, amikor Sophia két könnyökét összefogva, karjait maga előtt ringatni kezdte. „A babádat keresed? Szeretnél vele aludni?” – kérdezte Carlotta, felismerve a kedvenc játékbabához tartozó jelet. Megtalálták a kedvenc babát, őt is alaposan bebugyolálták a takaróba, és a dráma három szereplője, Carlotta, Sophia és a baba, elégedetten ismét nyugovóra tért.

Állat-jelek

NYUSZI

ujjak a fejen, mintha fülek lennének

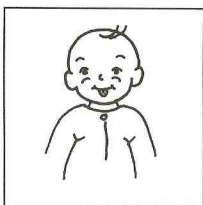
ELEFÁNT

ujj az orrhoz, mozgasd fel és le

LÓ

fogd kantárt és rugózz föl és le

BÉKA

nyújtss ki, húzd be nyelvét

EGÉR

dörzsöld az orrodát ujjaidal felváltva

MAJOM

vakarózz a hónod alatt

Babajelek akcióban: „Lómadár?”

A 19 hónapos Micah és apukája kirakatokat nézegettek a sétálóutcán, amikor valami felkeltette kisfiú figyelmét. Hirtelen nagyon izgatott lett és elkezdte a *madár* és a *ló* jelét mutatni, egyiket rögtön a másik után. „Ó, szóval látsz egy madárkát és egy lovacskát?” reagált apuci. De Micah megrázta a fejét, hogy nem, és folytatta a két babajel ismétlését egymás után. Akkor aztán Micah apja észrevette, hogy a fiúcska miről „beszél”. „Madárlovak!”- mondta vigyorogva. És tényleg, pontosan ez volt, amit Micah kiszemelt. Az egyik bolt mennyezetéről lelógatva egy nagy, ragyogó színű szárnyas *pegazus* repült körbe-körbe. A kisfiút nem akadályozta az a tény, hogy az unikornis nem szerepelt a szókécsében, kitalálta az ő saját érzékletes és összetett babajelét.

Figyeld meg, hogyan mutat a 13 hónapos Tristan mutatóujjával a malacra, amíg másik mutatóujjával felnyomja az orrlykúát (az ő babajele a malacra). A Megyei Vásár sokkal nagyobb örömet jelentett a kisfiú számára, mióta tudott „beszélni” az állatokról.

Csak kérdezd meg Zachary-t, akinek a figyelmét teljesen felkeltették a kutyák. Amikor Zach még csak 11 hónapos volt, elkezdte használni a kutya babajelét. Egy napon belül többször is használta, hogy „beszéljen” igazi kutyákról, kutyák képeiről, a tévében látható kutyákról – valójában bármiről, ami úgy nézett ki, mint egy kutya. Tizenhárom hónapos korára, már azokról a kutyákról is „beszélt”, amiket nem látott, csak ugatni hallott kintről. Zachary odatette a kezét a füléhez (a zaj jelét mutatva), rá nézett a szüleiére, és jelezte, hogy kutyus. Ezt még kérés gyanánt is használta, hogy bemehessen a szülei szobájába hallgatni Sooty, a szomszéd kutya, ugatását (aki, a szülők nagy bánatára, rendszerint ugatott).

Mivel tudott beszélni az általa elbűvölőnek talált teremtményekről, Zachary meg tudta osztani világát az életében fontos emberekkel. Szintén képes volt megnevezni a képeket az állatos képeskönyvben, elmondani szüleinek, milyen állatok vannak az állatkertben, és rá tudott mutatni a madarakra, kacsákra, és pillangókra a parkban. Zach-hoz hasonlóan, a gyerekek az állatos babajelekkel aktívan tudnak beszélni azokról, amik iránt rajonganak: mindenféle teremtményekről, egértől az elefántig.

Az elefántok, hosszú ormányukkal és nagy füleikkel különösen lenyűgözőek a gyerekek számára. Itt a 14 hónapos Kai jelöl meg egy elefántos képet. Rendszeresen használta ezt a babajelét (ujj az orron, mozgatva fül és le), hogy igazi és játékos elefántokról, és az ő kedvenc elefántokkal díszített pulcsijáról beszéljen.

Babajelek kiválasztása

Ha megválaszolod az alábbi kérdéseket gyermeked kedvenceiről, könnyedén eldöntheted, melyik Babajelét ismeresd meg vele a Kezdő Jelek után. (Pl. a Süss fel Nap! dalhoz a Nap jelét használhatod.)

- Gyermekem kedvenc innivalója
- Gyermekem kedvenc ennivalója
- Gyermekem kedvenc gyümölcse
- Gyermekem kedvenc játéka
- Gyermekem kedvenc alvós játéka
- Gyermekem kedvenc fürdőjátéka
- Gyermekem kedvenc állata (kisállata)
- Gyermekem kedvenc háziállata
- Gyermekem kedvenc állatkerti állata
- Gyermekem kedvenc mesekönyve
- Gyermekem kedvenc dala
- Gyermekem kedvenc verse, mondókája

IV. fejezet

A Babajeleken innen és túl

„Egyszerre megértette, és attól kezdve könnyen tanulta a jeleket egymás után. Nemsokára azt is észrevettük, hogy kis mondatokba kombinálja őket. Ha egy repülő vagy valami más elűnt a szemünk elől, ő azt „monda”: repülő (karok oldalt kinyújtva) elfogyott (tenyér lefordítva, előre-hátra mozog). Olyan nagyszerű volt!”

– A 15 hónapos Laney anyja –

A babák, a felnőttekhez hasonlóan, nagy örömet lelnék az újonnan felfedezett játékokban, az új ízekben, és újonnan megszerzett képességekben. Vegyük például a járás tanulását. Valahol a 9. és 15. hónap között kifejlődik a gyermek fizikai képessége, hogy egyensúlyozzon lábacskáin és elinduljon, egyedül imbolyogva a térben. Micsoda utazás! Semmi kétség, a babák kedvüket lelik ebben az újonnan felfedezett képességben, lehetséges úticélt látnak mindenhol, a szoba másik végében levő törekeny kristályvázában éppúgy, mint a furcsa kutyában a parkon túlsó oldalán A mi „földhözragadt” fiaink és lányaink hirtelen fölkelnek és elindulnak, mi szülők pedig először találjuk magunkat abban a helyzetben, hogy követjük és nem vezetjük őket. Ehhez hasonló és ugyanolyan varázslatos, amikor a kisgyermek megérti, mire valók a Babajelek. Hirtelen felfogják, hogyan működik ez az elnevezős játék, és nagy örömet lelnék a témák keresésében. „Aha! Hát erről szól ez az egész! Kinyitom nagyra a számat, és Anyu tudja, hogy láttam egy vízilovat!” Igazi beszélgetőpartnerekké válnak a kétoldali kommunikációban, és égnék a vágytól, hogy ők vezessék a beszélgetést. Már nem csak a felnőttek beszélnek! A beszélgetések akkor kezdődhetnek, amikor a gyermek akarja.

Ez a belátás minden új babajel elsajátításával megerősödik. És ezzel együtt a kisgyermek elkezdene még jobban figyelni a szavakra, amiket a szülő mond, és még jobban figyelik, amit a szülő tesz. Égnék a vágytól, hogy ráállhassanak „beszélgetési” lábaikra, és elinduljanak ilyen módon is felfedezni a világot. De milyen tapasztalatok várhatóak, ha a gyermek elkezd babajelezni? Erről lesz szó a következőkben.

Itt, ott, mindenhol

Emlékszel, amikor gyermeket vártál, és mindenhol terhes nőket kezdél látni? Vagy amikor végre elhatároztad, hogy megveszel egy bizonyos autót, rögtön felfedezted, hogy mennyi van már belőle az utakon? De miért? A válasz abban az élnék tudatosságban rejlik, amit a helyzetet hozott létre. Mintha egy speciális radar felderítette volna a környezetben azokat a dolgokat, amik abban a pillanatban különösen fontosak voltak számodra. Ugyanez történik a kisgyerekkel, ha megtanul egy új jelet, vagy egy új szót. Az elnevezést már tudja, és mindenhol példákat keres rá, olyan helyeken is, ahol a szülő nem is gondolná.

A 14 hónapos Eli számára az *alma* jele (hüvelykujj forgatása az arcon) a bevásárlást is különös kalanddá tette, ahol igazi almák, almás süтик, almalé, és almákkal díszített üdvözlőkártyák is voltak. Anyja, mint sok más szülő, nem vette észre, mennyi alma van körülötte, amíg Eli meg nem találta mindet és fel nem hívta rá a figyelmét.

A 15 hónapos Trinának a *madár* jele volt a kedvence. Természetes, hogy madarakat találunk a parkban – de a templomban? Az oltár fölött, a színes üvegablakot nem egy, hanem két galamb képe díszítette, a béke jelképei a gyülekezet számára, de Trina számára egyszerű madarak.

Más szülőhöz hasonlóan te is leleszel nyugóvze, milyen éber és szemfüles tud lenni a gyermeked. Lehet, hogy „csak” egy kisgyerek, de jelentős mentális tevékenység zajlik a koponyájában. És valahányszor a gyermek kommunikál veled egy babajel segítségével, bepillantást nyerhetsz az ő kis világába, és képes leszel arra, hogy megfelelően és lelkesen válaszolj.

Babajelek akcióban: Az utca dzsungleje

Kai babajele a krokodilra a tapsolás volt. Szülei a képeskönyvekben és az állatkertben is megmutatták neki ezt a jelet. Kai 13 hónapos korában lelkesen megtanulta, és elkezdett mindenütt krokodilokat látni. Még az utcán is! Anyukája sietve toltá végig a babakocsit a sétálóutcán, amikor Kai hirtelen fészkelődni kezdett, szembefordult anyjával, és elkezdett tapsolni, tágira nyitott szemében örömmel. „Micsoda? Egy krokodil a sétálóutcán?” A kisfiú buzgó kintartása arra készítette anyját, hogy alaposan körülnézzen, és meglepetésére nagyon sok pici krokodilt talált, egy bolt kirakatában függő férfiingen. „Igen, látom őket! Nézd ezt a sok krokodilt! Nahát, milyen jó szemed van!” Kai elégedett volt és büszke. Anyja gyorsan megértette őt és csatlakozott hozzá új felfedezésének örömeiben. Az anya részt tudott venni a gyermek világában, aki megosztotta az élményét vele, ami mutogatással vagy kitarót „ö-ö-ö”-zással aligha sikerült volna.

Baba-találmányok

Ahogy már többször elmondtuk, nemcsak a szülőknek lehetnek ötletei a babajelekkel kapcsolatban. A babák is alkotnak jeleket. Nem Linda, hanem Linda lánya találta ki a szótartalmát a *virágra*. Kate volt az alkotó, Linda csupán a másodhegedős.

Meg vagyunk róla győződve, hogy sok baba használ jeleket, azzal a szándékkal, hogy kommunikáljon. A baj az, hogy a szülők ezt ritkán veszik észre. Linda végül észrevette, mert neki ez a szakmája. De ki tudja, hogy Kate milyen régóta próbálkozott, mire észre vették? Lehet, hogy már majdnem föladata, mikor az anyja megértette. Más szülőktől eltérően, te most már tudod, mire ügyelj: már nem csak a szavakra fogsz odafigyelni, nehogy elszalaszd közben a gyermek első babajeleit. Észreveheted a jeleket is, ha nem koncentrálsz túlzottan a szavakra.

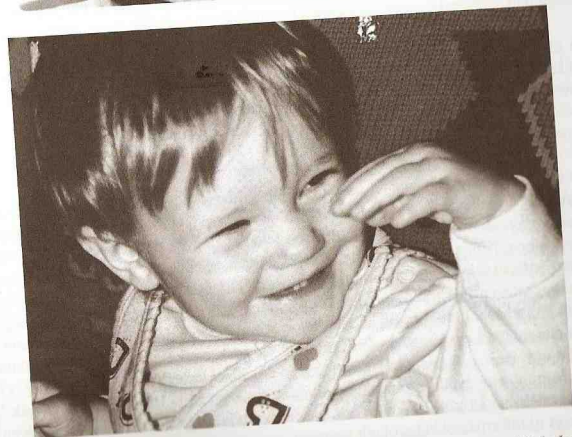
Különösen fontos éberben figyelni a jeleket, ha a gyermek egyszer elkezd használni őket. Szabad utat adtál neki azzal, hogy megmutattad a jeleket, ezzel kifejezted számára, hogy nyitott vagy a kommunikációnak erre a formájára. Ezek után a gyermek

bizonyosan megpróbálkozik majd néhány saját jellel is. A trükk az, hogy mit kell észrevennünk. Figyelj a szokatlan cselekvésekre, amiket a gyermek eltökélten ismétél: egyszerű cselekvések ezek, amik meghatározott időponttal vagy dolgokkal kapcsolhatók össze. Gyakran rád pillant közben, mintha ellenőrizné, hogy érted-e. Ez volt az, amit Jessica szülei végül észrevettek. A kislány a mellkasát paskolgatta, miközben őket nézte, ezzel próbálta kommunikálni, hogy *szalvéta*, és mikor a szülők végre megértették, a közös vacsora sokkal kellemesebbé vált.

A mellkasát paskoló Jessica, annak érdekes példája, hogy milyen viselkedéseket hajlamosak választani a babák. Kutatásunk kimutatta, hogy a babák legalább két forrásból szerzik ötleteiket a jelekhez. Mint Linda lánya is, gyakran utánoznak olyan viselkedéseket, amiket tudatosan vagy nem tudatosan modelleztek számukra a körülöttük lévő emberek (szimatolás, integetés). Ezen kívül rendkívül éles megfigyelők is. Észreveszik, mi hogyan néz ki, vagy mit csinál, aztán kitalálják, hogyan közvetítsék ezeket a tulajdonságokat a jel segítségével, a szülő példája nélkül is. Jessica például észrevette, hogy szalvéta étkezés közben az ember a mellkasára van terítve. Más babák, akiket tanulmányoztunk, megfigyelték, hogy a kutya liheg, a labda gurul, a szél mozgatja a dolgokat, hogy a kalap a fejed fedí, hogy a karácsonyi égő fölvilan és elalszik, és a hinták előre és hátra mozognak. A gyermek minden esetben képes volt ezeket a jellegzetességeket kifejezni egy babajelben. Ezeknek a gyerekeknek a szülei szerencsére elég okosak voltak, hogy kitalálják, mi történik.

A 17 hónapos Brandon története a gyermeki kreativitás különösen kedves példája. Szülei és nagyszülei már 9 hónapos korában kezdték el mutatni neki a jeleket. Segítségükkel megtanulta a *cica*, *kutyus*, *még* jelét és más jeleket, amiket sikerrel használt. Valamiért azonban senki nem tanította meg neki kedvenc tárgya, a *fényképezőgép* jelét. De miért fényképezőgép? Brandon nemcsak az elsőszülött gyermek volt, hanem az első unoka is. Születése óta sok-sok fénykép készült róla, ezáltal nagyon sok és sokféle kamerát látott, – majdnem olyan gyakran, mint a saját cumisüvegét! Mire 17 hónapos lett, valakinek már csak kézbe kellett vennie egy kamerát, hogy Brandon elkezdjen mosolyogni, és büszkén pózoljon. A fényképezőgép fontos tárgy volt a kisfiú mindennapi életében. Nem okozott meglepetést tehát, mikor Brandon egy nap jobb kezét ívbén begörbítette, a szeme magasságába emelte, és egyik szemével keresztül kukucskált a keze által formált lukon. Ez a mozdulat viszonylag pontosan utánozta a kamerát, nem volt kétséges, mit szeretne a gyermek. Anyja, Lisa, örömmel fogta a fényképezőgépet és lekattintotta a büszkén mosolygó Brandont.

Brandonhoz és Jessicához hasonlóan, saját gyermeked is meglephet majd egy általa kitalált jellel. Csak légy nyitott, figyelmes, és lelkes. Ha észreveszel egy ilyen jelet, támogató válaszod megerősíti a gyermek bizonyosságát saját kommunikációs képességeiben, és serkenti a nyelvi fejlődést. Ezen kívül sok piros pontot gyűjthetsz, mint egy érzékeny és éles elméjű szülő.

Brandonnak annyira tetszett a fényképezés, hogy megalkotta saját babajelét a fényképezőgép-re (keresztül pillant begörbített kezén), ahogy a felső kép mutatja. Néhány évvel később lelkesedése hozzásegítette kishugát, Leanne-t (lent), hogy ő is megtanulja ezt a jelet.

A kreativitás nem követelmény

Kérdés: A gyermekem nem talál ki saját jeleket. Ez szokatlan?

Válasz: Egyáltalán nem követelmény, hogy kisgyerekek kitalálja a saját baba-jeleit. Nem várjuk el a gyerekektől, hogy kitalálják a saját szavaikat, természetesen nem szabad elvárniuk, hogy kitalálják a saját jeleiket. Minél több jelet mutatsz a gyerekednek, annál kevésbé valószínű, hogy szüksége lesz saját jelek kitalálására. Egyszerűen csak bátorítjuk a szülőket, hogy figyeljenek a spontán jelekre, amiket egyébként talán nem vennének észre és próbáljanak a gyermekhez hasonlóan kreatívak lenni.

Az első hasonlatok

A nyelv használatának egyik leginkább alkotó módja, hogy rámutatunk a dolgok közötti hasonlóságokra, amiket a magunk számára különösen tanulságosnak, szépnek vagy mókásnak találunk. „Arca egy nyitott könyv volt.” „Szerelmem, mint egy vörös róza.” Az ilyen párhuzamokat metaforának vagy hasonlatnak nevezzük. Ez a nyelvi kreativitás mutatja meg a mindannyiunkban élő költőt. Talán te is meglepődsz, ha megtudod, milyen korán elkezdődhet a hasonlatok használata.

A gyermek az értelmi fejlődés útján felszedgeti az információkat, és elkerülhetetlenül felismer érdekes hasonlóságokat. És mit tesznek ilyenkor a kisgyerekek? Kélcsonvesznek egy ismert babajelet egy tárgyról, ami hasonlít a másira, ahhoz, amiről beszélni akarnak, várákózan mosolyognak és arra várnak, hogy megdicsérik őket figyelemreméltó élelítésükért.

Az egyik legkedvesebb babajel-hasonlatot Sandy mesélte nekünk, a 18 hónapos Levi anyukája. A meleg Kaliforniában, a kisfiú által egyik legkorábban kitalált jel a menyeyezetre felszerelt ventilátor jele volt. Levi felemelte egyik kezét és forgatta, mintha a levegőbe rajzolná a ventilátor mozgását. Egy napon, ennek a jelnek a segítségével valami másról is beszélhetett, ami felkeltette érdeklődését, valami, amit látott feltűnni a magasban a feje fölött: egy helikopter. Hangosan forgó lapátjaival valóban egy ventilátorra hasonlított, egy olyan ventilátorra, ami szabad, és nincs rögzítve semmilyen plafonhoz. Levi láthatóan örült saját kis eszének, szélesen mosolyogva mutatta a jelet anyjának. „Jó gondolat! Tényleg úgy néz ki, mint egy ventilátor, nem igaz? Olyan, mint egy repülő, aminek ventilátor van a tetején. Helikopternek hívják.” A gyermek metaforája két dologhoz vezetett: anyja megdicséerte őt, hogy milyen okos, és új információkkal szolgált számára.

Egy esti séta a parkban is jó alkalom lehet egy babajel-metaforára. A család éppen hazaérkezett egy hétvégi kempingezésről. A 16 hónapos Lucy t lenyűgözték a csilla-

gok és a Hold. Eddigi életét főleg egy városi lakásban töltötte, még sohasem találkozott az éjszakai égbolt fényes látványával. Apja megmutatta neki a csillagok és a Hold jeleit. Lucy azonnal felfogta a jeleket, és ujjait mozgatva mutatta: csillagok és tenyerével körözve a levegőben: Hold.

A hazatérést követő estén történt, amikor a kis városi parkban sétáltak, hogy Lucy felemelte a tenyerét, köröket rajzolt a feje fölött, és várakozó szemekkel nézett apjára. „A Hold, Lucy? Én nem látom a Holdat.” Lucy megismételte a jelet újabb 100 méter séta után, és apja még egyszer körülnézett, mire gondolhat a kislány. Ekkor vált világossá számára, mit akar Lucy megmutatni: a régi típusú kovacsoltvas utcai lámpát, amit mindketten sokszor láttak már azelőtt, de már alig vettek észre. A kerek lámpabúra és a világos fehér fények valóban a Holdra hasonlítottak. A kislány története a babajelek közvetett hasznát is megmutatja. „Talán furcsa ezt kimondani, de Lucy megtanított nekem valami fontosat. Nézz friss szemekkel egy jól ismert helyre, és magad is meglepődsz azon, amit láatsz.”

Ez a kreativitás más kisgyerekeknél is tapasztalható: a 11 hónapos Cady a tányérján lévő brokkolli virágnak nevezte, a 18 hónapos Elizabeth a hosszú csövű porszívót elefántnak, a 16 hónapos Austin a majom jelét használta, hogy megnevezzen egy különösen szőrös fiatalembert, és a 17 hónapos Carlos elmesélte kalandját az autómó-sóban, a szél és eső jeleit használva.

Tanulmányunk és kutatásaink mutatják, hogy az elnevezés teljes felhasználhatósága (legyen az jel vagy szó), arra ösztökéli a babát, hogy még jobban odafigyeljen a dolgokra maga körül.

Babajelek akcióban: Mese a Halról

A hal volt a 15 hónapos Brandon egyik kedvenc babajele. Olyan volt a kisfiú, mint egy „haldetekív”, halakat keresett mindenhol, ahol csak járt, és nagy örömet szerzett neki, ha elmondhatta szüleinek, amikor talált egyet. Élete első repülőútján szülei beültették az ülésbe, ő kínézt az ablakon és elkezdett ajkaival kelkesen cupogni. „Egy halat látsz?” – kérdezte anyukája, ahogy követte fia pillantását. Odakint nagyon erősen esett, a szülők csak annyit láttak, hogy a víz folyik le kint az ablaküvegen. Ennek ellenére Brandon állhatatosan felhívta pillantott az ablakra majd vissza szüleinek, közben állandóan jelezve, hogy hal, hal, HAL! Hirtelen megoldódott a rejtély, ahogy a szülők más szemmel tekintettek az ablakra. „Ó! Szóval azt akarod elmondani, hogy ez olyan, mint az akvárium otthon!” – mondta anyukája elcsodálkozva. „Teljesen igazad van! Ez az, ahol a halacska élnek!” Egy nagy vigyor tűnt fel Brandon arcán, élvezve a sikert.

Babajel mondatok

Elfogyott+inni.

Hol+cica?

Nagy+kutya!

Még+süti!

– Kirsten, 14 hónapos –

Nincs kétség afelől, hogy a *még* jele, bármely gyermek használja is, fontos információkat hordoz. A *még + süti* kombináció szintén érthető. A babák úgy tűnik, ösztönösen tudják ezt, és emiatt minden gyerek végül megtanulja, hogyan kössön össze két szimbólumot, és az első mondatok megszületnek.

Ha megkérdezel egy nyelvészt, bizonyára elmondja majd, hogy ezeknek a kicsi mondatoknak a feltűnése mérföldkő a gyermek életében, legalább olyan fontos, mint az első szavak. Ezek a két-szimbólumos kombinációk egyszerűnek hangzanak a felnőttek számára, de fontos szerepet töltenek be: jelzik a mennyiségi ugrást a kognitív, különösen az emlékező képességek fejlődésében. Ezek segítségével a gyermek még hatékonyabb kommunikálóvá válhat; az érzelmi feszültség csökken és a szociális interakciók öröme jelentősen megnő. Minél korábban megteszi a babajelező ezt az ugrást, annál jobb.

Mikorra várható ez a jelentős váltás? Nagyjából 20 hónapos kor körül, de sok gyermeknél kitolódhat akár három éves koráig is. Éppen ez teszi a kis Kirsten előadását nagyon hatásossá. Ő még csak 14 hónapos, de már nagyon jól halad afelé, hogy sokkal komplexebb üzeneteket közvetítsen. Valójában Kirsten előadása olyasmí, amit mi már megtanultunk elvárni a babajelező kisgyermekektől. Mivel jelek arzenálja van a tarsolyukban, nem kell megvárniuk, míg nagy szókinccsel bírnak, hogy képesek legyenek mondatokat mondani. A kommunikáció igénye megvan, a jelek rendelkezésükre állnak, és a gyerekek a jeleket jelekkel vagy szavakkal kombinálják. Íme: mondatok!

Szóval a kis Kirsten, hogy kapjon még egy kis tejet, megtalálja a cicát, felhívja anyja figyelmét az ijesztő kutyára, és ehessen még egy süti, kétjeles mondatokat készített, hogy megértesse magát. Máskor a néhány szót, amit már tudott, kombinálta egy vagy két babajellel. Kirstennek 14 hónapos korában már megvolt az az intellektuális fejlettsége, hogy mondatokat alkosson. Teljes hat hónappal megelőzte nem-jelező kortársait.

Kirsten nem az egyedüli. Emlékszel a kis Zacharyra, aki szerette „megmutatni” szüleinek, hogy a szomszéd kutya, Sooty már megint ugat? A következő néhány hónapban Zach folytatta a jelek és szavak tanulását, beleértve az *apu*-t is és elkezdte a jeleket és a szavakat összerakni, hogy elmondja szüleinek, a kutya még mindig kitölti minden gondolatát.

Egy este Zachary mutatta anyjának, hogy *zaj és kutya*, és ő azt felelte: „Kutya? Halod Sooty-t? Bemenniük a hálószobába és hallgassuk?” Zachary lelkesen bólogatott. De a hálószobában csend volt. Zach anyja azt mondta: „Azt hiszem, Sooty alszik.” Csalódottan, de társalgásra készen, Zach visszarohant a nagyszobába, hogy megossza a híreket apjával. „Apu!” – kiáltotta, és aztán jelezte, hogy *kutya+alszik*. A kisfiú 15 hónaposan három nyelvi szimbólumot kombinált. 23 hónapos korától tudta ugyanezt megtenni kizárólag szavakkal. Zach szülei is belátják, hogy ha nem ismerették volna meg gyermekükkel a babajeleket, sokat elveszítettek volna a kisfiú „mondanivalójából”.

Kutatásunk során számtalan olyan gyerekkel találkoztunk, akik valósággal elvárásolták szüleiket a kis babajel mondataikkal. A babák nyilvánvalóan sokkal okosabbak, mint ahogyan azt sokan gondolják. Rádásul jelentősen megkönnyíti számukra a beszédre való áttérést az a gyakorlat, amit a jeleket jelekkel és a jeleket szavakkal kombinálás során szereznek. A babajelek és a kimondott szavak összekapcsolásának érdekessége nyelvészeti szempontból: látható, hogy a gyermek a kétfajta szimbólumot egyenrangúnak tekinti egymással. A babajelezőknek nem számít, milyen szimbólumot használnak, csak az, hogy az üzenetet sikeresen átadták.

„Anyu! Hová lett a Miki Egér?” – kérdezi a 14 hónapos Kai.

Típusos jelkombinációk

Ha egyszer a gyermek már elsajátított néhány babajelet, elkezdí őket összekapcsolni egymással, vagy szavakkal. Kutatásunk éveit során nagyon sok kreatív babajel-mondatot láttunk már. Néhány kombináció csak jeleket tartalmazott, míg mások jeleket és szavakat is együtt. Álljon itt néhány példa kedvenceink közül:

Jel+Jel

Még + Inni: A 22 hónapos Portia így közölte anyjával, hogy az elefánt az állatkertben másodszor is ivott az itatójából.

Elfogyott + Víz: A fürdővíz eltűnt a lefolyón keresztül! (Jennifer, 20 hónapos)

Hol + Majom: A 15 hónapos Leanne használta az állatkertben, hogy elmesélje, a gorilla visszavonult a barlangjába.

Kutya + Labda: „A kutyánál van a labda” – volt az üzenet, amit a 17 hónapos Max közvetített apjának, ahogy a család kutyája elszaladt egy teniszlabdával.

Még + Enni + Inni: Ezzel a hatásos három-jel kombinációval a 20 hónapos Sabrina alaposan ráijesztett anyukájára egyik este. Szemlátomást még éhes és szomjas volt!

Hol + labda + elfogyott: a 19 hónapos Carlos megkérdezte anyját, vajon ő tudja-e, hová lett a labda.

Jel + „Szó”

Még + „Hinta”: „Szeretnék még hintázní” (Keesha, 14 hónapos).

„Elfogyott” + Pillangó: A 18 hónapos Emma elmondja, elszállt egy pillangó.

Nagy + „doktor”: Nem furcsa, hogy a doktor bácsi óriásnak tűnt a 16 hónapos Dillon számára.

Kalap + „Apu”: Andrew, 16 hónapos, megtalálta apja biciklis sisakját a garázs padlóján.

Víz + „enyém”: Megan (17 hónapos) eltökélt szándéka volt, hogy tudassa játszópajtásával, kinek a vize van az asztalon a pohárban.

„Én” + enni + madár: A három szimbólumot tartalmazó kombinációt használta a 17 hónapos Alex: most ő a soros, hogy megetesse a kacskákat. Figyeljük meg, hogy az emi jelet hogyan általánosította, hogy azi jelentse etetni.

Észrevetted, hogy a *még*, *elfogyott*, és *hol* babajelek különösen népszerűek ezekben a kombinációkban? Ennek jó oka van. Ez a három jel, akárcsak az általuk jelölt szavak, különösen könnyen kombinálható sok mással. Minden eltűnhet a gomboktól a hajókig (*elfogyott*, *element*), nehéz lehet megtalálni (*hol?*), és meg akarjuk szerezni újra (*még*). A többi jel is hasonlóan működik. Sok minden lehet forró vagy hideg, kicsi vagy nagy, bent vagy kint. Emlékezz erre, amikor jeleket választasz. Néhány ilyen jellel a repertoárjában megnő a gyermek esélye a babajeleket kis mondatok alkotására használni.

Elindul és megy – de merre?

Ha egyszer egy kisgyerek megtanulja, hogyan kell járni, nem lehet előre megmondani, hová fog menni, és milyen utat választ, hogy eljusson céljához. Tegyük le két babát a park közepén, és amíg az egyik elindul a hinták felé, a másik lassan kóborol a ptypanok között. Minden gyermek különböző. Ami az egyiknek vonzó, a másik talán észre sem veszi. Ami az egyiket arra készíti, hogy teljes gőzzel rohanjon, talán még arra sem inspirálja a másikat, hogy másson. Ebből a szempontból a babajelek tanulása nem különbözik a járás tanulásától. Minden gyermek magában hordozza saját fejlődéstörténetét, kommunikációs érdeklődését, stílusát, világhoz való viszonyát. Láthattuk, hogy a Babajeleket nagyon különböző módon használhatjuk: jobban odafigyelni a világra, összpontosítani a hasonlóságokra, és elkezdni mondatokat alkotni. Akárhogyan is, az egyéni különbségek meghatározóak ezen a téren, mert minden gyermek úgy használja a jeleket, ahogyan az a legjobb számára.

V. fejezet

A jelektől a beszédig

Nathaniel nővére nagy örömmel tanította öccsét a babajelekre, ezért csalódott volt, amikor a jelek elmúltak; – először lassan, majd kettő vagy három tűnt el minden héten. Mire a kisfiú 22 hónapos lett, az egyetlen jel, amit még használt, a majom volt, – főleg azért, mert szeretett ugrádozni és vakarózni, mint egy gorilla.

– Lisa, a kétéves Nathaniel anyja –

Bármennyire vidám dolog a babajelezés, természetesen senki nem akarja, hogy gyermekünk egész életében jelekkel kommunikáljon beszéd helyett. Szerencsére, ahogy kutatásunk is bebizonyította, nem kell félnünk ettől. A babajelek használata valójában felgyorsítja a beszédtanulást. Miért van ez így? Emlékeztetőül: hogyan a mászás egy szakasz a járástanulás útján, úgy a babajelek használata egy természetes és nagyon fontos állomás a gyerek világról való tudásának és különösen kommunikációjának fejlődésében.

A babajeleket a fejlődés „természetes állomásának” nevezzük, mert sok hasonlóságot mutatnak a híres pszichológus, Jean Piaget (1896-1980, a fejlődéslelektan svájci úttörője) által leírt „szenzomotoros” fejlődésnek nevezett folyamattal. Nagyon körültekintően megfigyelve három saját gyermekét, Piaget bizonyította, hogy a baba intellektuális tevékenysége az első években magába foglalja 1, annak megtanulását, hogyan bánjon a tárgyakkal (ez a motoros komponens), 2, az eredmények megfigyelését ezekben a kölcsönhatásokban, (a szenzoros komponens), és 3, mindezeknek az információknak az elrendezését egy végtelenségig kifinomult adatbázisba.

A babajelek, tekintve hogy cselekvés-alapúak (ld. csapkodás a karokkal), és direkt módon összefüggnek valamivel, ami érzékszervekkel észlelhető (a madár és szárnyai), szenzomotoros teljesítménynek minősülnek. Ráadásul, ha bátorítjuk a gyermeket a babajelek használatára, hozzásegítjük őt ahhoz, hogy eljusson ahhoz a ponthoz, amit Piaget minden további intellektuális fejlődés sarokkövének érzett: a szimbólumok használatához. Amikor a gyermek segítségünkkel felfedezi, hogy a karral csapkodás jelentheti a madarat magát, ez fontos lecke számára minden további fejlődéshez, nem csak nyelvi, hanem olyan más, szimbólumokon alapuló területen is, mint a képzlet, rajzolás, olvasás, és gondolkodás. A babajelek használatának tapasztalata segít a gyermeknek megoldani a beszédtanulás nagy feladatát, és értékes sémát nyújt a dolgok „nagy elrendezésében”.

Babajelek: A beszéd főpróbája

Amikor a kis Jennifer (az első fejezetben) odavitt egy könyvet apjának és elkezdte megnevezni az állatokat a babajelek segítségével, egyben azt is demonstrálta, mennyi mindent tanult a nyelvről a jelek segítségével. A kislány lelkesen megnevezte az állatokat egymás után, és örült, hogy végre ő maga is „beszélhet” azokkal, akiket szeret. Ez a hatásos bemutató azt is nyilvánvalóvá tette az apa számára, hogy Jennifer mennyi mindent tanult máris a világról – mitől zebra a zebra, és nem víziló.

A gyermek bebizonyította, már megérti, mi a szimbólum lényege: egy dolog (egy babajel) jelképezhet egy másikat (egy állatot). Ezek mind a nyelvi kirakójáték fontos darabjai, amit a babajelek tapasztalata már rendkívül fiatal életkorban segíthet a gye-

rekeknek összerakni. A babajelek nélkül Jennifer apja azt gondolhatta volna, hogy a kislány rá tud mutatni a dolgokra, amikor kérdezik, és hogy szeret odabújni hozzá – de csak ennyi.

Jennifer számára is fontos leckéket tanított ez a „beszélgetés”. A *zebra*, *elefánt*, *kenyuru*, *víziló* és *víz* jelének sikeres használatá világgossá tette számára, hogy sok dolgot helyesen feltételezett. Az állatok a könyvben azokhoz a kategóriákhoz tartoztak, amit ő gondolt („Ez tényleg egy víziló!”); a szimbólumok alkalmasak arra, hogy ezt közölje; a dolgok megnevezésétől Apu mosolyog, és hogy könyveket nézegetni nagyszerű módja annak, hogy többet megtudhass a téged érdeklő dolgokról – és az összebújásnak. Apja lelkes reakciója szellemi táplálékot is nyújtott számára. A párbeszéd aban is segített, hogy a szavakat hogyan kell kimondani, a mondatok meghallgatása közben gyakorolhatta a megértés képességét, és nem utolsósorban nagyon fontos visszaigazolást kapott arról, hogy apja meg van vele elégedve, elismeri képességeit. Ez a kis „beszélgetés” aranybánya volt mind az apa, mind a kislány számára. Persze, ugyanez lett volna az eredmény, ha Jennifer szavakkal mondta volna, hogy *elefánt* és *víziló*. De olyan kár lett volna még 6 hónapig várni!

Ha főfogjuk a nyelv bonyolultságát, az segít megérteni azt is, milyen nehéz a gyerekeknek a szavakat megtanulni, és milyen fontosak a babajelek.

A kisbabák sokkal okosabbak, mint ahogy azt legtöbbször gondoljuk. A babajelek használatával nemcsak arra kapnak lehetőséget, hogy bemutassák értelmi képességeiket, hanem arra is, hogy megértéssék magukat – és ez az, amit mindannyian várunk a nyelvtől és egymástól.

Miért akar a babajelező beszélni?

A gyermek, miután sikeresen összeállította saját nyelvi „kirakójátékát”, készen áll arra, hogy az utolsó darabot is a helyére illessze, és megtanulja a szavakat. A nyelv mágnesként vonz minden gyereket. Az egész világon, Tokiótól Borneóig, a kisgyermek meg akar tanulni beszélni. A végeredmény természetesen minden kultúrában eltérő. De a kimondott hangok sablonjának használatá, amivel komplex üzeneteket lehet átadni személytől személyig, azonos. Egyetlen olyan kultúrát sem találni, bármennyire izolált legyen is a többitől, ami ne osztozna ebben az emberi adottságban. Mint ahogy minden gyermeknek két szeme, négykamrás szíve van, és haj nő a fején, ugyanúgy mind megtanulják a beszélt nyelvet. Sajnos igaz, hogy a gyermekek egy kisebb csoportja számára fizikai, idegi vagy érzelmi problémák meggátolják a beszéd tanulásának elsajátítását. De a legtöbb gyermeket, főleg ha használják a babajeleket, semmi sem fogja megállítani a beszéd tanulásának útján.

Mik azok a Babajelek?

Ha a gyerek beteg, a szülő szomorú és aggódik. Mivel a nagyon kicsi gyerekek még nem tudnak beszélni, szüleik gyakran csak találgathatják, hogy mi a baj. Jön a foga? Fájt a füle? Fázik, tele a pelenka, vagy csak magányos? Az iménti kis történetben Sophia, sokkal azelőtt, hogy ki tudta volna mondani azt a „láz” szót, képes volt megértetni anyjával, hogy mit érzett, és mire volt szüksége.

A Babajelek, amiket Sophia és a babák százezrei használnak az egész világon, ugyanúgy felhasználják a legkorszerűbb gyermekfejlesztési kutatások eredményeit, mint a hagyományos felfogást arról, hogyan kommunikálnak a babák. Minden baba megtanul kezével *pá-pát* integetni, fejét rázni, hogy *nem* és bölintani, hogy *igen*. Ezek a gesztusok például babajelek. Mivel a kisgyerekek nagyon szeretnének kommunikálni, tudatni, mi van az ő kis világukban, gyakran spontán kitalálnak egyfajta jelbeszédet: egyszerű jeleket használnak (általában valamilyen hasonlóság alapján), arról, ami őket érdekli, – lihegnek, mint egy kutya, csapkodnak karjukkal, mint egy madár, szimatolgatnak, mintha egy virág illatát szeretnék beszippantani. Ezért tekintjük mi a Babajeleket természetes jelnyelvnek. Sajnos a legtöbb szülő rosszul ítéli meg gyermeke képességeit további jelek megtanulását illetően, ezért nem lépnek túl a *pá-pán*, az *igenen* és a *nemen*. Pedig a Babajelek segíthetnének nekik addig is kommunikálni, amíg a gyerek meg nem tanul beszélni.

Beszélni annyira könnyű a felnőttek számára, hogy már régen elfelejtették, milyen nehéz volt azt megtanulni. Ha a baba végre ki tud mondani egy igazi szót, az azt jelenti, hogy már uralni tudja azokat a kisebb – nagyobb testrészeit, melyek egy szó létrehozásában részt vesznek. Nyelvét megfelelően kell elhelyezni, ajkait formálni, hangszálait rezgetetni, a légzését szabályozni, és még sok mindent. A „bababeszéd” (mint a *ga-ga*, vagy a *tita*) oka az, hogy a babák még fizikailag képtelenek összefűzni az egy szóhoz szükséges hangokat, és gyakorolni igekeznek azt. Ez sok időt vesz igénybe, gyakran három éves korukig csak próbálkoznak uralmat szerezni a hangszálaik fölött.

Figyelembe véve, hogy milyen lassan tanulnak meg a babák olyan könnyű szavakat is, mint a *papa* vagy *mama* – nem beszélve a nehéz szavakról, mint a *pörög* vagy *elefánt* –, ha a szavakra várunk, sok idő, több hónap is elvész, amelyet gazdag és gyümölcsöző beszélgetéssel tölthetett volna el szülő és gyermeke. Az alábbi kis történet a sikeres kommunikáció nyújtotta öröm nagyszerű példája.

Minden kisgyerek szereti az állatokat. A babajelek segítségével megoszthatják elragadtatásukat a számukra fontos emberekkel. A képen a tizennyolc hónapos Leanne a kenguru babajeleket mutatja (törzsével föl-le rugózik), közölvé, hogy éppen most látott egyet az állatkertben.

A tizenhárom hónapos Jennifer szereti a könyveket. Alighogy apja, Mark, ebéd után lepihen a kanapén, ő is odatotyog. Két tenyerét egymás mellett fölfelé fordítja, kinyitja és becsukja, a könyv babajelét mutatva. Mark azonnal megerősíti: – Jól van, hozz egy könyvet. Jennifer hamarosan visszatér kedvenc állatos képskönyvével, szoroson odabújik apjához, és nekiáll lapozgatni. Nagy örömmel nézi az egyik képet, közben ujjacskáit mellkasán húzogatja, majd széles mosollyal pillant föl apjára. „Igen, igazad van, ez egy zebra” – mondja Mark. A következő oldal látán Jennifer ujjá az or-

Mégis, hogyan lehetünk biztosak benne, hogy az a gyermek, aki sikeresen megérteti magát a babajelek által, nem lesz annyira elégedett a kommunikációnak ezzel a módjával, hogy semmi nem motiválja őt a szavak megtanulására? Ennek oka egyszerű. Ahogy a gyermek növekszik, a világ egyre nagyobb lesz számára, és igényei változnak. Ezek a változások pedig erős vágyat ébresztenek a kommunikáció kifinomultabb módjaira. Mint már korábban leírtuk, a babajelek használata egy állomás a beszédtanulás útján. És a gyerekek tovább lépnek!

Milyen változások ezek? Gondolj az új helyekre, emberekre, tevékenységekre, és ötletekre, amikkel a kisgyermekek találkozhatnak életük első éve után. Ezek együttesen ösztönzik a gyermeket, hogy átváltsón a verbális kommunikációra.

Új helyeket fedez föl

A gyermek nő, és egyre kevésbé marad hosszabb ideig egy helyen. Kíváncsisága a sarkon túl, föl a lépcsőn, új szobákba vezeti. Te, a szülő, közben egyre biztosabban érzed, hogy nem kell őt minden pillanatban szemmel tartanod. Gyermeked nagyobb szabadságot élvez, hogy felfedezze saját kis világának határait, sarkait, zugait.

Ezeken a számára új helyeken a gyermeked esetleg nem lát téged, és te sem látod őt. Ez persze nem jelenti azt, hogy nem is akar mondani neked valamit! De hogyan? Bármelyik siket embertől megtudhatod, hogy a jelbeszéd hasznossága elvész, ha a társalgó felek nem állnak szemtől szemben. De a hangok hallhatóak vagy akár kiabálhatóak szobákon át. Így tehát, ahogy a babajelezők elkezdnek szabadon kószálni, egyszerűen muszáj megtanulniuk a szavakat, ha közölni akarnak valamit a szemlélyel, aki nincs éppen mellettük.

Új arcokkal találkozik

Gyermeked egyre mozgékonyabb, fogékonyabb, érettebb. Kinyílik a világ, és már nem csak a család tagjaival, hanem más emberekkel is találkozik. Kisgyerekekkel a parkban, vagy a tónál, pénztáros vagy boltos nénikkel, akik megszólítják, új játszópajtásokkal a bölcsiben. Ahogy barátainak köre kibővíül, egyre gyakrabban fog olyan emberekkel találkozni, akik nem használnak babajeleket.

Ezek az új beszélgető partnerek tovább ösztönzik őt a szavak megtanulására a jelek helyett. Néhány jel persze mindig hasznos lehet. Nem számít hány éves vagy, ha hüvelykujjad a szádhhoz emeled, azt jelenti: inni, és ha felhúzod a vállad és szétárod a kezed, értik a többiek, hogy nem tudod a választ. De a legtöbb babajel elkerülhetetlenül kiesik a rostán, mert a hangzó szavak szimbólumrendszerének használatával jóval hatékonyabban lehet kommunikálni.

Új játékokat játszik

Ahogy gyermeked növekszik, egyre inkább képessé válik akaratának megfelelően használni saját testét, különösen a kezeit, hogy felfedezze a világot, és örömet lelje benne. Újjal festeni, krétával színezni, puzzlékat összerakni, létrára mászni, és háromkerékű bicajokat vezetni mind-mind nagyszerű szórakozás. Ezek a tevékenységek a kezeiket nagyon lefoglalják, ezért egyre kevésbé lesz kényelmes babajelezni. (Persze, még mindig van időnk integetni, anélkül, hogy odafigyelnénk arra, hogy ezt tesszük.) Ezért a kisgyermeknek meg kell tanulnia a szavakat, hogy kezeit szabadon használhassa.

Új dolgokat mond

Nagyszerű mutatvány, ha egy 15 hónapos el tudja mondani, hogy lát egy pillangót. Ilyen esetekben egy-két babajel vagy szó használata elegendő az üzenet átadásához. Ám ahogy a gyerekek intellektuálisan gyarapodnak, egyre több és több információt gyűjtenek össze az őket körülvevő világról, és ötleteik vagy gondolataik sokkal komplikáltabbak lesznek. Már nemcsak a tény érdekli a gyermeket, hogy lát egy pillangót, hanem hogy ez a pillangó olyan, mint amit tegnap látott, vagy hogy tudja, ez egy gubóból kelt ki, vagy a színei emlékeztetik őt a farsangi jelmezbárra.

A gondolkodás ilyen fokú összetettsége már nem fejezhető ki a babajelek segítségével. A jelek meglepően hatékony címkék általános tárgyak vagy dolgok megnevezésére egy fiatalabb baba világában, de amikor a gyerek tudja, hogy van tegnap, gubó, és farsang, ideje továbblépni. Gyermeked automatikusan érzékelné fogja, amikor ez az idő eljön, és buzgón birtokba veszi a verbális eszközöket, amire szüksége van.

Átmenet jelek és szavak között

Szülőként gyakran lehet az a benyomásunk, hogy a kisgyermekek éjszaka, alvás közben nagy intellektuális „lépéseket” tesznek, okosabban ébrednek fel. A jelektől a szavak használatára áttérés azonban jóval fokozatosabban zajlik. Igaz, néha előfordul, hogy egy szó feltűnik a „semmiből”, és a jel huss! elmúlt. De az esetek többségében az áttérés sokkal lassabb. Lássuk a 18 hónapos Megan hogyan jutott el a fogkefe babajeltől (mutatóujj dörzsölése az első fogak előtt) a szóig („fokefe”).

- **13-18 hónapos korban:** Megan kizárólag a jelet használta, különösen, amikor reggelente csatlakozni akart anyjához a fürdőszobában.

- **18 hónaposan:** Megan alkalmanként elkezdett mormogni valamit, ami úgy hangzott, mint a szó, és mindig párosította a jellel. A szülőknek nehéz volt megérteni, mit akart a kislány mondani, és csak a jel segítségével tudták „lefordítani”.
- **19 hónaposan:** A jel és a szó egyenlő partnerek lettek, Megan következetesen használta együtt őket.
- **20 hónaposan:** Megan magabiztosan használta a szót, néhány speciális körülmény kivételével (lásd a fejezet végén). Számára az áttérés befejeződött.

Persze ahogy a gyerekek, úgy a tapasztalatok is különböznek.

Linda fia, Kai mohó babajelező volt. 12 hónapos korában kezdte, és buzgógn megtanult több, mint 40 babajelet, ami képessé tette arra, hogy mindenféleképp kommunikáljon. Ez hasznosnak bizonyult, mert Kai nem siette el a szavak megtanulását. 19 hónapos korában szókinccse még csak 7 szó volt. Aztán, mintha valami bekattant volna a fejében, megindult a szóáradat, 67 új szó jött négy hét alatt! Kai a hatékony babajelezés miatt nyilvánvalóan sokat tanult arról, hogyan hangzanak és mire valók a szavak, így amikor verbális képességei végül a helyükre kerültek, ő is beszállt a versenybe.

Elmúlt, de nem tűnt el

Lássuk az áttérés folyamatának utolsó állomását. A gyermek már magabiztosan használja a szót a jel helyett, de a jel még hozzáférhető – előfordulhat, hogy speciális körülmények között szükségére lehet rá. Gondolj csak arra, hogy te mikor használsz jeleket.

Meddig tart a jelek ideje? Ez több tényezőtől múlik

Kérdés: Ha a gyermekem megtanul egy adott babajelet, mennyi idő kell ahhoz, hogy megpróbálja kimondani a szót is? Mennyi ideig tartanak a babajelekek?

Válasz: A válasz, mint általában: attól függ. Ha a jel egy viszonylag könnyű szót helyettesít, mint a *baba*, *még* vagy *cica*, akkor a szó valószínűleg rövid időn belül feltűnik. (A „rövid” persze bármit jelenthet két hét és két hónap között.) Másrésztől viszont, ha a szó hosszú és bonyolult, mint az *elefánt* vagy a *pillangó*, akkor a jelet valószínűleg tovább fogja használni.

A másik tényező kevésbé nyilvánvaló és jóval érdekesebb. Ahogy egyre több gyerek használ jeleket, nyilvánvalóvá válik, hogy a jelek különböző gyerekeknél különböző módon működnek.

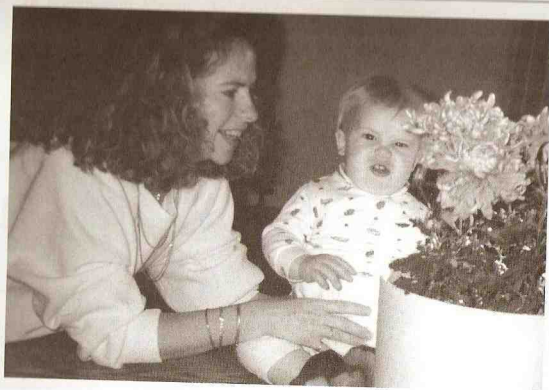

A 6 éves Cady nézi, ahogy kisöccse, Bryce, sajátos lecsapó kézmozdulattal jelez egy repülőt a rajzfilmben, amit néznek. Cady nagy örömmel segített tanítani Bryce-t a jelek variációira.

Néhány gyermek, aki képes megjelölni valamit egy babajellel, inkább megtanulja a könnyebb szavakat más dolgokra. Például, ha tudja a virág babajelét, de a teherautót nem, inkább megtanulja kimondani a teherautót, mint a virágot. Ezek a gyerekek tovább használják a jeleket, mert a jelek segítségével több dologról tudnak beszélni.

A másik stratégia, amit látunk, hogy a babajelekek használata segít felgyorsítani az adott jelhez tartozó szavak tanulását. Például, alighogy a 10 hónapos Bryce gyakorlottá vált egy jel használatában, a szó is elkezdett feltűnni. Néha a szünet egy hét volt, néha kettő vagy három, de gyakran jóval rövidebb, mint amit vártunk.

A magyarázat abban a tényben rejlik, hogy a gyermek, aki megtanul egy jelet, már jelentős kontrollt szerzett a kiejtés tekintetében valahányszor hallotta a szót. Minél gyakrabban használja a jelet, a felnőttek annál gyakrabban válszólnak, kimondva a szót. És minél gyakrabban hangzik el a szó, a gyerekeknek annál több lehetősége van, hogy a hangokra koncentrálnak. Ha egyszer a hangmintát analizálta, sokkal könnyebb lesz kimondania a szót magát.

A 12 hónapos Bryce, a képen anyjával, Karennel, 8 hónapos korában kezdte használni a babajeleket. Mint a nővére, Cady esetében, a virág az első jelek között volt. Úgy tűnt, a kisfiú stratégiája az, hogy a jel segítségével tanulja meg a szót.

Tartsd észben ezeket a stratégiákat, ahogy figyeled saját gyermeked kommunikációs fejlődését. Mókás megpróbálni kitalálni, miért teszi a baba, amit tesz. Az a tudás, hogy ezek a különböző stratégiák léteznek, segíteni fognak neked helyesen megbecsülni, mennyi gondolkodás folyik a felszín alatt. Néha úgy tűnhet, hogy a sajátos baba-gondolkodásnak nincs rendszere, pedig van.

Talán teljesen felhagytál az intetgetéssel, csak mert van szavad az elköszönésre? Nem. Mint a babajelező gyermekek, te is automatikusan felismered az alkalmat, amikor a jel jobban működik, mint a szó (vagy jobban működik a szóval együtt). Az alábbi helyzetek arra motiválták a babajelezőket, hogy felelevenítsék és használják jeleiket. Nagyon valószínű, hogy te is ki tudod egészíteni a listát.

Az üzenet tisztázása

Ha Franciaországba utazol, és nem beszélsz folyékonyan franciául, megtapasztalhatod, hogy milyen értékesek lehetnek a jelek, mint például az intetgetés. A kisbabák és kisgyermek naponta szembesülnek ilyen helyzetekkel. Igazi kihívás számukra,

úgy megtanulni a szavak helyes kiejtését, hogy a felnőttek is megértsék. Egy kisgyerek talán tudja, hogy a „tita” cicát jelent, vagy a „dada” a labda, de ez nem jelenti azt, hogy más is tudja. Ha a gyermek látja a felnőtt arcán, hogy az nem igazán érti őt, a babajelekkel könnyen tisztáznia tudja üzenetét. És működik! Megan a babajeleket használta, hogy jobban megértesse magát, amikor meglátogatta a nagymamáját. Még ha anyukája tudta is hogy a „fokefe” azt jelenti, hogy fogkefe, a nagymama nem tudta. A babajel segített neki tisztázni a jelentést.

Amikor az étel útban van

Egy száj, ami tele van étellel az érthető beszéd valódi akadály. Biztosan volt már olyan, hogy valaki megkért, hogy add oda a sót, mikor éppen tele volt a szád süttivel. Körülnéztél, nem láttad sótartót, és szétártt kezekkel jelezted, hogy „nem tudom, hol van”. A gesztus megoldotta a helyzetet. A babajelező babák jeleiket ugyanezen a módon használják. Például Max, akinek már tele volt a szája keksszel, amikor a gondozója éppen elment mellette a kekszes dobozzal, de a kisfiú nem akarta őt elengedni anélkül, hogy még egy adagot szerezne tőle. Mutatta hát neki, hogy kérek még. Már használta a szót néhány hete, de képes volt visszatérni a jelhez, amikor szüksége volt rá.

A nyomaték kedvéért

Mondtad már valaha, hogy „Rossz!”, miközben mutatójjadat erőteljesen ráztad a kutyára vagy kiáltottad, hogy „Kifelé!”, az ajtóra mutatva? Úgy tűnik, ezek olyan alkalmak amikor a szavak önmagukban nem elég erősek. A babák és totyogók kétségtelenül ugyanígy éreznek. Vegyük például a 20 hónapos Karent. Megitta az almát, és hívta anyukáját a konyhából: Innijajó! De anyukája éppen telefonált, úgyhogy nem figyelt oda. Karen odaállt anyja elé és hangosan ismételte, hogy innijajó!, minden alkalommal társítva a jó öreg még babajellel. Tette mindezt bal tenyerét jobb keze mutatójjával erősen ütögetve, mintha azt mondaná: „mégpedig most rögtön!” Úgy tűnik, a gyerekek is képesek a jeleket a felnőttekhez hasonló kreativitással használni.

Amikor a szavak nem hallhatók (vagy nem szabad őket hallani)

Még ha képesek vagyunk a szavakat akár kiabálni is, néha a zajszint ahhoz is túl magas hogy az egyébként hatékony kiabálás használható lenne. Az ilyen esetekben a jelek különösen hasznosak. Hallottunk babajelezőkről, akik feljuttatták a régi jeleket futball-meccsen, cirkuszban, vagy a vásárlóutcán. Ennek ellenkezője, amikor nagy csend uralkodik, és a beszéd helytelen. Ez szintén arra motiválhatja a gyerekeket, hogy helyettesítsék a már megtanult szavakat a régi babajelekkel. James, 24 hónapos kisfiú, akinek hatásos szókincse volt már, újra felfedezte a jelek hasznosságát a templomban. Egy másik kisgyermek, aki gyakran látogatta az egyetem könyvtárát egyetemista anyjával, rutinosan használta a könyv babajelét, pedig már hónapok óta tudta a szót.

Kisteső születik

Van még egy ok, amiért az idősebb gyerekek néha újra használnak babajeleket. Sok családi beszámolót hallottunk arról, hogy a kisteső érkezése miatt az idősebb testvér továbbra is lelkes jelező maradt. A lehetőség, hogy szüleiivel egy csapatban taníthatja az új babát kommunikálni – ennek egyszerűen nehéz ellenállni, különösen mert a babajelekben sok móka rejlik mindenki számára.

Babajelek akcióban: Babuci tanítása

Isabella szuper babajelező volt 14 hónapos koráig, amikor is elkezdett szavakat használni, és ez teljesen leállította a jelek használatát. Úgy tűnt, azt sem akarja, hogy szülei továbbra használják a jeleket, végül is ő már nagylány lett, és mindenki tudja, hogy a nagylányok szavakat használnak, nem babajeleket. Egy éven keresztül Isabella egyre több szót tanult, miközben a babajelek csak egy homályos emlékké lettek – legalábbis a szülők számára. De nem Isabella számára! Egy napon a 26 hónapos Isabella leült játszani kedvenc babájával, és anyukája tátott szájjal nézte, ahogy Isabella elkezdett babajel-órákat adni a babájának. „Kismadár” – mondta Isabella, és csapkodott karjaival. Aztán, megismételve a szót, megfogta a baba karjait és fel-le mozgatta őket. A lecke még néhány alkalommal folytatódott, Isabella türelmesen mutatta a jeleket a babának, és soha nem zavarta őt, hogy tanítványa nem mutatott semmi fejlődést.

Szeretet egy életen át

A babajelek megtartásának talán az a legfontosabb módja, ha nem használunk fel minden alkalmat a jelezésre.

Való igaz, hogy a babajelek használata a gyermek életének első két évében, hosszú távon sokat használ az intelligenciának és a nyelvnek. De mindezeknek a hatásoknak a fontossága elhalványodik a hosszútávú érzelmi hatások melletti összehasonlításban, amiket babajelező szülők ezreitől hallottunk.

A babajelező gyerekek nagyon korán megtanulják, hogy gondolataik és érzéseik számitanak, fontosak, és meghallgatásra találnak. Átélik, hogy hatnak a világra, és ennek eredményeként kifejelesztenek egy pozitív hozzáállást a többiek és saját maguk felé. Felfedezik, hogy a tanulás móka, hogy a világ fantasztikusan érdekes hely, és hogy érdemes megosztani csodálatos felfedezéseiket azokkal, akiket szeretnek.

Laboratóriumi tesztek segítségével nem lehetne kimutatni, de számokra, a szülő számára ezek az érzelmi hasznok nyilvánvalóvá válnak, ahogy figyeled a gyermek fejlődésének útját, a babajeleken át a szavak szélesebb világa felé, keresztül a tapasztalatok zűrzavarán, amik minden gyermek életét egyedurész teszik. Ezek a korai szeretet- és megértés-adagok olyan érzelmi stabilitást nyújtanak, aminek birtokában a gyermek esélye jelentősen megnő arra, hogy biztonságban átvészelve ezeket a tapasztalatokat. Te, a szülő, pedig méltán elégedett lehetsz magaddal, hogy segítettél gyermekednek az érzelmi boldogság felé elmozdulni. Más szóval, a babajelek ajándéka egész életre szól, mindkettőtök számára.

A Babajeleket azért is nagyon könnyű használni, mert rugalmasan alakíthatóak. Bármilyen jel, amit a gyermek vagy a szülő kommunikációs célokra választ vagy kitalál, megfelelő és helyénvaló.

Az itt következő listát arra terveztük, hogy kényelmes áttekintést nyújtson a 106 fogalomról, amit a szótár tartalmaz.

Babajel-mutató

(* csillaggal jelöltük azokat a babajeleket, amik ASL jelek is egyben)

Akarom*	Fényképezőgép
Alma*	Fésű*
Alszik*	Finoman
Anyu*	Fogkefe*
Apu*	Forró
Autó*	Föl, fönt*
Állj*	Fürdő, fürdés*
Baba*	Gabonapehely
Banán*	Gyümölcsle
Be, bent*	Haj*
Béka	Hal*
Bicikli*	Hernyó*
Bogár /Méh*	Hideg, fázik*
Boldog, örül*	Hinta
Cipő*	Hol van?*
Cumi*	Hold
Csendben, halkan*	Inni, szomjas*
Csillagok	Játék, játszunk*
Csirke	Kacsá*
Csúszda	Kalap, sapka*
Egér*	Keksz*
Elefánt*	Kenguru*
Elment /Elfogyott*	Kérem*
Enni, éhes*	Ki, kint*
Eső*	Kicsi*
Fa*	Köszös*
Fagyalt*	Könyv*
Fáj*	Köszönöm*
Félek*	Krokodil /Alligátor*
Fény	Kutya

Labda*
 Le, lent*
 Ló
 Macska*
 Madár*
 Majom*
 Malac
 Medve*
 Még*
 Mérges, dühös*
 Mókus
 Motor(bicikli)*
 Nagy*
 Nap
 Nővér, ápoló
 Nyuszi*
 Odakint
 Oroszlán
 Óra*
 Partedli
 Pelenka, pelenkacsere
 Pillangó*
 Pók*

Repülő*
 Sajnálom*
 Sajt*
 Segítség*
 Süti*
 Szél*
 Szemüveg
 Szeretet*
 Szomorú /Sír*
 Tehén*
 Tej*
 Teknősbéka*
 Telefon*
 Ül le*
 Várj*
 Ventilátor
 Virág*
 Víz*
 Vízió
 Vonat
 Zaj /Hallom*
 Zokni*
 Zsiráf*

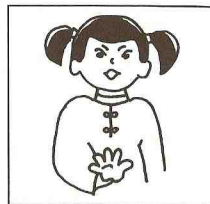

AKAROM*
fordítsd fölfelé a tenyered,
görbítsd be az ujjaid és húzd
magad felé

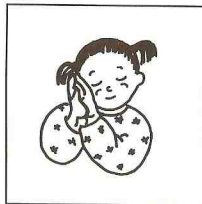
ALMA*
forgasd hüvelykujjadat az
arcodon

ÁLLJ
lökd magad elé a tenyered

ÁLLJ*
egyik kezéd élével üsd meg a
másik tenyeredet

ALSZIK*
hajtsd a kezeidre a fejed

ANYU*
érintsd széttárt kezéd
hüvelykujját az arcodhoz

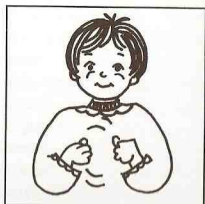
BABA*
Ringasd a láthatatlan babát
(ringató mozdulat)

BANÁN*
hámozd meg a mutatóujjad

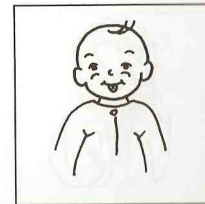
APU*
érintsd a hüvelykujjad a
homlokodhoz, ujjaidat tárd szét

AUTÓ*
kormányozz!

BE, BENT*
egyik kezéd ujjából formájd
kört, ebbe dugd be a másik
kezéd ujjait

BÉKA
dugd ki- húzd be a nyelved

BICIKLI*

utánozz két öklöddel pedálózó mozgást

BOGÁR, MÉH

zárd össze hüvelyk- és mutatóujjadat (ez a rovar teste), többi ujjadat tárd szét (ez a rovar szárnya), – és reptesd

CUMI*

szopogasd mutató- és hüvelykujjadat

CSENBEN, HALKAN*

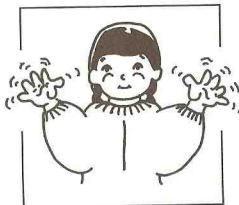
tedd az ujjad ajkaid előtt keresztbe

BOGÁR, MÉH*

hüvelykujjaddal az orrodon, csavargasd két ujjadat (mintha a rovar a csápjait mozgatná)

BOLDOG

húzd mosolyra a szád

CSILLAGOK

emeld fel a karod, mozgasd az ujjaidat

CSIRKE*

tedd a két kezét a hónod alá és verdess a „szárnyaiddal” (ASL: azonos a madár ASL jelével)

BOLDOG*

tenyereddel simogasd mellkasodat felfelé

CIPŐ*

ütögesd össze a két öklöd (ahogy a képen látható)

CSÚSZDA

csúsztasd le a kezét a mellkasodon (ívesen)

EGÉR

tedd begörbített ujjaidat a szádhoz, mint két kis mancsot

EGÉR*

dörzsöld az orrod ujjaidal felváltva

ELEFÁNT

tedd az ujjad az orrodra, mozgasd a karod fel és le

ELEFÁNT*

kézfejedet tedd az orrodra, a kezedet mozgasd, mint egy ormányt

ELFOGYOTT*

középről lefelé és kifelé irányuló, egyfajta karmesteri mozdulat

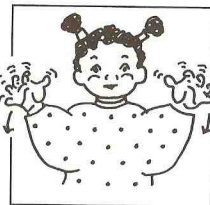
ELMENT, ELFOGYOTT

tenyeredet letéved, mozgasd a kezeid előre és hátra

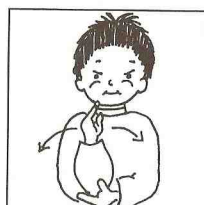
ENNI, ÉHES*

érintsd ujjaid hegyét az ajkadhoz

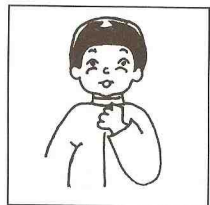
ESŐ*

mozgasd az ujjaidat, közben ereszd le a karod

FA*

tedd a könyököd a tenyeredbe és mozgasd a karod (mintha integetnél)

EAGYLALT*

nyalogsd a láthatatlan fagyit

FÁJ*

érintsd össze két mutatóujjad

FÉLEK

paskold a mellkasodat gyorsan

FÉLEK*

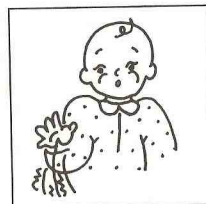
védd a testedet, miközben előre hajlongsz

FÉNY
nyisd és zárd az ökleidet

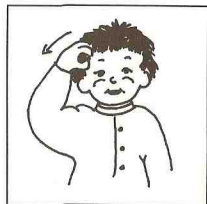
FÉNYKÉPEZŐGÉP
pillants keresztül a lukon, amit
egyik kezedből formálsz

FORRÓ*
legyező mozdulatokkal hűtsd
(ami forró)

FÖL, FÖNT*
mass föl az ujjaddal

FÉSŰ*
széttárt ujjaidat húzgáld a
hajadban

FINOMAN
simogasd meg a másik kezed
kézféjét

FÜRDÉS
dörzsölgess a tested mindkét
kezdeddel (ASL-jel: öködbe szorított
kezed húzgáld föl-le a mellkasodon)

GBONAPEHELY
csiní O-betűt hüvelyk- és
mutatóujjadból

FOGKEFE*
húzgáld az ujjad a fogaid előtt

FORRÓ
fújj, mintha forró levest akarnál
lehűteni

GYÜMÖLCSLÉ
tedd a két öklöd egymásra és
forgasd

HAJ*
morzalgass egy hajtincset az
ujjaid között

HAL
cuppogj az ajkaiddal

HAL*
két kezedet úsztasd el a testedtől

HOL VAN?*
fordítsd ki és föl két tenyeredet

HOLD
emeld fel a tenyered és rajzolj
köröket a levegőbe

HERNYÓ*
csavargasd a mutatóujjadat
(ASL: csavargasd az ujjad és
emeld fel a karod közben)

HIDEG, FÁZIK
fogd össze a két könyököd és
reszless

INNI, SZOMJAS*
tedd a hüvelykujjad az ajkadhoz

JÁTÉK, JÁTSSZUNK*
forgasd a két kezed, hüvelyk- és
kisujjadat kinyújtva

HIDEG*
tartsd a karjaid szorosan a tested
mellett és reszless

HINTA
fogd meg a köteleket és hintázz!

KACSA
nyisd és zárd a kezed, mint egy
csórt (ASL: azonos a madár
ASL jelével)

KALAP, SAPKA*
paskold meg a fejed

rán föl és le mozog, és Mark büszkén mondja, „Igen, ez egy elefánt!” Ahogy a képeket nézegetik, Jennifer föl és le rugózik a törzsével, nagyra nyitja a száját, a fejét hátradönti, vagy a kezét dörzsöli. Apja tévovadás nélkül elismeri, hogy minden esetben helyes volt a megnevezés: ez egy kenguru, ez egy víziló, ez a víz, amiben a víziló úszik. Így folytatják az egész könyvön át, mindkettejük szemében büszkeség.

Nem számít, hány éves vagy, a sikeres kommunikáció másokkal jobbat teszi az életedet; és ez különösen fontos a kisbabák számára, akik mindenben szüleiktől függenek.

A Babajelek és az Amerikai Jelnyelv (ASL – American Sign Languages)

Könyvünk megjelenése óta sokan kérdezték, hogyan viszonyulnak a babajelek az Amerikai Jelnyelvhez (ASL), a siketnéma közösség hivatalos nyelvéhez. A válasz egyszerű: a babajelek módszerben felhasználjuk a célnak leginkább megfelelő „baba-barát” jeleket az ASL-ből, és azokat a jeleket is, amelyeket a babák és szüleik találtak ki és különösen hasznosnak találtak.

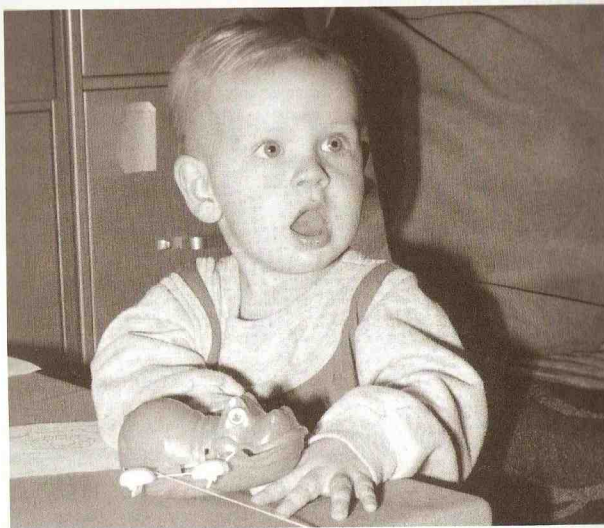
Módszerünk kutatásának kezdetén attól tartottunk, hogy az egészséges hallású kisbabák szülei az ASL-t túlságosan nyomasztónak tartják majd megtanulni, még ha egy rövid időszakra van is szó, a tényleges „megszólalás” előtt, amikor gyermekük a jeleket átmenetként használ. Azt is tudjuk, hogy a fiatal kisbabák fejletlen motoros koordinációjukkal nem képesek visszaadni az ASL komplex kézjeleit.

A halló gyermekek számára a jelnyelv használata egy fejlődési állomás a beszéd felé vezető úton, ezért mindig is az volt a célunk, hogy azt tegyék, ami a legkönnyebb a babáknak és szüleiknek.

Célunk nem az volt, hogy az egészségesen halló kisbabáknak egy második nyelvet tanítsunk, hanem az, hogy ellássuk őket olyan jelekkel, amelyek segítségével sokkal könnyebben tudják kifejezni érzéseiket, gondolataikat, igényeiket, amíg megtanulnak beszélni. Munkánk során bebizonyosodott, hogy a jelek könnyebben elsajátíthatók a babák és a szülők számára, ha egyszerű gesztusokat használnak, és ha valami hasonlóság alapján alakítják ki a jelet (például: ujjak az ajkukhoz, az evés jele, oldalra kinyújtott egyenes karok a repülőgép jele). A babajeleket, attól függetlenül, hogy az ASL-ből származnak-e vagy sem, annak alapján válogattuk ki, hogy melyik működött legjobban a babák és a szülők számára.

Miután elkészítettük Babajel-szótárunkat, megkértük a szülőket, segítsenek nekünk egy száz tételes listát csinálni arról, hogy a gyerekek általában miről akarnak „beszélni”. A babák kezdetben korlátozott finommozgásos képességeit ismerve, körültekintően értékeltük az ASL jelek motoros komplexitását minden, a szülőktől kapott javaslat

esetében. Ennek edényképpen a mi Babajel-szótárunk most sok ASL jelet tartalmaz, amelyek fontosak és a babák által könnyen elsajátíthatók. Ezek a jelek csillaggal (*) jelölve találhatóak meg a könyv végén a Babajel-mutatóban és a szótárban. Sok esetben a Babajel-szótár több javaslatot is tartalmaz bizonyos szóhoz. Válassz azt a jelet, amelyik a legjobb a gyerekednek. A könyvben lévő fotókon szintén több jelváltozat szerepel, nem biztos, hogy éppen az a forma, amit te alkalmazol, vagy kedvelsz.

Ez egy műanyag víziló az asztalon? A tízennégy hónapos Kai a víziló babajeleit használna (szája nagyra nyitva) tudatja velünk, hogy bizony az.

Teljes mértékben elismerjük a hivatalos jelnyelv (ASL) értékét a siket közösség számára, és természetesen látjuk fontosságát azon halló gyermekek számára is, akik siket rokonaikkal vagy barátjaikkal tudnak ezen a nyelven kommunikálni. Vannak szülők, akik talán elsősorban az ASL jelek mellett döntenek, hogy ezen az eleven és gazdag nyelven tanítsák halló gyermekeiket. Minthogy pontosan feltüntettük a szótárban, melyik babajel származik az ASL-ből, így ezek a családok is elkezdhetnek a sikeres kommunikáció útján haladni.

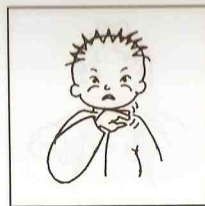
KEKSZ*

ejtsd jobb könyököd a bal tenyeredbe

KENGURU

rugóztasd a felsőtested föl-le

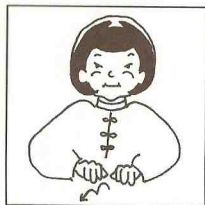
KOSZOS*

tedd a jobb kezed az állad alá,
mozgasd az ujjaid

KÖNYV*

nyisd és csukd össze a két tenyered, mint egy könyvet

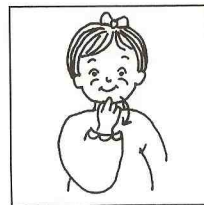
KENGURU*

kezeid ugránozzanak előre

KÉREM*

tenyereddel rajzolj köröket a mellkasodon

KÖSZÖNÖM*

egyik kezed ujjainak hegyét
húzd el az álladtól

KROKODIL, ALIGÁTOR*

csapd össze két tenyered, mint egy állkapcsot

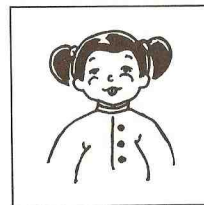
KI, KINT*

fogd össze másik kezed ujjait,
majd húzd ki őket

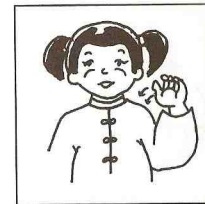
KICSI*

két tenyeredet tedd egymáshoz
közel

KUTYA

líheg nyelvedet kidugva

LABDA

tégy úgy, mintha eldobnál
valamit

LABDA*
kezeiddel rajzolj gömb-alakot

LE, LENT*
mutass lefelé

MAJOM*
vakarózz a hőnöd alatt

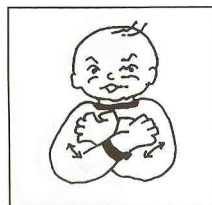
MALAC
nyomd fel az orrod hegyét
(csinálj tursi orrot)

LÓ
fogd meg a láthatatlan kantárt,
rugózz fel és le

MACSKA*
rajzolj (húzgálj) bajuszkokat az
arcodon

MEDVE*
tedd keresztbe két karod a
mellkasod előtti, és karmold
magad

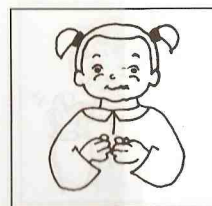
MÉG
koppintsd meg a másik kezed
tenyerét ujjaid hegyével

MADÁR
csapkodj a karjaiddal, mint
szárnyakkal

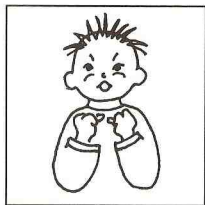
MADÁR*
tedd a kezed a szád elé, és
nyitogasd, mint egy madárcsőrt

MÉ:G
ütögésd össze két öklödöt

MÉG*
érintsd össze ujjaid hegyét

MÉRGES, DÜHÖS

szorítsd ökölbe a kezéd és
ráncold a szemöldököd, nézz
mérgesen

MÉRGES*

nyisd és zárd karmaidat az arcod felé,
az arcod közelében, közben ráncold a
szemöldököd, nézz dühösen

NAP

érintsd össze két kezed a fejed
fölött

NŐVÉR, ÁPOLÓ

húzgáld a trikódat

MÓKUS

paskold meg az arcodat

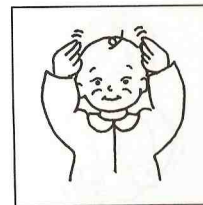
MOTORBICIKLI*

fogd meg a kormányt és adj
gázt!

NYUSZI

mutass nyuszifület a kezdedel

NYUSZI*

mutass a fejedden nyuszifület két
ujjaddal

NAGY

emeld fel két karodat magasra

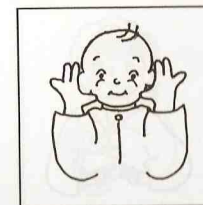
NAGY*

mutatóujjaidat és hüvelykujjaidat
nyújtsd ki, érintsd össze, majd húzd
szét a kezed

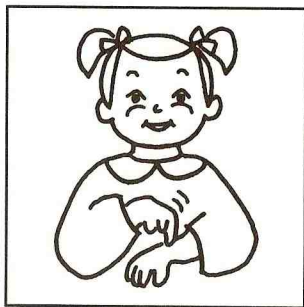
ODAKINT

Mintha elfordítanád az
ajtógombot (lenyomnád a
kilincset)

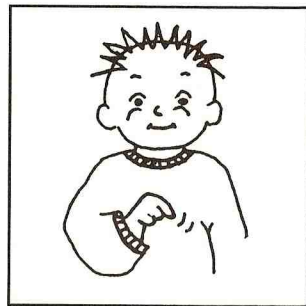
OROSZLÁN

tedd két nyitott tenyeredet az
arcod mellé, ez lesz az
oroszlánsörény

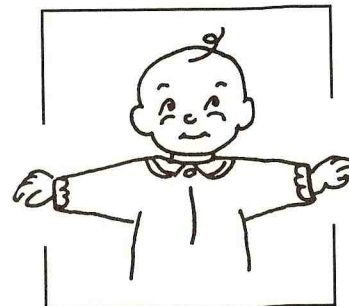
ÓRA*

koppintsd meg a csuklód az ujjaddal

PARTEDLI

koppintsd meg ujjaddal a mellkasod

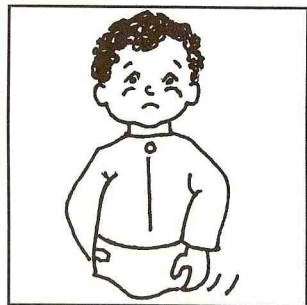
REPÜLŐ

nyújtsd ki a karod két oldalra

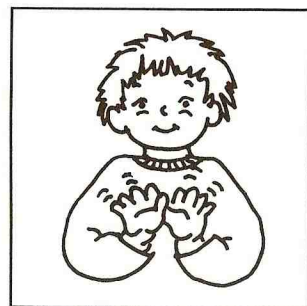
REPÜLŐ*

mutató- és kisujjadat kinyújtva tégy lecsapó mozdulatot (zuhanórepülés)

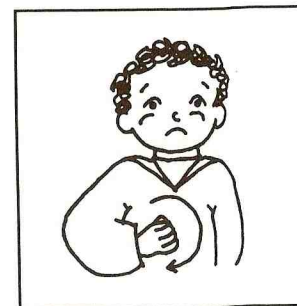
**PELENKA,
PELENKACSERE**

paskold meg a csípőd

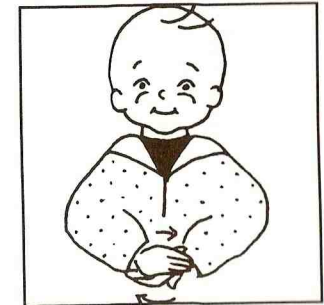
PILLANGÓ*

illeszd össze két hüvelykujjad egymás mellé szorosan, és mozgasd az ujjaid

SAJNÁLOM*

rajzolj kört az öklöddel a mellkasodon

SAJT*

forgasd el egymáson a két tenyered

PÓK

dörzsöld össze két mutatóujjad

PÓK*

tedd a két kezéd egymásra, mozgasd az ujjaid, mintha elmászna a pók

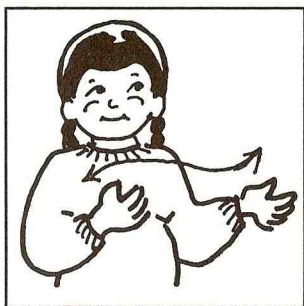
SEGÍTS*

tedd az öklöd a tenyeredre, emeld fel a tenyered

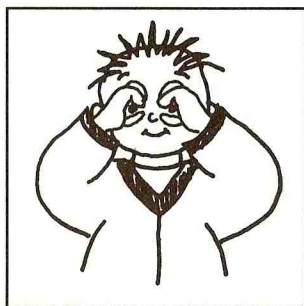
SÜTI*

forgasd ujjaid hegyét a tenyereden, mintha a nyers tésztából egy sütiformát vágnál ki

SZÉL*

két kezéd suhanjon egyik oldalról a másikra

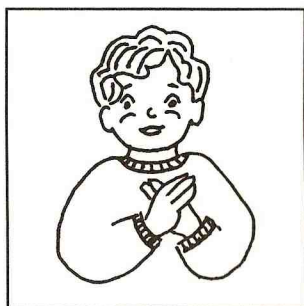
SZEMÜVEG

pillants keresztül begörbített ujjaidon (mindkét kéz)

SZERETET

Öleld meg magad

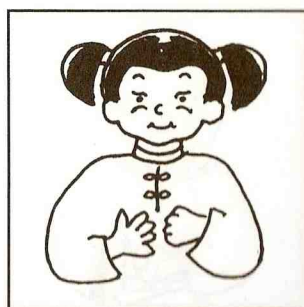
SZERETET*

tedd keresztbe két tenyered a szíved fölött

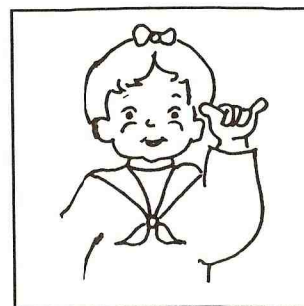
SZOMORÚ, SÍR*

rajzolj könnyecskéket az arcodon

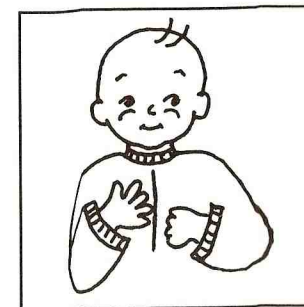
TEHÉN

fejd meg a láthatatlan tehenet!

TEHÉN*

hüvelyk- és kisujjaddal mutass szarvat

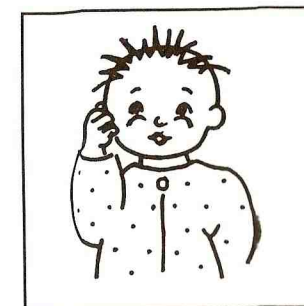
TEJ*

nyisd és zárd az öklöd, mintha megfejnél egy tehenet

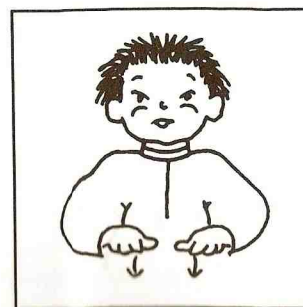
TEKNŐSBÉKA*

tedd az öklöd a tenyered alá, bújtasd ki-be a „teknőst” a „páncélja” alól! (legyen a hüvelykujj a feje)

TELEFON*

tedd az öklöd a füledhez (ASL jel: hüvelykujj a fülhöz, kisujj a szájhoz)

ÜLJ LE*

fordítsd le két tenyeredet és ereszd le őket

VÁRJ*

fordítsd föl a tenyeredet, mozdítsd az ujjaid (bal kéz elől)

VENTILÁTOR
mutatóujjaddal körözz fent a
levegőben

VIRÁG
szimatolj

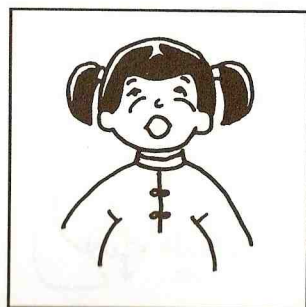
VIRÁG*
érintsd meg az orrod mindkét
oldalát az ujjaidal

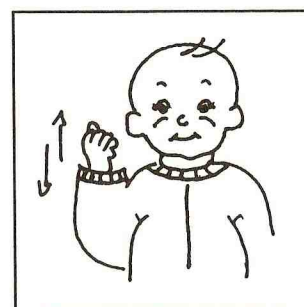
VÍZ
mosd meg a kezed

VÍZ*
mutass V-t az ujjaidal érintsd
meg a szád szélét vele

VÍZILÓ
tátsd nagyra a szád

VONAT
húzd meg a gőzös sípját!

ZAJ, HALLOM*
tedd begörbített tenyered a füled
mögé

ZOKNI*
csúsztasd a mutatóujjad előre és
hátra

ZSIRÁF*
tedd a kezed a nyakad köré,
húzgald a kezed fel és le

Kutatások

Közismert tény, hogy a nagy tudományos eredmények sok munkával járnak. A mi kutatásunk sem kivétel ez alól, noha a kemény munkát nem csak mi végeztük. A Babajelek (vagy szimbolikus gesztusok, ahogyan szakmai tanulmányainkban nevezzük őket) két évtizedes kutatása során jelentős segítségünkre volt a Kaliforniai Davis Egyetem több mint 100 diákja és végzős hallgatója. A kutatás sok örömet adott, odaadó diákjainktól és a részt vevő lelkes családoktól sok pozitív visszajelést kaptunk, amely megerősített minket abban, hogy érdemes volt elvégezni ezt a munkát.

Nagyon szeretnénk, ha a Babajelek általunk felfedezett csodás világa másokat is arra készítetne, hogy csatlakozzanak hozzánk, és kutassák a témát, segítve ezzel a jeleket használó családokat.

Az alábbiakban kiválasztottuk és összefoglaltuk kutatásunk programjának négy fő fázisát. Az ezt követő mellékletben összegyűjtöttünk néhány további, a tájékozódást segítő ajánlást a kapcsolódó egyéb tanulmányainkról.

I. szakasz: Esettanulmány

Linda Acredolo and Susan Goodwyn (1985). „Symbolic Gesturing in Language Development: A Case Study” *Human development* 28: 40-49.

A cikk bemutatja első „babajelezőnk”, Kate (Linda lánya) történetét, aki körülbelül 12 hónapos korában spontán elkezdett szimbolikus gesztusokat kitalálni. (Linda és Kate történetét leírtuk az Első fejezetben, ld. „Hogyan kezdődtek a babajelek?”). Kate jelei ésszerű gesztusok voltak – mint a szimatolás a *virágra*, és a karok fölemelése a *nagyra*. Miután rájöttünk, hogy tudatosan választ bizonyos jeleket kommunikálásra, igyekeztünk számára megkönnyíteni a továbblépést azzal, hogy egyszerű gesztusokat mutattunk neki olyan dolgok jelölésére, amik őt is érdekelték, és kommunikációjának fejlődését továbbra is nyomon követtük. A 6 hónapos jelezés során, Kate 29 Babajelet (13 saját találmány) tanult meg és képes volt hatékonyan kommunikálni szinten mindenfélelől. Kate verbális fejlődése rendkívül gyors volt (752 szó 24 hónapos korban), ami határozottan bizonyította számunkra, hogy ha bátorítjuk a kisgyermeket a Babajelek használatára, az nem fogja őket megakadályozni abban, hogy megtanuljanak beszélni.

II. szakasz: Természetes megfigyelés

Linda Acredolo and Susan Goodwyn (1988). „Symbolic Gesturing in Normal Infants.” *Child Development* 59: 450-466.

Az a cikkben leírt két, különálló vizsgálat elvégzésével az volt a célunk, hogy többet megtudjunk a jelek spontán fejlődéséről a csecsemőkorban. Vajon Linda lánya az egyetlen, aki jeleket talál ki, vagy más babák is olyan kreatívak, mint Kate? Az első vizsgálat során harmincyolc 17 hónapos kisgyermek édesanyját kérdeztük meg ar-

ról, hogy gyermeke használ-e verbális vagy nem verbális jeleket, ha közölni akar valamit. A második vizsgálat alkalmával tizenhat 11 hónapos csecsemő szüleit kértük meg, jegyizzék fel bármilyen babajel-szerű gesztust, amit gyermeküknél a mindennapi életben megfigyelnek.

A naplószerű feljegyzéseket a szülők a gyermekek második születésnapjáig folytatták. Mindkét vizsgálat bebizonyította, hogy a legtöbb gyermek kitalál legalább egy vagy két Babajelet, és hogy néhányan, mint Kate, többet is. Továbbá azok a gyerekek, akik Kate-hez hasonlóan sok jelet alkottak, verbálisan is kiemelkedően fejlődtek. Végül megállapítottuk azt is, hogy a lányos szülők gyakrabban számoltak be arról, hogy gyermekük gesztusokat, jeleket talál ki, mint a fiúk szülei; az is kiderült, hogy a gyerekek által választott modulatok valamilyen módon jellemzőek az adott tárgyra vagy dologra (mint például a lihegés: „kutya”, az ajtógomb elfordítása: „ki”).

Más szóval: kiderült, hogy a babajelezés a nyelvi fejlődés egy teljesen szokványos állomása.

III. szakasz: Kísérleti tanulmány

Susan Goodwyn, Linda Acredolo, and Catherine Brown (2000). „Impact of Symbolic Gesturing on Early Language Development.” *Journal of Nonverbal Behavior* 24: 81-103.

1989-ben kapsoltunk teljes gázra a kutatási feladatok végrehajtásában. A Nemzeti Egészségügyi Kutatóintézet támogatásával egy longitudinális vizsgálatot terveztünk és valósítottunk meg, hogy lássuk: ha szándékosan és tudatosan bátorítjuk a kisgyermeket a Babajelek használatára, az a későbbiekben milyen hogyan hat a fejlődésre. E célból a vizsgálatban résztvevő családok gyermekeit, száznegyven 11 hónapos csecsemőt három csoportba osztottunk.

Az első csoportban lévő 32 csecsemő szüleit megkértük, bátorítsák a Babajelek használatát.

A kontrollcsoportban lévő csecsemők szülei nem kaptak semmilyen utasítást, arra nézvést, hogy bármilyen speciális módon viselkedjenek a gyermekükkel.

A második kontrollcsoportba (a nevelési hatások vizsgálatára) beosztott csecsemők szüleit arra kértük, nyújtsanak minél több verbális mintát, hogy serkentsék gyermekük nyelvi fejlődését.

A tanulmány kezdetén mindhárom csoportot hasonlóan állítottuk össze a következő tényezők figyelembevételével: a fiúk és lányok aránya, az elsőszülöttek és később születettek aránya, anyai és apai műveltségi szint, családi jövedelem, hajlandóság a gyógyásra 11 hónapos korban, és a használatban lévő szavak száma a vizsgálat kezdetén. A kutatás két évig tartott, az eredeti családok közül 103 vett részt egész idő alatt.

Az első (babajelező) csoport gyermekei átlagosan 20 (minimum 10, maximum 16) Babajelet tanultak meg; fiúk és lányok között nem volt különbség e tekintetben. Szabványos tesztekkel végeztünk el a gyermekekkel 11, 15, 19, 24, 30 és 36 hónapos korban, a nyelvi fejlődés észlelő (képes-e megérteni, amit mások mondanak), és kifejező (képes-e önmaga kimondani dolgokat) aspektusainak mérésére. Az eredmények következtetésen mutatták a babajelező csoport fejlődésbeli előnyét, így a továbbiakban félretehetjük a leginkább hangoztatott szülői aggodalmat, miszerint a babajelezés meggátolja a beszéd tanulását. Az igazi jó hír az volt azonban, hogy a Babajelezés tapasztalata ténylegesen előmozdította a szóbeli nyelvi fejlődést. Ráadásul a második kontrollcsoportban lévő gyerekek (akiknek a szülei verbális minták segítségével próbálták segíteni őket), nem fejlődtek gyorsabban, mint azok a gyerekek, akiknek a szüleit semmilyen külön instrukcióval nem láttuk el. Ez határozottan bizonyította számunkra, hogy a babajelezők nyelvi előnye kifejezetten a jelhasználatból adódott.

IV. szakasz: Hosszútávú követés

Linda Acredolo and Susan Goodwyn (July 2000). „The Long-Term Impact of Symbolic Gesturing During Infancy on IQ at Age 8.” A tanulmány az „International Society for Infant Studies” konferencián hangzott el Brighton-ban (UK).

Akármikor és akárhol mutattuk be az előző fázisban leírt vizsgálatunk (longitudinális vizsgálat) eredményeit, valaki mindig megkérdezte, hogy a babajelező gyermekek továbbra is kiemelkedően teljesítettek-e, ahogy idősebbek lettek és elkezdtek az általános iskolát. Végül elhatároztuk, hogy utána járunk, és kiderítjük. A második osztály elvégzése utáni nyáron, 19 gyermeket sikerült megtalálnunk az eredeti babajelezők közül, és 24-et a kontrollcsoportba tartozó gyerekek közül. Nem tudtunk mindenkit előkeríteni, de szerencsére a két csoport nem különbözött egymástól a fiúk és lányok, az elsőszülöttek és később születettek számában, anyai és apai műveltségi szint, és családi jövedelem tekintetében. A gyermekek fejlődési szintjének megállapítására a hagyományos IQ tesztet választottuk (Wechsler Intelligencia Skála Gyerekeknek - WISC-III). Legnagyobb meglepetésünkre az eredmények statisztikailag igen jelentős, 12 pontos előnyt mutattak (IQ középérték 114 pont) a babajelezésre bátorított gyerekek javára, míg a kontrollcsoport teljesítménye átlagosnak bizonyult (IQ középérték 102). Mindezt a mindennapi életre vonatkoztatva: a 8 éves, korábbi babajelező gyerekek sokkal inkább úgy teljesítettek, mint az (átlagos) 9 évesek, a korábban a kontrollcsoportban lévő gyerekek teljesítménye a saját életkorukban megfelelő szintet mutatta.

A tanulmány a korai Babajel-használat a fejlődésre gyakorolt kognitív és érzelmi vonatkozásban is pozitív hosszú távú hatásának okairól szóló gondolatokkal zárul.

A legfontosabb, hogy azt tedd, ami a legkönnyebb és a leginkább örömteli módon működik számotokra a családban. A Babajelezés a kommunikációról, megértésről és meghegységéről szól szülő és gyermeke között. A végén, bármelyik jelet használtad is, a kisgyerekeknek kinyílik a Nagyvilág, neked a Babavilág, és mindketten értékes tapasztalatokat szereztek.

Hasznos a baba számára

Képzeld el, milyen borzasztó lenne, ha nem tudnál beszélni, és nem tudnál kifejezni az igényeidet, a félelmeidet és a gondolataidat a világról – úgy éreznéd, be vagy zárva az elszigeteltség börtönébe! A kisbabák gyakran ugyanígy éreznek, és valószínűleg ezért hisztiznek olyan sokat – hiszen csak a mutogatást és a sikítást használhatják, hogy megpróbálják közölni, mire gondolnak, és mit akarnak. A több mint két évtizedes kutatás megmutatta, hogy a mindennapi élet egy beszélni nem tudó babával próbára teszi *mindenk* türelmét. És ekkor jönnek jól a Babajelek.

Mit is köszönhetünk tehát a babajeleknek?

1. Könnyebbé teszi a családi életet és letörli a könnyeket

A Babajelek csökkentik a frusztrációt, használatukkal a kisgyerek elkerülheti, hogy üzenete átadásának sikere csak a sírástól vagy a mutogatástól függjön. Sophia történetében láthattuk, hogyan segítettek a Babajelek egy nem beszélő kisgyerekek megértetni az anyjával, hogy mit érez, s hogy mire van szüksége. Nemszak a gyerekek képesek jobban kommunikálni az igényeiket, de a szülők is úgy érzik, hogy bepillanthatnak saját gyermekük elméjébe, és ez alapjaiban gazdagítja a szülői tapasztalatokat. A következő történetben a Babajelek segítettek egy álmatlan éjszakából gyorsan elmenni várásolni.

A tizenhárom hónapos Bryce rosszul volt a kisgyerek volt. Egyszer nagyon korán, még pirkadat előtt felébredt, és sírni kezdett. Amikor anyukája meghallotta, finoman megpróbálta Bryce apukáját, Normot, és azt sutogta álmosan – Most te vagy a soros.

Kis tiltakozás után Norm kelleltenül kimászott az ágyból, és bement a kisfúhoz, hogy megnyugtassa, ami általában nem volt könnyű feladat.

Miután rájött, hogy a ringatás most nem működik, kivitte fiát a verandára, leült vele a hintaszékbe, és elkezdte előre-hátra hintázni. Elég vacakul érezte magát korán reggel a verandán, inkább jó meleg ágynban szeretett volna lenni. Bryce időközben kicsit megnyugodott, és észrevette, hogy a Nap elöbújik a horizont alól. A kisfiú könnyes arcra felnézett apjára, és ujjaskáival a fény babajelét mutatta. Norm szíve megtelt szeretettel, és szorosan magához ölelte fiát. „Így van kicsim. Felkel a Nap és fényt ad nekünk.” Norm még mindig úgy emlékszik erre, mint egyik kedvenc pillanatra fiával.

Lássuk mi a közös a kis Sophia, Jennifer és Bryce esetében. Mindhárom kisgyerek képes volt átadni üzenetét szavak nélkül, és örömmel tapasztalhatta, hogy gyorsan és pontosan megértik őt. Ez a kompetencia és a bizalom érzését erősítette meg bennük, és segítette elkerülni a csalódottságot. Az emberi élet alapvető ténye, hogyha kommunikálunk valakivel, és megértjük egymást, akkor szorosabban kötődünk egymáshoz. A Babajelek használata által egy melegebb, mélyebb kapcsolat jöhet létre szülő és gyermeke között.

Kutatásunk során bebizonyosodott, hogy a Babajeleket használva kevesebb lesz a sírás és a dühroham. Ez érthető. Gyakran a sikertelen kommunikáció az oka ezeknek az érzelmi kitöréseknek az első két év alatt (az első évben kezdődik és eltart a harmadikig). Amikor a babák és totyogók képesek megértetni magukat, kommunikálni igényeiket, nincs szükségük nyafogásra, sírásra vagy hisztire. A Babajelek használata könnyebbé teszi a családi életet, megerősíti a baba kapcsolatát szüleiével, testvéreivel, nagyszüleiével és gondozóival.

2. Rá fogsz jönni, milyen okos a gyerekek

A baba vélt kommunikáció-képtelensége nemcsak frusztrálja a szülőket, de általában azt is feltételezik, hogy a kisgyerek nincs tisztában azzal, hogy mi történik körülötte. Ahogyan ezt második könyvünkben a „*Babaelmé*”-ben leírtuk, a kisbabák agyában már születésükkor jelentős kognitív tevékenység folyik. Mire elérik a 9-12 hónapos kort, szinte szétfeszítik őket a „mondanivaló”, de vámiuk kell 18-24 hónapos korukig, amíg mindezt szavakkal is elmondhatják.

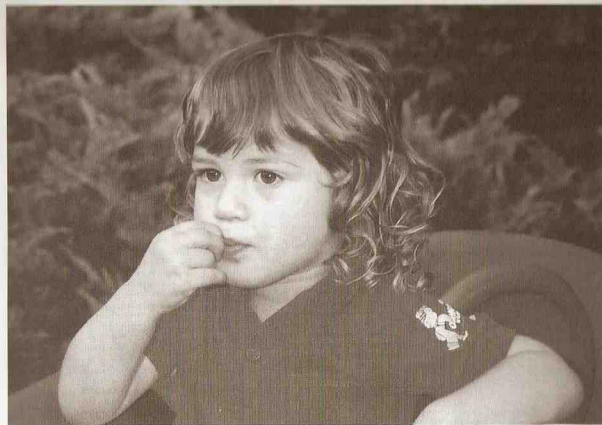
Ha a szülők elkezdik használni a Babajeleket a gyerekekkel, teljesen le lesznek nyugtázva attól, hogy a baba mennyi mindent észrevesz, megért a világból, és mennyi mindenre emlékszik.

A korábban leírt három, az életből vett történet jól példázza, hogy a babák mennyivel okosabbak, mint azt mi felnőttek gyakran gondoljuk. Sophia, Jennifer és Bryce még nem tudnak beszélni, de nagyon jól tudják, hogy mit akarnak mondani, és mindezt a Babajelekkel el is tudják mondani nekünk. Ezzel egy időben a körülöttük lévő bepillantást nyernek abba, hogy mi jár az ő kis fejükben. Sophiának fel kellett ismernie, hogy láza van, és ezt meg kellett értennie anyjával. Jennifer felsorolta az állatok világának szinte minden tagját. Bryce pedig segített apjának felfedezni a csodát, egy egyébként nehéz pillanatban.

Ellentétben a legtöbb szülővel, akik csak találgatni tudják, mire gondolhat kisfiuk vagy kis lányuk, Sophie, Jennifer és Bryce szülei könnyedén követhetik gyermekük útmutatását, figyelmüket arra összpontosítva, amire a gyerekek leginkább szüksége van. A Babajelek segítségével a szülők „bekukkanthatnak” a kisgyerek fejébe, és megtanulnak egy értékes leckét: *Van* odabent valaki.

A kéteves Eliana a farsangi bálón a vélek babajelet használja, hogy megmutassa, bátyja csontváz-jelmeze ijesztő számára

Az évés babajele (ujjak szájhoz érintése) segít Eliánának, hogy „elmondhassa” mikor éhes

Babajelek akcióban: Ez a malac piacra megy*

Egy nagy hordóhasú digi-dagi malac volt a 15 hónapos Brandon kedvence az utcai vásáron, a szomszéd városban, ahol most járt életében először. A kisfiú odavolt a malacért, megszámlálhatatlanul sokszor használta a malac babajelet a nap folyamán, hogy tudassa szüleivel, látni szeretné újra és újra és újra. Szülei örömmel tettek eleget kérésének, nagyszerűnek találták, hogy a gyerek el tudja „mondani”, mit akar. De még valami sokkal lenyűgözőbb történt 6 héttel később. Brandon és szülei ismét abban a városban jártak, és bár nem volt ott sem utcai vásár, sem malac, Brandon hirtelen malac-ot mutatott nagy örömmel. Szülei először meglepődtek, de aztán rájöttek, hogy *pontosan ugyanott* állnak, ahol a malac volt 6 héttel azelőtt! A szülők hamar elfelejtkeztek a vásárról, de Brandon emlékezetében élénken élt. (* A magyar „Ez elment vadászni” ujjakat számolgató játékhoz társított kis versike angol nyelvű megfelelője.)